

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İÇİ ŞİDDETE YÖNELİK
TUTUMLARININ CİNSİYET, POLİTİK GÖRÜŞ VE ŞİDDETE MARUZ
KALMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hazırlayan
İlyas BESNİ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN

TOKAT – 2011

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İÇİ ŞİDDETE YÖNELİK TUTUMLARININ
CİNSİYET, POLİTİK GÖRÜŞ VE ŞİDDETE MARUZ KALMA AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 15 / 06 / 2011

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Yrd. Doç. Dr. İsa TAK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER

İmzası

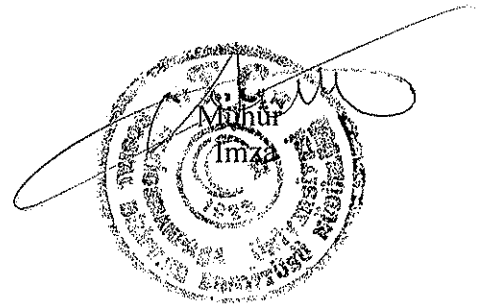
İsa Tak

Rukiye Şahin

Rıza Gökler

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 08/06/2011 tarih ve 23/05 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: **Prof. Dr. Ali AÇIKEL**

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağımı gösterdiğimi beyan ederim.

(15/06/2011)

İlyas BESNİ

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanması ve uygulanmasında katkısını esirgemeyen, bana sabır ve anlayışla yol gösteren, değerli tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN'e; çalışmamı inceleyip öneri ve eleştirileriyle çalışmamın olgunlaşmasını sağlayan kıymetli hocalarım, Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER ve Yrd. Doç. Dr. İsa TAK'a; yüksek lisans eğitimimde, derslerinde bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, bana yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Recep KOÇAK, buradan teşekkür etmek istiyorum.

Araştırma süresince yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Enver EKİNCİ ve değerli arkadaşım Faruk UGIŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca benim için maddi ve manevi hiçbir fedakârlıktan kaçınmayıp beni sürekli olarak destekleyen ve bu günlere gelmem de önemli yeri olan anneme ve babama; tanıdığım ilk günden beri sevgisini, yardımını bir an olsun esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim Esin'e teşekkürlerimi sunuyorum.

İlyas BESNİ

Haziran, 2011

ÖZET**Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumlarının Cinsiyet, Politik Görüş ve Şiddete Maruz Kalma Açısından İncelenmesi****BESNİ, İlyas****Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN****Haziran-2011, 125 sayfa**

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde 4 farklı fakültede öğrenim gören toplam 685 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarını belirlemek için “Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” (AİŞTÖ) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çeşitli demografik özelliklerini saptamak için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bağımsız Örneklem T Testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda;

1. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçek puanlarının ve aynı ölçeğin “Şiddeti Olağanlaştırma” ve “Şiddeti Saklama” alt boyut puanlarında cinsiyet açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, şiddeti olağan karşılama ve şiddeti saklamaya yönelik olarak da daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.
2. Farklı politik görüşe sahip olan öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları puanlar ve “Şiddeti Olağanlaştırma”, “Şiddeti Genelleştirme”, “Şiddeti Nedenselleştirme” alt boyut puanları arasındaki fark istatistiksel olarak

anlamli bulunmamıştır. Fakat aynı ölçeğin “Şiddeti Saklama” alt boyutunda farklı politik görüşe sahip öğrenciler açısından; merkez sağ, merkez sol ve liberal görüşteki öğrencilerin şiddeti saklamaya yönelik tutumlarının; muhafazakâr ve milliyetçi görüşte olan öğrencilere göre daha olumsuz olduğu görülmüştür.

3. Araştırmada kullanılan bir diğer değişken olan daha önce şiddete uğrayıp uğramama durumu değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; daha önce şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin daha önce şiddete maruz kalmamış öğrencilere göre aile şiddete yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri ayrıca Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin “Şiddeti Olağanlaştırma” alt boyutunda, daha önce şiddete maruz kalan öğrencilerin, daha önce şiddete maruz kalmayan öğrencilere göre şiddeti olağanlaştırmaya yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.
4. Partnerine şiddet uygulamış olan üniversite öğrencilerinin, partnerine şiddet uygulamamış olan öğrencilere göre şiddete yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin “Şiddeti Olağanlaştırma” alt boyutunda; partnerine şiddet uygulayan üniversite öğrencilerinin, partnerine şiddet uygulamayan öğrencilere göre, şiddeti olağanlaştırmaya yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF UNIVERSITY STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS DOMESTIC
VIOLENCE ACCORDING TO GENDER, POLITICAL VIEWS AND BEING VICTIM OF
VIOLENCE

BESNİ, İlyas

MASTER THESIS

THE DEPARTMENT OF PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE

Thesis Advisor: Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN

2011, 125 Pages

This study was realized to examine whether attitudes of university students towards domestic violence undergo a change in terms of variables of gender, political view, and exposure to violence. The working group of this study includes overall 685 students attending their formal education in four different faculties of Tokat Gaziosmanpaşa University. In this study, "attitude towards domestic violence scale" was used to determine the attitude of university students towards domestic violence. Personal information form was used to identify demographic characteristics of students. One Way Anova, Independent sample T test were used violence in analysing data.

In the result of this study,

Male students exhibit more positive attitudes in comparison to female students in terms of gender in scale points of attitude towards domestic violence and lower dimensions levels of "normalising violence" and "concealing violence"

The statistical discrepancy between the scale attitude points of students having different Political views and lower dimensions of "normalising violence", "concealing

violence” , “rationalizing violence” is not meaningful. However, in lower dimension of “concealing violence” in terms of students having different Political views participants who have centre-right, the centre-left and the liberal political views exhibit more negative attitudes towards “concealing violence” in comparison to participants having conservative and nationalistic political views.

When findings regarding variable of experiencing violence previously are investigated, university students exposed to violence previously exhibit more positive attitudes towards domestic violence in comparison to university students not exposed to violence. In addition, In “normalising violence” lower dimension, university students exposed to violence previously exhibit more positive attitude towards “normalising violence” in comparison to university students not exposed to violence.

University students applying violence to their spouse exhibit more positive attitude towards domestic violence in comparison to university students not applying violence towards domestic violence. In “Normalising violence” lower dimension of scale attitude towards domestic violence university students applying violence towards their spouse exhibit more positive attitude compared to university students not applying violence towards their spouse.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ETİK SÖZLEŞME

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	6
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	6
1.1.2. Araştırmanın Önemi.....	6
1.1.3. Problem Cümlesi.....	7
1.1.4. Araştırmanın Alt Problemleri.....	7
1.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
1.1.6. Araştırmanın Sayıtları.....	9
1.1.7. Tanımlar.....	10
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	11
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1.1. Şiddet ve Tanımı.....	11
2.1.2. Saldırganlık ve Şiddetle İlgili Kuramlar.....	17
2.1.2.1. İçgüdüsel Saldırganlık Kuramı.....	19
2.1.2.2. Engellenme Saldırganlık Kuramı.....	20

2.1.2.3. Biyolojik Temelli Yaklaşım.....	22
2.1.2.4. Sosyal-Bilişsel Kuram.....	23
2.1.2.5. Bilişsel Yaklaşım.....	24
2.2. AİLE İÇİ ŞİDDET KAVRAMI.....	25
2.2.1. Aile İçi Şiddet.....	25
2.2.1.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.....	30
2.2.1.2. Yaşlılara Yönelik Aile İçi Şiddet.....	33
2.2.1.3. Çocuklara Yönelik Aile İçi Şiddet.....	34
2.2.2. Aile İçi Şiddetin Türleri.....	36
2.2.2.1. Fiziksel Şiddet.....	36
2.2.2.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet.....	37
2.2.2.3. Sözel Şiddet.....	38
2.2.2.4. Ekonomik Şiddet.....	38
2.2.2.5. Cinsel Şiddet.....	39
2.2.3. Aile İçi Şiddetin Nedenleri.....	40
2.2.3.1. Biyolojik Nedenler.....	40
2.2.3.2. Psikolojik Nedenler.....	41
2.2.3.3. Sosyal Nedenler.....	41
2.2.4. Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı.....	41
2.2.4.1. Dünyada Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmalar.....	42
2.2.4.2. Türkiye’de Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmalar	44
2.3. TUTUM KAVRAMI.....	48
2.3.1. Tutumların Öğeleri.....	50
2.3.2. Tutum ve Davranış İlişkisi.....	51

2.4. ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM.....	53
2.4.1. Aile İçi Şiddete Yönelik Toplumsal Tutum.....	53
2.4.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Toplumsal Tutum İle İlgili Araştırmalar.....	54
2.4.2.1. Yurt Dışı Araştırmalar.....	55
2.4.2.2. Yurt İçi Araştırmalar.....	56
3. YÖNTEM.....	60
3.1. Araştırmanın Modeli.....	60
3.2. Araştırmanın Evreni ve Çalışma Grubu.....	60
3.2.1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.....	63
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....	69
3.3.1. Öğrenci Bilgileri Formu.....	70
3.3.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Formu.....	71
3.4. Verilerin Analizi.....	72
3.5. Yeniden Kodlama.....	73
4. BULGULAR ve YORUM.....	75
4.1. Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Demografik Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	75
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum ve Alt Boyut Puanlarının Politik Görüş ve Şiddete Maruz Kalma Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	84
5. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER.....	94
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	94
5.2. Öneriler.....	101

KAYNAKLAR.....	103
EKLER.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	125

TABLOLARIN LİSTESİ

TABLolar

Tablo 3.1. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılım Tablosu.....	61
Tablo 3.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılım Tablosu.....	61
Tablo 3.3. Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılım Tablosu.....	62
Tablo 3.4. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılım Tablosu.....	63
Tablo 3.5. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılım Tablosu.....	63
Tablo 3.6. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılım Tablosu.....	64
Tablo 3.7. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	64
Tablo 3.8. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	65
Tablo 3.9. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Dağılım Tablosu.....	66
Tablo 3.10. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunluğunu Nerede Geçirdiklerine Göre Dağılım Tablosu.....	66
Tablo 3.11. Öğrencilerin Siyasi Görüşlerine Göre Dağılım Tablosu.....	67
Tablo 3.12. Öğrencilerin Daha Önce Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	67
Tablo 3.13. Öğrencilerin Daha Önce Partneri Tarafından Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	68
Tablo 3.14. Öğrencilerin Partneri Tarafından Ne Tür Şiddete Maruz Kaldıklarına Göre Dağılım Tablosu.....	68

Tablo 3.15.Öğrencilerin Daha Önce Partnerine Şiddet Uygulama Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	69
Tablo 4.1. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Fakülte'deki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	75
Tablo 4.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Sınıflardaki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	76
Tablo 4.3. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Yaş Grubundaki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	77
Tablo 4.4. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutları İçin Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu.....	78
Tablo 4.5. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Puanları İçin Farklı Sayıda Kardeşe Sahip Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	80
Tablo 4.6. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Annesi Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	80

Tablo 4.7. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Babası Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	81
Tablo 4.8. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Ailesi Farklı Gelire Sahip Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	82
Tablo 4.9. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Yerde Yaşayan Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	83
Tablo 4.10. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Siyasi Görüşteki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	84
Tablo 4.11. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Şiddete Maruz Kalmış/Kalmamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu.....	88
Tablo 4.12. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Partner Şiddetine Maruz Kalmış ve Kalmamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu.....	90
Tablo 4.13. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Partnerine Şiddet Uygulamış ve Uygulamamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

- AIŞTÖ : Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği
BAAK : Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü
DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
TNSA : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
WHO : World Health Organization

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Uluslararası platformda etkin bir kuruluş olan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından şiddet; 'kişinin kendisine, bir başkasına ya da gruba karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği ya da ihmal ile sonuçlanan kasıtlı güç kullanımı ya da kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır' (WHO, 2002; akt. Çetin, 2004: s.44). Kan bağı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan ve bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik gereksinmelerinin karşılandığı temel bir toplumsal birim olan aile, içinde barındırdığı şiddet olayları ile hem işlevsel önemi hem de yaşanan şiddet olayları açısından önem taşımaktadır (Aksoy ve ark., 2006).

Kişilerarası şiddetin bir çeşidi olan aile içi şiddet, aile bireylerinden en az birinin aynı ailedeki diğer bir bireye karşı fiziksel, psikolojik, ekonomik güç kullanması sonucu yaşamını ya da psikolojik bütünlüğünü tehlikeye sokan, kişiliğine veya kişilik gelişimine önemli boyutta zarar veren eylemlerin ortaya çıktığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Dijulio, 1998).

Aile içi şiddet her ülkede, tüm dini ve etnik gruplarda yaygın olarak görülebilen evrensel bir problemdir (Eryılmaz, 2001). Aile içi şiddeti, diğer şiddet türlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri ise, aile içi şiddette devamlılık eğiliminin son derece yüksek olmasıdır. Toplumsal olarak şiddetin çoğu zaman bir sorun çözme aracı olarak görülmesi, aile içi şiddetin yaygınlığında etkili olmaktadır. Bu önemli işlevi nedeniyle genç bireyler, ebeveynlerinin evinde tanık oldukları şiddeti normalleştirip, daha sonra kendi evlilik yaşamlarında da şiddeti uygulayarak, şiddet davranışının pekişmesine ve devamına katkıda bulunmaktadırlar (Vatandaş, 2003). Son yıllarda, aile içi şiddet uygulayanların büyük

bölümünün, kendisi doğrudan şiddet gören çocuklar değil, ana babaları arasında şiddete tanık olan çocuklar arasından çıktığı öne sürülmektedir (Ünal, 2005).

Aile içi şiddet; fiziksel, psikolojik, cinsel ya da ekonomik olabilmekte ve ailenin tüm bireylerine yönelik gerçekleşebilmektedir (Demir, 1997). Ancak araştırmalar, aile içi şiddete maruz kalanların büyük bir kısmının (% 91) kadınlar olduğunu belirtmekte ve genellikle, aile içinde şiddet uygulayanların çoğunluğunu da erkeklerin oluşturduğunu göstermektedir (Günay ve Ramadanoğlu, 1996). Dünya Sağlık Örgütü'nün (2002) bildirdiğine göre; şiddet en fazla aile ortamında meydana gelmekte ve kadına yönelik olarak yaşanmaktadır. Bu konudaki araştırma bulgularına bakıldığında; Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı Dayanışma Merkezine 1992-1995 yılları arasında, başvuran 550 kadının % 84'ünün aile içi şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir (Ünal ve Bilge, 2004). Bursa il merkezinde, 2001 yılında, 506 kadını kapsayan bir araştırmada ise kadınların % 59'unun aile içi şiddete maruz kaldığı, şiddeti uygulayanların başında eşin geldiği ve bunu anne ve babanın izlediği, şiddete maruz kalanların % 14.5'ine fiziksel, % 33.6'sına duygusal, % 45.5'ine hem fiziksel hem de duygusal şiddetin birlikte uygulandığı saptanmıştır (Ünal ve Bilge, 2004).

Aile içi şiddeti değerlendiren bir başka çalışma bulgusu ise; eğer şiddet, eş tarafından yapılıyorsa bunun % 93'nün erkek, eğer kız ya da erkek arkadaş tarafından uygulanıyorsa bunun % 91'nin erkek, eğer eski eş tarafından uygulanıyorsa bunun % 89'nun erkek olduğunu ortaya koymuştur (DeKeseredy ve Schwartz, 1996). Aile içi şiddetle ilgili araştırmalar şiddetin en çok evlilikte meydana geldiğini ve erkek eş tarafından kadına uygulandığını göstermektedir (Moreno, 1999). 50 farklı ülkede nüfus temelli olarak gerçekleştirilen 80 çalışma bulgusu göstermiştir ki; evli olan veya partneri olan kadınların % 10 ile % 60 oran aralıklarında en az bir kez eşi ya da partneri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığı saptanmıştır. Çalışmaların birçoğunda yaşam boyu şiddete maruz kalma aralığının %20 ile %50 arasında değiştiği bulgulanmıştır. Kocaları veya partnerleri tarafından ağır fiziksel

şiddete maruz bırakılan kadınların oranının ise %4 ile %49 arasında olduğu saptanmıştır (Ellsberg ve Heisse, 2005). Avustralya Devlet İstatistik Dairesi (1996) tarafından yapılan araştırma ise; evli ya da bir partneri olmuş kadınların % 23'ünün erkek partnerinin şiddetine maruz kaldığını göstermiştir. (Bagshaw ve Chung, 1996; akt. Baykal, 2008).

Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik düzeyi ve kişilerin eğitim düzeylerine bakılmaksızın dünyadaki tüm ülkelerde ve kültürlerde son derece yaygın olarak görülen bir olaydır (Güler ve ark., 2005). Dünyada her üç kadından biri şiddete, her beş kadından biri yaşamlarını paylaştıkları erkekler tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Giray ve ark., 2005). Birleşmiş Milletlerin yaptığı bir araştırmaya göre dünyada her yıl 3-4 milyon kadın şiddetle karşı karşıya kalmaktadır (Savran ve ark., 2002). Ülkemizde yapılan kesitsel çalışmalar, kadınların en az 1/3'nin en az bir kere eşleri tarafından şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Kadınlar şiddeti çoğunlukla, eşinden, erkek arkadaşından ya da diğer aile bireylerinden görmektedir (Ünal, 2005). Yıldız ve arkadaşları (2003) toplumda en yaygın şiddetin aile içinde yaşandığını ve kadının en sık yaralanma sebebinin eş dayacağı olduğunu ve bunlardan çok azının rapor edilerek adli mercilere başvuru yapıldığını ifade etmişlerdir.

Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılan bir başka araştırma, üniversite gençliğinin kadına yönelik şiddete bakış açısını göstermesi bakımından önemlidir. Okutan'ın (2007) gerçekleştirdiği çalışma, erkek öğrencilerin % 70.7'si, kız öğrencilerin % 31.6'sı "kadının geleneksel namus anlayışına uygun davranmaması" durumunda fiziksel şiddeti hak edeceğini düşündüğünü ortaya koymuştur.

Farklı toplum ve kültürlerde kadına yönelik şiddetin nasıl algılandığıyla ilgili yapılan bir çalışma ise cinsiyet ve kültürel farklılıkları göstermesi açısından dikkat çekicidir. Nayak ve arkadaşları (2003) tarafından Hindistan, Japonya, Kuveyt ve A.B.D'de gerçekleştirilen

ortak bir çalışmaya katılanlara, “bir kadının dırdırı ailede şiddetin temel nedenidir”, “kocalarına itaat eden ve onlara bakan kadınlar asla dayak yemezler” gibi cümleler verilerek, bu cümleleri ne oranda onayladıkları sorulmuştur. Dört ülkede de, bu cümleleri onaylama oranları açısından kadınlar ve erkekler arasında farklılık saptanmıştır. Ayrıca, tutumlar açısından farklı ülkelerin erkekleri arasında ve farklı ülkelerin kadınları arasında da belirgin farklılıkların olduğu görülmüştür. Ülkeler arasındaki kadına yönelik şiddetin onaylanmasına ilişkin tutumların farklılaşmasının, ülkeler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklılığa bağlı olduğu belirtilmektedir (Nayak ve ark., 2003).

Aile içindeki şiddeti üreten dinamikler ise, yalnızca aile içindikilerden değil; toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitim yapısı içinde, kadını ayrımcılığa uğratan ve erkeğe bağımlı kılan düzenlemelerden kaynaklanmaktadır (Kemerli, 2003). Erkeğin, yasalardan ve toplumun ataerkil geleneklerinden kaynaklanan kadına göre üstün konumu, kadının erkeğe hizmet etmesini ve erkeğin aile içi kararlarda kadından daha fazla söz sahibi olmasını sağlamaktadır ve sonuç olarak erkekler şiddeti, kadınların üzerinde güç oluşturma anlamında kullanmaktadır (Yanikkerem, 2002). Erkeklerin çoğu, bu biçimde öfke ve sinirlilik göstermeye hakları olduğunu düşünmektedir (Özmen, 2004). Türkiye genelinde, Kongar (1990) tarafından yürütülen araştırmada, kadına yönelik aile içi şiddeti onaylayan erkeklerin oranı % 31.7’iken, kadınlarda bu oran % 20 olarak bulunmuştur. Katılımcıların % 35.1’i kadınların zaman zaman evde dayak yemeyi hak eden davranışlarda bulunduğunu belirtmişlerdir (DPT, 1994). Kadına karşı fiziksel şiddete yönelik tutum cinsiyete göre değişmekle birlikte, kadınlar tarafından hiç de azımsanamayacak bir oranda, şiddet onaylanmaktadır. Gülçür’ün (1999) çalışmasında kadınların yarıya yakın bir kısmı (% 43) eşlerinin şiddete yönelik davranışlarını haklı görmektedirler.

Aile içi şiddet bireyde fiziksel, psikolojik sorunlara, üretkenlik kaybına, birey ve ailenin yaşam kalitesinin düşmesine, aile bütünlüğünün ve aile psikolojisinin bozulmasına

neden olmakta, ailenin psikolojisindeki bozukluk ise toplumun genel sağlığına yansımaktadır (Yanikkerem, 2002). Ayrıca aile içi Şiddetten zarar gören bireylerin fiziksel, psikolojik tedavileri için yapılan harcamalar toplumun ekonomisini etkilemekte ve Şiddet durumu toplumsal ve ekonomik kalkınma için bir engel olmaktadır (Tel, 2002). Bu zellikleri nedeniyle aile içi Şiddet yalnız bireyi değil, bireyle birlikte aileyi ve toplumu da çok yönlü etkileyen bir sorundur ve önlenmesi sektörler arası iŐbirliđi ile çalışmayı gerektirmektedir (Tel, 2002).

Aile içindeki kadına yönelik Şiddetin algılanması ve tanımlanması ise her zaman toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerinden Őekillenmektedir. Bu nedenle Şiddet kullanımı, toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir amaç için gündeme geldiğinde o davranışın Şiddet olarak algılanıp algılanmaması da oldukça güç olmaktadır. Birçok toplumda kadına yönelik Şiddet uygulanması kabul edilir bir davranış olarak algılanmakta ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak görülmektedir (Güler ve ark., 2005).

Şiddetin devam etmesi ile birlikte ise, aile içinde Şiddete maruz kalan kadınlar, uygulanan Şiddet karşısında çözümsüz kalmakta, Şiddetten utanmakta, psikolojik ve fiziki olarak ağır bir Şekilde yıpranarak Şiddetin izlerini, yaŐamları boyunca taŐımaktadırlar (nal, 2005). Araştırma bulgularının ortaya koyduğu, kadına yönelik aile içi Şiddetin hak edilebilme düzeyinde değerlendirilmesi, Şiddete yönelik tutumların da hangi bağımsız deđerŐkenlerden nasıl etkilendiğinin incelenmesine ayrı bir önem katmaktadır.

Bununla birlikte gerek ülkemiz gerekse dünya ülkeleri açısından Şiddet döngülerinin kırılabilmesi için; bu Şiddete yol açan bireysel, ailesel, sosyal ve politik faktörlerin ve dinamiklerin tanınması, Şiddetin yaygınlık ve boyutlarının bilinmesi, etki mekanizmalarının anlaşılabilmesi de ayrı bir önem taşımaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

1.1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesine devam eden üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ile cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemektir. Ayrıca öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutumlarının; öğrenim görülen fakülte türü, sınıf düzeyi, yaş grubu aralığı, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, aile aylık gelir düzeyi ve yaşamın çoğunun geçtiği yer gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşma gösterip göstermediğinin incelenmesi de amaçlanmaktadır.

1.1.2 Araştırmanın Önemi

Genelde şiddet olgusu, özelde ise aile içi şiddet olgusu toplumların gelişmişlik düzeyi ve kültürel düzeyi ne olursa olsun, tüm toplumlarda yaygın olarak görünen bir insan hakları ve toplumsal problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin önlenmesine yönelik çalışmaların planlanması ve uygulama aşamasına getirilmesi, uygulanmakta olan şiddete müdahale edilebilmesi, şiddet mağdurlarına gerekli destek ve iyileştirme hizmetlerinin etkili bir biçimde ulaştırılabilmesi için de problemin nedenlerini belirlemeye yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Aile içi şiddet her ne kadar tüm toplumlarda, kültürlerde ve tüm sosyal sınıflarda görülse de, şiddetin özellikleri ve uygulanma aşamasının sürekliliğini sağlayan kültürel dinamikler farklılıklar gösterebilmektedir. Problemin boyutu ve etkileştiği faktörleri belirleyecek çalışmalar özellikle aile içi şiddeti engelleyici politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Cüceloğlu'na (1999) göre şiddet uygulama, şiddete uğrama ve şiddete ilişkin tutumlar, toplumda şiddet içerikli davranışların yaygınlaşmasında ve bu davranışların devam etmesinde önemlidir (Cüceloğlu, 1999). Tutumun şiddeti yordayıcı etkenlerden biri olarak kabul

edilmesi tutumların ölçülmesi ve tanımlanması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının sosyo-ekonomik yapı ve siyasi düşünce ile daha önce şiddete maruz kalma/kalmama gibi değişkenlere göre değişiminin anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenecektir.

Ayrıca çalışmanın bulguları ile yaygın ve önemli bir sorun olan aile içi şiddetle yakından ilişkili olan aile içi şiddete yönelik tutumu belirlemeyi ve tutumlar ile politik-siyasi görüşler ve sosyo-kültürel değişkenleri belirlemek yoluyla şiddete yönelik müdahale yöntemleri ve şiddeti engelleyici politikaların geliştirilmesine yardımcı olunması da düşünülmektedir.

1.1.3 Problem Cümlesi

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Ayrıca, araştırmanın belirlenen amaçları doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.1.4 Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte türüne göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin buldukları yaş grubuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

5. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
9. Üniversite öğrencilerinin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre aile içi şiddete yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları siyasi görüşe göre aile içi şiddete yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin şiddete maruz kalma/kalmama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
12. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin partner şiddetine maruz kalma/kalmama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
13. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin partnere şiddet uygulama/uygulamama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
14. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları şu şekildedir:

1. Araştırmada değişkenlere ilişkin bulguları araştırmada kullanılan “Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Formu”nun ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma 2009-2010 eğitim öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi-İdari Bilimler, Ziraat, Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerine devam eden Lisans öğrencileriyle sınırlıdır.

1.1.6. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmaya katılan katılımcılar ölçme araçlarını içtenlikle cevapladıkları, gerçek görüş ve algılarını ifade etmişlerdir.

1.1.7. Tanımlar

Bu araştırmada geçen bazı kavramlar aşağıda tanımlanan anlamlarıyla kullanılmıştır.

şiddet: Kişinin kendisine, bir başkasına ya da gruba karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği ya da ihmal ile sonuçlanan ya da sonuçlanma olasılığı bulunan kasıtlı güç kullanımı ya da kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır (nal ve Bilge 2004; nal, 2005).

Aile İçi şiddet: Bir kişinin eşine, çocuklarına, ebeveynlerine, kardeşlerine veya yakın akrabalarına yönelik uyguladığı her türlü saldırgan içerikli davranıştır (şahin ve Dişsiz, 2009).

Tutum: Yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan ve ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu olarak tanımlanmıştır (Smith, 1968; akt. İsen ve Batmaz, 2002).

BÖLÜM 2

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde şiddet, saldırganlık, şiddeti ve saldırganlığı açıklayan kuramlar, aile içi şiddet, aile içi şiddetin türleri ve nedenleri, aile içi şiddetin dünya ve Türkiye'deki yaygınlığı, şiddete yönelik tutum, tutumun öğeleri ve şiddete yönelik tutum ile ilgili araştırma sonuçları ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.1. Şiddet ve Tanımı

Şiddet kavramının etimolojik kökenine bakıldığında, şiddet sözcüğünün Latince 'violentia' kelimesinden geldiği görülmektedir. Violentia; şiddet, sert ya da acımasız kişilik özelliği, güç demektir. Bu sözcük "vis" ile bağlantılıdır ve "vis" "bir cismin gücünü kullanmak, değer, yaşam gücü" anlamlarını içermektedir (Michaud, 1991).

Şiddet sözcüğü Türkçe'ye Arapça'dan geçmiştir. Sözlük anlamına bakıldığında Türkçe'de şiddet; sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma, sertlik anlamına gelmektedir. Şiddet; genel anlamda insanların psikolojik veya fizyolojik düzeyde zarar görmesinden yaralanmasına ve giderek sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmelerine neden olan bireysel ve toplu hareketlerdir (Doğan, 2000).

Şiddet kelimesinin İngilizce ve Fransızca'daki anlamları karşılaştırıldığında yapılan tanımlamaların iki farklı şiddet türünü çağrıştırdığı görülmektedir. İngilizce'deki anlamı, fiziksel saldırganlıktır. Fransızca'da ise, iki anlamı vardır; biri, İngilizce'deki anlamına daha yakındır ve fiziksel şiddete atıf yapar, diğeri ise dolaylı olarak psikolojik şiddeti çağrıştıır ve birine rıza göstermesini sağlamak için psikolojik olarak baskı uygulama düşüncesini ifade eder (Riches, 1989; akt. Şahiner, 2007).

Şiddet, Webster Sözlüğü'nün (bt) dijital ortamdaki basımında ise;

- Fiziksel güç kullanarak yaralamak,
- İlişkilerde çarpıklık, diğerlerine zulmetme,
- Diğerine karşı yaralayıcı, öfkeli, yıkıcı eylem,
- Şiddetli duygu şeklinde tanımlanmaktadır (bt., 16.01.2010, www.websters-online-dictionary.org).

Tezcan (1996)'a göre ise şiddet, ortaya çıkış süreci ve eylemin devamlılığı bağlamında çok yönlü bir olgu olmakta olup, tek bir neden şiddeti doğurmaz. Psikolojik, ekonomik, toplumsal dinamikler şiddet olayında birlikte etkilidir (Tezcan, 1996). Saldırganlığın en uç noktası olarak tanımlanan şiddet tanımının kültürlere göre farklılık göstermesinin yanı sıra; bilim dallarına, felsefi görüşlere ve kuramlara göre de farklılık taşıdığı bir gerçektir (Şahiner, 2007).

Geniş kapsamlı olarak yapılan tanımlamaya göre;

“Şiddet; bir bireye zarar vermeye ya da onu yıkmaya yönelik, dolaylı ya da dolaysız bir eylem olarak kütleli ya da dağılımsaldır; bu bireyin ruhsal bütünlüğü olabildiği gibi, o güne dek edindiği soyut-somut değerleri ve simgesel katılımları da olabilir. Kavramsal içeriği gereği, en az (biri şiddeti uygulayan, diğeri bu şiddetin hedefi olan) iki eyleyen içeren bu olgu için birbirini tanımlayan iki tanım önerilebilir: ‘Bir kişinin, diğerinin rıza ve arzusu dışında zor kullanarak onu kendi iradesine tabî kılması’ ve ‘Bir kişinin, bir başkasına zarar vermek veya onu yaralamak kastıyla yaptığı davranış’. Bu gibi fiziksel zararları kapsayan ‘şiddet’ kavramı aynı zamanda küçültücü, gülünç duruma düşürücü, ‘ruhsal açıdan’ zedeleyici örtük ve dolaylı eylemleri de içermektedir. Bu durumda şiddet, kötülük, korku, baskı, taciz, eziyet gibi birçok geniş ve dar kapsamlı sözcükle sınıflandırılabilir.” (Büker ve Kiran, 1999: s.74).

Şiddeti, tarafları ve meşruluğu açısından inceleyen başka bir tanımlamaya göre; “şiddet, şiddeti uygulayıcı tarafından meşru, tanık tarafından gayri meşru sayılan bir fiziksel zarar verme edimidir” (Riches, 1989: s.29). Buna göre şiddet, belirli eylemleri yapanlardan çok onların tanığı ya da kurbanı olanlara ait bir kelimedir. Riches (1989) tarafından yapılan bu tanımlamaya göre şiddeti uygulayan eylemini haklı görmekte, oysa şiddete maruz kalan bu eylemi gayri meşru olarak algılamaktadır.

Bilim dallarından; psikoloji bilim dalı sözlüğünde şiddet, düşmanlık ve öfke duygularının, kişilere veya nesnelere yönelik fiili, yıkıcı ve fiziksel zor yoluyla dile getirilmesidir (Budak, 2000). Bu haliyle her türlü çatışma ilişkisinde (ailede, evde, aile içinde, okulda, gruplar vb. arasında) rastlanan şiddet, saldırganlığın özgürlüğü, insan iradesini hiçe sayan en ileri, en aşırı boyutu olarak ele alınmaktadır (Budak, 2000). Ayrıca şiddet psikolojide genel olarak nitelişsellik ve davranışsallık görüşleri olmak üzere iki temel görüş ile açıklanır (Tedeschi ve ark., 1994; akt. Altıntaş, 2006).

Nitelişsel temele dayanarak şiddeti açıklayan Dollard şiddeti (1939) “amaç-tepki eylemi içinde belirgin olarak diğer organizmayı yaralama” olarak tanımlamıştır. Bu tanım; saldırgan davranışın motive olmasına ve kavgayı kazanma temeline odaklanmış olup kasıtlı olmayan tepkileri de kapsamaktadır (bt., 14.08.2010, www.co-uk.mcgrawhill).

Şiddeti davranışsal temelle açıklayan Buss ise (1961), psikologların görüş birliğine vardığı bir tanımlama yapmıştır: “Diğer organizmaların uyarıcı davranışlarına karşı amaca yönelik tepki vermektir” (Lawoko ve ark., 1961; akt. Altıntaş, 2006: s.21).

Şiddetin farklı tanımlarının da vurguladığı gibi şiddet; bir bireye, gruba veya topluma fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yollarla, herhangi bir şekilde zarar verme, zor kullanma, baskı oluşturma biçiminde oluşmaktadır (Halıcı, 2007). Ayrıca şiddetin farklı bilim insanlarınca ele alınması şiddetin tür eksenli olarak incelenmesini de gerektirmiştir ve bu açıdan da günümüzde şiddet değişik şekillerde var olabilmektedir (Kocacık, 2004). Bununla

birlikte şiddet olarak kabul edilen davranışlar da, toplumların kültürel yapıları ile ilişkili olarak değer yargıları ile yakından bir ilişki içindedir (Kocacık, 2004). Bundan dolayı da araştırmacılar farklı şiddet türlerinden söz etmektedirler.

Ünsal (1996), "*Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi*" adlı eserinde şiddeti 'Özel Şiddet ve Kollektif Şiddet' olarak ikiye ayırarak sınıflandırmıştır. Sınıflandırma içerisinde ise; *Özel Şiddet*; Cürümsel Şiddet ve Cürümsel Olmayan Şiddet olarak ikiye ayrılmıştır. *Kollektif Şiddet* ise; Grup Şiddeti, Devlet Şiddeti ve Uluslar arası Şiddet olmak üzere 3 ayrı açıdan ele alınmıştır. Ayrıca bu sınıflandırmada şiddet türleri, günümüz toplumlarında birey ve toplum için tehdit oluşturan ve tehdit oluşturmayan şeklinde farklı bir boyutta da ele almıştır (Ünsal, 1996).

Erich Fromm (1994), "*Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*" adlı eserinde şiddeti, oyunda ortaya çıkan şiddet, tepkisel şiddet, ödünleyici şiddet ve kana susamışlık olarak dört başlık altında ele almaktadır.

1-Oyunda Ortaya Çıkan Şiddet

Fromm'a göre oyunda ortaya çıkan şiddet, kaynağında nefret ve yıkıcılık barındırmayan şiddet biçimidir. Oyunların hiç birinde amaç öldürmek değildir. Burada şiddet eylemi oyundaki oyuncuların göstermesi gereken bir beceridir. Şiddetin bir beceri ve ifade şekli olarak gösterilmesi saldırganlık dürtülerini arka plana itmektedir (Fromm, 1994).

2-Tepkisel Şiddet

Fromm (1994), tepkisel şiddet ile bireyin kendisinin veya bir başkasının malını, canını ya da haklarını korumak amacıyla başvurduğu bir şiddet şekli olduğunu vurgulamakta ve tepkisel şiddetin kaynağını korkudan aldığı için en sık rastlanan şiddet biçimi olduğunu ifade etmektedir (Fromm, 1994).

3-Ödünleyici Şiddet

Fromm (1994), ödünleyici şiddeti güçsüz bir kişide üretici etkinliğin yerine geçen şiddet olarak tanımlamaktadır. Ödünleyici şiddet yaşanmamış, eksik bir yaşamın sonunda zorunlu olarak doğan bir şiddet türüdür. Bu şiddet cezalandırılma korkusuyla bastırılabilir, farklı türlü etkinliklerle başka yönlere yönlendirilebilir (Fromm, 1994).

Ödünleyici şiddetin, diğer bireyler üzerinde denetim kurmak, onlara istediklerimizi yaptırmak anlamına geldiği söylenebilir.

4-Kana Susamışlık

Fromm'a (1994) göre kana susamışlık, sakat insanın gösterdiği türden bir şiddet değildir; bütünüyle doğaya bağlı olarak yaşayan insanın kan tutkusudur. İlkel insan gelişmekten, tümüyle insan olmaktan korktuğundan ondaki bu öldürme tutkusu yaşamı aşmanın bir yoludur.

Meyer ve Farrel (1998) ise dört tip şiddetten söz etmektedirler:

- 1) Durumsal Şiddet,
- 2) İlişkisel Şiddet,
- 3) Yağmacı Şiddet
- 4) Psikopatolojik Şiddet.

Meyer ve Farrel'in belirttiği bu şiddet türleri, şiddetin oluşmasına neden olan faktörler (fakirlik, madde bağımlılığı, kişilerarası tartışmalar, kazanç sağlamak için suç işlenmesi, ağır psikolojik travma ve kişilik bozuklukları gibi) açısından birbirinden ayrılırlar (Meyer ve Farrel, 1998; akt. Uysal, 2003). Bunların yanı sıra, şiddeti konu alan çalışmalarda şiddetin iki düzeyde tanımlandığı görülmektedir (Kocacık, 2004). Şiddet ilk olarak bireysel ilişkiler, ikinci olarak da kurumsallaşmış ilişkiler bağlamında ele alınmaktadır. Bireysel şiddet, bir bireyin başka bir bireye karşı fiziksel ya da psikolojik zarar verme amacıyla yaptığı girişimler olarak tanımlanmaktadır. Kurumsal şiddeti ise, insan üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkisi

açıkça ölçülemeyen dolaylı olarak hissedilen baskılar olarak tanımlamak mümkündür. Ekonomik şiddet, trafik korsanlığı, töre ve namus cinayetleri de kurumsal şiddetin içine alınabilir (Kocacık, 2004). Toplumsal ilişkiler düzeyinde oluşan bir diğer şiddet türü de töre, gelenek ve dinsel yaptırımlardan kaynaklanan şiddettir (Heald, 1989). Bazı araştırmacılar ise şiddeti görünür ya da saklı, dolaylı ya da doğrudan, fiziksel ya da duygusal, yasal ya da yasal olmayan, bireysel ya da toplu şiddet eylemleri şeklinde bir ayrıma tabi tutmuşlardır (Büker ve Kıran, 1999).

Şiddete yapılan bir diğer sınıflandırma Rittersberg ve Tılıç (1998) tarafından yapılmıştır. Rittersberg ve Tılıç'a (1998) göre şiddet dört grupta incelenebilir. Bunlar;

- 1) *Sözel Şiddet*: Bağırma, kızma, hakaret etme, küçük düşürme vb...
- 2) *Meşrulaştırılmış Şiddet*: Çağdaş olamama, eğitimsizlik, iletişim kuramama, kompleksli olma, demokratik olamama, öfke, sevgisizlik ve anlayışsızlık temelli uygulanan şiddet.
- 3) *Baskıcı Olma*: Dayak, tecavüz, zorbalık, işkence, bilinçli olarak karşdakini incitmek vb...
- 4) *Saldırgan Şiddet*: Savaş, cinayet, terör, fiziksel saldırı gibi...

Şiddet türlerine kadınlar açısından bakıldığında ise kadınlara uygulanan şiddetin genel olarak bireysel ilişkiler boyutunda uygulandığı görülmektedir.

Fiziksel, Psikolojik, Cinsel, Ekonomik, Sözel Şiddet kadına uygulanan, bireysel şiddet türlerini oluşturmaktadır. Bireysel olarak gerçekleştirilmesine rağmen töre ve namus cinayetleri sebebiyle uygulanan şiddeti kurumsal şiddet içerisinde değerlendirmek mümkündür (Ercan, 1997).

Aile içinde yaşanan şiddetin önlenmesi için şiddet olgusunun iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu nedenle şiddetin altında yatan saldırganlık olgusunu ve saldırganlığın

nedenlerini kuramlar açısından ele almak zengin bir bakış açısı sağlama açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

2.1.2. Saldırganlık ve Şiddetle İlgili Kuramlar

Canlıların temel güdülerinden biri olan saldırganlık dürtüsü, belirli sınırlar içerisinde, yaşamı sürdürebilme açısından gerekli olan yapıcı ve itici bir güçtür (Köknel, 1996). İnsanlarda saldırgan davranışlar kalıplaşmış olup; kızgınlık, yüz mimiklerinden ya da bir sözcükten, şiddet eylemlerini içine alan geniş bir alanı kapsar (Köknel, 1996).

“Şiddet ve saldırganlık” kavramları sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılsa da şiddet, fiziksel yönleri ağır basan ve karşıdakine zarar verme düzeyi yüksek olan bir saldırganlık boyutudur (Pişkin, 2002). Pişkin’e (2002) göre saldırganlık, içine hem şiddeti hem de zorbaca eylemleri alan bir şemsiye kavram niteliğindedir. Kısaca şiddet bir saldırganlık türüdür (Pişkin, 2002) Saldırganlık, “hâkim olmak, yenmek amacıyla güçlü, şiddetli, etkili bir hareket, işlem; bir işi bozma, engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, yaralayıcı veya tahrip edici amaç taşıyan bir davranış”tır (Erten ve Ardalı, 1996: s.32-33). Boxer ve Tisak’a (2005) göre ise saldırganlık; diğer bir canlı ya da nesneye yönelik incitici ya da rahatsız edici davranışlardır.

Psikoloji bilim sözlüğünde ise saldırganlık; “öfke, düşmanlık, rekabet, engellenme, korku gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı ya da kendini korumayı hedefleyen fiziksel, sözel ya da sembolik her türlü davranış” olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlığın hedefi diğer insanlar olabileceği gibi, genelleşerek kurumlar, fiziksel çevre ya da depresyon vakalarında olduğu gibi kişinin kendisi olabilir (Budak, 2000: s.648) Saldırganlık farklı değişkenlerin etkisi altında kaldığından dolayı saldırganlığın türleri de farklılaşmaktadır.

Örneğin, Buss’a (1961) göre, üç tür saldırganlık vardır:

- 1) Doğrudan ya da dolaylı saldırganlık.
- 2) Sözel ya da fiziksel saldırganlık.
- 3) Aktif ya da pasif saldırganlık (Akt. Arıca, 1995).

Saldırganlık dürtüsüne kuramında önemli bir yer veren Freud'a göre saldırganlık, doyum sağlanıncaya kadar artan, açlık ve cinsellik dürtüleri gibi doğuştan gelen bir dürtüdür (Morris, 2004). Freud'a göre toplumun önemli bir rolü bu olumsuz dürtüleri yapıcı-kültürel alanlara yönlendirmektir (Morris, 2004). Lorenz (1996) ise saldırganlığı tamamen dış uyaranlara bir tepki değil, insanın içinde olan, serbest kalmaya çabalayan ve dış dürtülerin yeterli olup olmamasına bakmaksızın anlatımını bulacak olan bir uyarılma olarak görmüştür.

Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, saldırganlığa neden olan birçok etken bulunmaktadır: "aile içi disiplinin aşırı veya az olması, okul eğitiminin aşırı veya az disiplin içermesi, gereğinden fazla olan kalabalık ortamlar, yoksulluk ve sefalet, işsizlik, etnik farklılıkların körüklenmesi, partiler ve ideolojiler arası çekişmelerin artması, toplumsal değer ve normların sarsılmış olması" (Yörük, 1995: s.45-46). Dolayısıyla sayılan bu etkenlerin her biri ayrı ayrı olarak da, bir arada da bireydeki saldırganlık eğiliminin görünüre çıkmasına neden olabilmekte ve tüm bu etkenler, bireyin psikolojisini etkileyen dışsal faktörleri oluşturmaktadır (Yörük, 1995).

Millett (1987) ise, saldırgan davranışın ortaya çıkmasındaki nedenleri, bireyin çocukluk döneminde içinde yetiştiği kültür, yetiştirilme tarzı ve ilk yıllardaki koşullanmasına bağlamaktadır (Millett, 1987). Kültürel yapının erkeği 'saldırgan', kadını ise 'edilgin' olarak tanımlamasının bir anlamda erkeğin şiddet eylemlerini meşru kılması anlamına bağlamakta ve erkek saldırgan bir eylem yaptığında kadına göre daha fazla haklı olma olanağına sahiptir, çünkü o erkektir, ruhsal ve biyolojik olarak saldırgan olma hakkına doğuştan sahiptir (Millett, 1987). Saldırganlığı ele almada özellikle saldırganlığı güdüleyen nedenlere bağlı olarak saldırganlık kuramlarını sınıflamak mümkündür (Kulaksızoğlu, 2005).

Bunlar: İçgüdüsel Saldırganlık Kuramı, Engellenme Saldırganlık Kuramı, Biyolojik Temelli Yaklaşım, Bilişsel Yaklaşım ve Sosyal Öğrenme Kuramı olarak sınıflanabilir.

2.1.2.1. İçgüdüsel Saldırganlık Kuramı

Saldırganlığı açıklayan en eski teoriler arasında yer alan içgüdü teorisine göre; bir davranış öğrenilmiş olmaktan ziyade kalıtsal bir temele dayalıdır ve bir davranış modeli bir türün bütün üyelerinde görülür (Geçtan, 2004). Freud, Lorenz ve McDougall gibi önemli teorisyenler, doğduğu andan itibaren insanlarda saldırganlık dürtüsünün bulunduğunu ileri sürmüşlerdir ve insanlar; kendilerini aç, susuz ya da cinsel olarak uyarılmış hissedebilecekleri gibi, saldırgan da hissedebilmektedirler (Freedman ve ark., 1989). İçgüdü kuramlarında özellikle iki önemli kuram saldırganlık konusuna önem vermiştir. Psikoanalitik kuramcılar ve etimolojistler bu konuda açıklamalarda bulunmuşlardır (Geçtan, 2004).

Psiko-Analitik Yaklaşımın kurucusu Freud içgüdüsel dürtü kuramı ile erken yaşam dönemlerinde tüm insanların davranışlarının kökeninde yaşam enerjisinin olduğunu öne sürer ve saldırganlığı bu libidinal dürtülerin doyurulmasının engellenmesinden doğan ikincil bir tepki olarak görür (Geçtan, 2004). Daha sonra Freud, saldırganlığı ego içgüdüsüne bağlamış ve tepkisel açıdan da incelemiştir. Burada id ve süper ego arasında dengeyi sağlamaya çalışan egonun, isteklerini ve doyumunu engelleyen durumlar karşısında tepki vereceği ve bunların saldırgan davranışlar biçiminde gözleneceği varsayılmıştır (Geçtan, 2004). Ayrıca diğer psiko-analistler de konu üzerinde durmuştur.

Horney (1954) davranışların oluşmasında bireyin içinde yaşadığı çevreye ve kültüre önem vermiştir. Ona göre aile ve çevrenin ilgisiz, yetersiz, tutarsız davranışlar sergilemesi sonucu, çocukta çevreye karşı saldırgan ve düşmanca duygular uyanır (Akt., Geçtan, 2004). Adler'e göre ise saldırganlık; bireyin eksiklik duyguları ortaya çıktığı zaman duymuş olduğu sıkıntıyı azaltmak ve olumlu duygularını artırmak amacıyla seçtiği koruyucu tepki örüntüsü

işlevini görmektedir. Saldırganlık; küçük düşürme, çevreye aşırı ilgi gösterme, suçlama ve kendini suçlama gibi değişik biçimlerde ortaya çıkan davranış örüntüsüdür (Geçtan, 2004).

İçgüdülerle ilgili bir ikinci teori ise etimolojistler tarafından geliştirilmiştir. Lorenz, saldırganlığın temel olarak insanların diğer canlı türleri ile paylaştığı doğuştan gelen bir savaşıma içgüdüsünden kaynaklandığını öne sürmekte ve bu içgüdünün evrim boyunca gelişme gösterip, sadece güçlü ve kuvvetli olanların genlerinin sonraki nesle geçmeyi başardığını ifade eder (Baron ve Byrne, 2000). Bu yaklaşımın en önemli ismi olan Lorenz'e göre saldırganlık bir enerji kaynağının beslediği bir içgüdüdür ve dış uyaranlara karşı bir tepkinin sonucu olması beklenemez (Akt., Fromm, 1993). Saldırganlık temelde dış uyaranlara karşı bir tepki değil, insanın içinde var olan, serbest kalmaya çabalayan ve dıştaki dürtülerin yeterli olup olmamasına bakmaksızın anlatımını bulacak olan bir uyarıdır (Akt., Fromm, 1993). Lorenz'in yaptığı çalışmalarda farklı türler arasında gelişen şiddetten ziyade, aynı tür içinde gelişen bir saldırganlığın söz konusu olduğu dikkat çekmektedir (Freedman ve ark., 1989).

2.1.2.2. Engellenme Saldırganlık Kuramı

Dürtü teorisi olarak da bilinen Engellenme-Saldırganlık Teorisini geliştiren sosyal psikologlar, Freud ve Lorenz tarafından öne sürülen içgüdüsel saldırganlık görüşünü reddetmektedirler (Freedman ve ark., 1989). Dürtü teorilerinden en ünlüsü engellenme-saldırganlık varsayımı olup; Dollard, Miller ve arkadaşları tarafından 1939'da geliştirilen bu görüşe göre, engellenmenin temel amacı, bir kişi veya bir objeye zarar vermek olan bir dürtünün meydana çıkmasıdır ki bu dürtü aynı zamanda engellenmenin nedenini de oluşturur (Freedman ve ark., 1989). Kısaca engellenme, bir amaca ulaşmanın engellenmesi ya da yavaşlatılmasıdır (Özguven, 2001).

Engellenmenin keyfi yada keyfi olmaması ile ilgili olarak da eğer engellenme, bir niyetin sonucu olarak algılanmayıp, haklı bir nedene dayalı olan şartlar altında önemini yitirmiş olarak algılanırsa, insanları kızdırmaz ve insanların saldırganlığa başvurma olasılığını da azaltır (Freedman ve ark., 1989). Saldırganlığı, uyarıcı-tepki ilişkisi şeklinde davranışçı bir yaklaşımla ele alan “engellenme-saldırganlık kuramı” saldırgan içerikli davranışların bireysel veya çevredeki engellemelere bir tepki olarak ortaya çıktığını esas olarak belirtmektedir (Özgüven, 2001). Engellenmenin sıklık derecesi verilecek tepkiyi belirler ve engellenmenin etkisi ne kadar fazla olursa gerginlik de o kadar fazla olur. Miller’e (1939) göre ise her engellenme mutlaka saldırganlıkla sonuçlanmayabilir. Engellenmeye farklı tepkiler vermek de mümkündür. Kişinin engellenmeye göstereceği tepki, kişilik yapısıyla, geçmiş deneyimleriyle, olaya yüklediği anlam ve yaşamdan beklentileriyle yakından ilişkili olup, engellenmenin sıklığı ve derecesi de verilecek tepkiyi etkileyecektir, bu şekilde engellenme etkisi ne kadar güçlü olursa huzursuzluk da o kadar yoğun olur (Akt. Michaud, 1991). Şiddet, doğrudan doğruya huzursuzluğun kaynağına yönelir. Eğer bu yasaklanır ve engellenirse, dolaylı saldırganlıklar ya da bireyin kendi kendine karşı giriştiği saldırganlık hareketleri görülmeye başlar (Michaud, 1991).

Berkowitz’e (1965) göre ise birey engellemeler karşısında kendisini güçsüz olarak algılar ve olayların yaratabileceği sonuçlardan çekinirse, engellenmenin doğuracağı sonucun kızgınlık değil, korku ve kaçınma olabileceğini ifade etmiştir. Engellenen organizma, fizyolojik ve bilişsel mekanizmalarının yardımıyla öfkelenmekte, öfkelenen organizma da saldırgan davranışlarda bulunabilmektedir (Berkovitz, 1965; akt. Güleç, 2002). Ayrıca Berkowitz’in ileri sürdüğü “bilişsel çağ ilkesi” ne göre saldırgan davranışlar, kendileri ile aralarında çağrışımsal bağların bulunduğu başka saldırgan düşünce, eylem fikri, duygu ya da örtülü davranışları çağrıştırarak etkinleştirebilirler (Arıcak, 1995). Örneğin, bir tabanca

görüntüsü saldırganlık ve şiddeti çağrıştırarak, farklı alanlarda, farklı saldırganlık tepkilerine neden olabilir (Arıca, 1995).

2.1.2.3. Biyolojik Temelli Yaklaşım

Biyolojik yaklaşımlara göre, şiddet davranışının temelinde sosyal, psikolojik ve gelişimsel faktörlerin yanı sıra merkezi sinir sisteminin ve endokrin sisteminin de saldırgan davranışlar üzerinde etkisi olduğu vurgulanmıştır (Eren, 2005). Biyolojik temelli teoriler, bireyin içinde saldırganlığın olduğu yeri karakterize ederler ve biyolojik kurama göre insan duyuları ve davranışları limbik sistem tarafından yönetilmektedir (Eren, 2005).

Beyin kabuğu hasar gören bireylerde de saldırgan davranışlara rastlanmış ve bazı cinsiyet hormonlarının da saldırganlık konusunda etkili olabileceğine ilişkin bulgular ortaya konmuştur (Worchel, 2000). Bununla beraber sosyal psikologlar, genel olarak insan saldırganlığının büyük oranda doğuştan gelen faktörlerden kaynaklandığı görüşünü reddetmekle beraber, genetik faktörlerin insan saldırganlığında azda olsa rol oynadığı olasılığını ve ayrıca bu tür bir davranışta biyolojik faktörlerin potansiyel rolünü de kabul etmektedirler, çünkü bilimsel çalışmalar bu konuda birbiri ile tutarlı sonuçlar vermektedir (Worchel, 2000). Hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalar, beynin bir bölgesinin elektriksel uyarımının şiddet davranışını arttırdığını diğer bölgelerdeki uyarımın ise sakin davranışları ortaya çıkardığını belirlemiştir (Gürşimşek, 1988). Son yıllarda yapılan araştırmalara göre; katiller de ve şiddetin temelinde olduğu suçlardan hüküm giyenler arasında, önemli ölçüde beyin işlevlerinde hasar saptananlar vardır (Eren, 2005). Bu hasarların, beyinde meydana geldiği bölgelerle ilişkili olarak ortaya çıkan davranış bozuklukları, anti sosyal kişilik bozukluğu olarak adlandırılmaktadır (Eren, 2005).

Saldırganlığa ilişkin biyolojik yaklaşımlardan diğeri ise, hormon salgısını temel almıştır. Erkeklik hormonu olan testosteronun saldırganlığı etkilediği uzun zamandan beri

bilinmektedir. Saldırıya neden olan koşulların sinir süreçleri ve beyin bölgeleri aracılığı ile tespit edilmesinden sonra, kandaki düzeyi artan testosteron saldırgan davranışı uyarmakta ve şiddeti belirlemektedir (Güleç, 2002).

2.1.2.4. Sosyal Bilişsel Kuram

Sosyal Bilişsel Kuram, saldırgan davranışların nasıl geliştiğini, insanları saldırgan bir tarzda davranmaya neyin kışkırttığını ve insanlar bir kez saldırgan davrandıktan sonra bu davranışları devam ettiren şeyin ne olduğunu açıklamaya çalışmıştır (Bandura, 1977; akt. Pervin ve Oliver, 1999). Sosyal bilişsel kuramı savunanlar saldırganlığın nedenlerini sosyal çevrede saldırgan davranışlara neden olan uyarıcılar olarak açıklamışlardır ayrıca insan davranışları sürekli olarak çevre koşullarıyla etkileşim içindedir ve davranışlar çevreyi etkileyip farklılaştırdığı gibi çevre de davranışları etkisi altına alıp, değiştirmektedir (Pervin ve Oliver, 1999). Sosyal bilişsel kuramı savunanlar, saldırganlığa neden olan tüm uyanların çevreden geldiğini öne sürerek insanlarda saldırgan davranışların öğrenilmiş olduğunu, insanların çevrelerindeki kişilerin davranışlarını gözlemlediklerini, gözlenen davranışların bireyin belleğine kodlandığını ve gerektiği zaman hatırlandığını ve uygulandığını belirtmektedirler (Ünal, 2005). Ailede yaşanan şiddet olgusuyla çocuk ve gençlerin şiddet eğilimleri arasında bir ilişki bulunmakta olup, şiddetin yaşandığı ailelerin % 80'inde aile içerisinde çocuk vardır, bunların en az % 50'sinde ise çocuklar doğrudan şiddete maruz kalmakta, şiddetin var olduğu aile ortamında büyüyen çocukların en az % 30'u ise daha sonra başkalarına şiddet uygulamaktadır (Karaduman ve ark., 1993).

Şiddet uygulayan yetişkinlerin büyük bölümünde çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma öyküsü saptanmış olup burada kuşaktan kuşağa aktarılan yalnızca şiddetin kendisi olmayıp, aynı zamanda şiddetin olduğu duygusal atmosfer de aktarılmaktadır (Arıcak, 1995). Son yıllarda, aile içi şiddet uygulayanların büyük bölümünün, kendisi doğrudan şiddet

gören çocuklar değil, ana babaları arasında şiddete tanık olan çocuklar arasından çıktığı öne sürülmektedir (Ünal, 2005). Kurama göre ayrıca, bireylerin davranışlarının nedeni onların öğrenme geçmişlerinde yatmaktadır. Birey saldırgan davranış sergiliyorsa bunun nedenini onun geçmiş deneyimlerinde aramak gerekmektedir. Birey farklı durumlarda saldırganlığı kullanarak istediklerini elde etmiş ve davranışı pekişmiştir (Cüceloğlu, 1999).

Sosyal bilişsel kuram içerisinde önemli yer tutan temel yaklaşım ise 'Gözlem Yoluyla Öğrenme'dir. Bu yaklaşıma göre bir birey diğer bireyleri gözlemekle sadece yeni davranışlar öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda saldırgan davranışları kullanmanın ya da böyle davranışlardan kaçınmanın uygun olduğu zaman ve mekânları da öğrenir ve bu süreç içinde dolaylı sonuçların ve modelin statüsünün önemli olduğu görülmüştür (Arıca, 1995). Fakat öğrenilerek kazanılan saldırganlık her zaman davranış olarak ortaya çıkmayabilir. Öğrenilmiş bilişsel bir potansiyel olarak zihinde var olabilir. Rotter'a (1972) göre saldırgan davranışın ortaya çıkma olasılığı, bireyin bunun sonucundaki beklentisi ve elde edeceği sonucun değerine bağlıdır (Akt. Arıca, 1995).

Bandura'ya göre, saldırgan davranışların pekişmesinde ise en önemli etken çevredeki modellerin davranışlarının gözlenmesidir. Bandura'nın yaptığı araştırmaların gösterdiği başka bir önemli gerçek de saldırgan olma kadar saldırgan olmamanın da öğrenilebilir bir davranış örneği olduğudur (Uysal, 2003).

2.1.2.5. Bilişsel Yaklaşım

Albert Ellis Bilişsel-Davranışçı terapinin kurucusudur. Onun görüşüne göre öfke, bireyin düşünce, inanç ve felsefesinden doğmaktadır ve öfke bireyin akıl dışı inançlarının bir sonucu olup, modele göre öfkeye yol açan akıl dışı inançlar değiştirilirse duygusal sonuç da değişecektir (Güleç, 2002). Bilişsel görüşe göre; bireyin algılamaları, beklentileri ve

değerlendirmeleri öfke yaşantısının ortaya çıkmasında önemli rol oynamaktadır (Güleç, 2002).

Bilişsel süreçlere önemli rolü veren diğer iki görüş; etiketleme-yükleme görüşü ve yüklem-değerlendirme görüşüdür. Etiketleme-yüklem görüşünün temsilcisi Schachter, James Lange'nin "her duygu belirli bir fizyolojik tepki örüntüsü ile ilişkilidir" iddiasını reddetmiştir (Güleç, 2002). Schachter ve Mandler'e (1975) göre; bilişler özel duyguları üretmektedirler. Olay sadece genel uyarılmayı yaratmaktadır ki uyarılmış kişi yoruma güdülenmektedir. Uyarılmış kişi durumsal işaretleri ve benzer durumdaki önceki yaşantısını kendi duygusal durumunun ne olduğunu belirtmede kullanmaktadır. Yüklem değerlendirme teorisi, Schachter'in orijinal teorisindeki değişimlerin sonucudur. Uyarılmış kişi; kendi duygularını belirli sebeplere yüklemektedir ve bu yüklemeler bireyin kendi duygularını nasıl yorumlayacağını belirlemektedir (Akt. Güleç, 2002).

2.2. AİLE İÇİ ŞİDDET KAVRAMI

2.2.1. Aile İçi Şiddet

"Aile, içinde insan türünün belirli bir biçimde üretildiği, sosyalleşme sürecinin ilk olarak ve etkili bir şekilde gerçekleştiği, cinsel yaşamın düzenlendiği, aile üyeleri arasında içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu ve ekonomik etkinliklerin de yer aldığı toplumsal bir kurum işlevi görmektedir" (Ozankaya, 1996: s.29). Kişilerin beslenme ve bakım ihtiyaçlarını karşılayan, onlara güven duygusu veren, onların beden ve akıl sağlığını koruyan ve geliştiren bir yer olması gereken aile; çoğu sefer, her çeşit şiddetin bulunduğu ve uygulandığı bir yer olmaktadır (Tel, 2002).

Türkiye'de, geleneksel yapıda bireyler demografik özelliklerine göre belli rolleri üstlenir ve bu rolleri oynarken, cinsiyet önemli bir ölçüttür (Tel, 2002). Erkeğe üstün kadına ise düşük statüde roller biçen bu kültürel yapı içinde, eşler arasında ya da ebeveyn ile çocuk

arasında gözlenen şiddet, tıpkı cinsiyet rollerinden kaynaklanan farklılaşmanın meşrulaştırılması gibi meşrulaştırılan bir olgu haline dönüşmekte ve aile içi şiddeti tam anlamıyla ortaya koyabilme girişimlerini de güçleştirmektedir (Ozankaya, 1996). Aile kurumu, aile içi şiddetin anlaşılabilmesi için temel bir kavramdır.

Aile içi şiddet, birçok farklı isim altında toplanmış olmasına rağmen, hepsinin de üstünde durduğu temel aynıdır. Aile içi şiddet; “özel alanda gerçekleşen, aralarında kan bağı ya da hukuksal bağlılık bulunan, birlikte yaşayan, kısaca kendisini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde başka bir kişiyi kontrol etmek ve boyunduruk altına almak amaçlı zorlamak, aşağılamak, güç göstermek, gerginlik, öfke boşaltmak, zarar vermek amacı ile bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü fiziksel saldırı ve sistematik zulüm olarak tanımlanmaktadır” (Bütün, 2002: s.33).

İçli (1995) aile içi şiddeti şöyle tanımlamıştır; “aile bireylerinin yaralanmasına sindirilmesine, öfkelendirilmesine ve duygusal baskı altına alınmasına yol açan, fiziki veya herhangi bir şekildeki hareket, davranış veya eylemler bütünüdür” (Akt. Ünal ve Bilge, 2004: s.28-29) Başka bir tanımda ise aile içi şiddet, “aile üyelerinden en az birisinin aynı ailedeki diğer bir üyenin yaşamını, bedensel ve psikolojik bütünlüğünü tahrip etmeye veya bağımsızlığını tehlikeye sokan, kişiliğine veya kişilik gelişimine ciddi boyutlarda zarar veren eylem veya ihmaldir” (Aksoy ve ark., 2006: s.40-42). Daha geniş kapsamlı bir tanım da ise aile içi şiddet; “bireylerin yaralanmasına, öfkelendirilmesine veya psikolojik olarak baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki davranış olarak tanımlanmaktadır” (Eryılmaz, 2001: s.51-53). Bu davranışlar sözel, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet biçimlerinde olabilir. Aile içi şiddet yoğun eleştirileri ve aşağılamaları, sözlü saldırıları, cinsel zorlama ve saldırıyı, fiziksel saldırı ve korkutmayı, günlük işlerin ve özgürlüğün kısıtlanmasını içerebilir (Yıldız ve ark., 2003). Aile içi şiddet, çoğu kez eşe, çocuğa, ebeveyne, yaşlılara yönelik olup yapılan çalışmalarda toplumda en yaygın şiddetin

aile içinde yaşandığı ve kadının en sık yaralanma sebebinin eş dayacağı olduğu ve bunlardan çok azının rapor edilerek adli mercilere başvuru yapıldığı bildirilmiştir (Yıldız ve ark., 2003).

Aile içi şiddet, dövme veya yaralama, sakatlama, cinsel saldırı, tecavüz, öldürme gibi somut ve dolayısıyla kolay tespit edilebileceklerden; tespit edilmesi son derece zor olabilen sözel, duygusal, ekonomik şiddet eylemlerine kadar uzanabilmektedir (Tel, 2002). Aile içi şiddeti diğer şiddet türlerinden ayıran en önemli özellik bu şiddet türünün diğer şiddet türlerine oranla devamlılığının daha yüksek bir oranda olmasıdır (Vatandaş, 2003).

Aile içi şiddetin kapsamına bir kişinin eşine, çocuklarına, anne-babasına, kardeşlerine ve yakın akrabalarına yönelik uyguladığı her türlü saldırgan davranış girmektedir (Yıldız ve ark., 2003) Dünya Sağlık Örgütü (2002) ise yayınlamış olduğu dönemsel raporlarda şiddeti üç farklı kategoriye ayırmaktadır (WHO, 2002):

- 1) Bireyin kendisine yönelik şiddet
- 2) Kişiler arası şiddet
- 3) Kolektif şiddet

Kişiler arası şiddet de kendi içinde iki alt gruba ayrılmaktadır.

Bunlardan ilki aile ve yakın arkadaş grubu arasındaki şiddet yani daha çok aile üyeleri arasında ve evde ortaya çıkan şiddet türü olarak tanımlanmaktadır. İkincisi toplumsal şiddet, birbirleriyle ilişkileri olmayan ve birbirlerini tanımayan bireyler arasında ortaya çıkan ve daha çok toplumsal çevrede yer alan şiddettir (WHO, 2002).

Vatandaş (2003) yapmış olduğu araştırmasında, aile içi şiddetle ilgili genel ve değişmeyen üç özellik belirlemiştir.

- 1) Aile içi şiddetin faileri ve mağdurları, evlilik veya evlilik yoluyla oluşan bir akrabalık ilişkisine sahiptirler. Bu açıdan bakıldığında evlilik cüzdanı bir nevi aile içi şiddete izin veren bir belge görevi görmektedir (Vatandaş, 2003).

- 2) Aile içi şiddetin fail ve mağdurları ailenin, yuvanın, evin geleneksel örgüleriyle desteklenen mahremiyetini paylaşırlar. Bu nedenle sorunlar ve özellikle de şiddet dışarıya duyurulmaz, gizli tutulur. Bunun için aile içi şiddeti açığa çıkarmak ve incelemek oldukça zordur (Vatandaş, 2003).
- 3) Aile içi şiddetin fail ve mağdurları genellikle aynı evi paylaşırlar. Ancak ayrı yaşayan kardeşler, sevgililer, eski eşler veya evlerini terk etmiş babaların uyguladığı şiddet de bir zamanlar aynı evi paylaşıyor olmanın verdiği anlayış üzerinde gerçekleşir (Vatandaş, 2003).

Aile içi şiddetin önceleri genellikle alt sosyo-ekonomik-kültürel toplumsal tabakalarda yaygın olduğu varsayımlarına karşılık, son 20–30 yılda yapılan araştırmalar durumun hiç de böyle olmadığını göstermiştir (İlkkaracan, 1998). Araştırmaların ortak bulgularına göre aile içi şiddet gelişmiş, modern ve kalkınmış toplumların da en önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir (İlkkaracan, 1998).

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun (BAAK) aile içi şiddet ile ilgili olarak yaptığı bir çalışmada her 100 ailenin 34'ünde kadına yönelik fiziksel şiddetin var olduğu ortaya konmuştur (BAAK, 1995). Çalışmalar aile içi şiddetin sınır tanımadığını, dünyanın her yerinde, bir problem olarak insanlığın karşısına çıktığını göstermektedir. Kapsam ve gelişim süreci açısından, aile içi şiddet tüm sosyal sınıflarda, etnik ve kültürel gruplarda ve her yaşta görülmektedir (Rynerson, 1997).

Aile içi şiddeti etkilediği düşünülen faktörler ise şu şekilde sıralanabilir;

- Kişilerin özgeçmişlerinde daha önceden yaşanmış şiddet olgusunun bulunması,
- Eşler arasındaki ideolojik, ırk ve din farklılığı,
- Bir eşin diğerinden, özellikle de kadının mesleğinin daha iyi ve gelirin daha fazla olması,

- Alkol ve/veya madde bağımlılığı bulunması, tanımlanmış kişilik bozuklukları ya da psikiyatrik hastalığın bulunması,
- Evlilik hakkında geleneksel yaklaşımların benimsenmesi, olarak ifade edilebilir (Aksoy ve ark., 2006).

Aile içi şiddet sosyolojik açıdan ele alındığında ise ailenin bazı yapısal özellikleri çatışma ve şiddete zemin oluşturmaktadır. Stratus'a (1992, akt. İçli ve ark., 1995) göre bunlar;

- Aile üyeleri birlikte çok zaman geçirirler, ilişkilerin yoğunluğu şiddet olasılığını artırır,
- Ailenin işlevleri kapsamlıdır, çatışma yaratabilecek meseleler çoktur,
- Bir aileye mensup olmak, kişiye diğer üyelerin davranışlarına karışma hakkı verir,
- Ailede cinsiyet eşitsizliği vardır, bu da çatışma ve şiddet kaynağıdır,
- Şiddet evde daha sık görülür, çünkü mağdurlar evde her zaman elde edilebilir ve aciz durumdadırlar,
- Aile yaşam sürecinde (hastalık, gebelik, doğum, ölüm, yaşlılık vb.) değişik boyutlarda gerginlikler, kararsızlıklar ve dengesizliklerin yaşanmasına sebep olur.

Aile içi şiddete maruz kalanlar genelde kadınlar, çocuklar ve yaşlılardır (Carson, 2000). Dünya Sağlık Örgütü (2002)'nün bildirdiğine göre ise, şiddet en fazla aile ortamında kadına yönelik olarak yaşanmaktadır. Aile içinde güçlünün zayıf olana fiziksel ya da psikolojik anlamda baskı kurmaya çalışması ile aile içi şiddet ortaya çıkmaktadır. Erkek egemen nitelikte olan evlilikler aile içi şiddete daha açık olmakta, eşitlikçi evliliklerde ise şiddete daha az rastlanmaktadır (Aksoy ve ark., 2006). Günümüzde aile içi şiddet, ailede etkilenen kişiye bağlı olarak eşler arası, çocuğa yönelik ve yaşlıya yönelik şiddet olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır (Alkan ve Fincancı, 2001).

2.2.1.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet:

Dünya Sağlık Örgütü'nün (2002) bildirdiğine göre, şiddet en fazla aile ortamında meydana gelmekte ve kadına yönelik olarak yaşanmaktadır (WHO, 2002). Öztunalı- Kayır'a (1998) göre kadına yönelik aile içi şiddet; bir erkek partner tarafından uygulanan aletli veya aletsiz saldırı, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel hasar verme, korkutma, tehdit, yoksun bırakma, muamele, tutum ve davranışlarıdır (Akt. Arslan, 1998). Brown ise (1989); "kadına yönelik şiddeti ve istismarı, çiftlerin ilişkilerindeki suistimal, yoğun eleştirileri, sözlü saldırıları, cinsel zorlama ve saldırıyı, fiziksel saldırı ve korkutmayı, normal faaliyetlerin ve özgürlüğün kısıtlanmasını içerebilir diye tarif etmektedir" (Akt. Arslan, 1998: s.41-42). Bir sağlık problemi olarak da algılanabilen ve cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona fiziksel, psikolojik ve sosyal anlamda zarar veren ve aynı zamanda toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin engellenmesi özelliğini taşımaktadır. (Subaşı ve Akın, 2003).

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Şiddet ve Kadın Çalışma Grubu'nun raporunda ise (DPT, 1994), kadına yönelik şiddet ikiye ayrılmıştır:

- 1) Özel alanda şiddet (ailede, özellikle eşler arasında): Kadın duygusal/psikolojik, fiziksel, ekonomik, sözel ve cinsel şiddete maruz kalmaktadır.
- 2) Toplumsal alanda şiddet ise kadına yönelik şiddet mağdurunun belli olup olmamasına göre ikiye ayrılır; birinci gruba okulda, işte, sosyal yaşamın tüm boyutlarında yaşananlar girmekte; ikinci gruba ise mağdurun kim olduğu belli olmayan ancak kadının zarar görmesine neden olan şiddet girmektedir (DPT, 1994).

Kadına yönelik şiddetin kültürler ve milletlerarası bir nitelikte yaygınlığa sahip olduğu gerçeğinden hareketle bu şiddetin temelinde, kadınların yaşamın farklı alanlarında erkeklerle eşit olduğunu kabul etmeyen cinsiyet ayrımcılığı bulunmaktadır ve şiddet hem ayrımcılık sebebinden kaynaklanmakta hem de ayrımcılığı kuvvetlendirecek şekilde ona hizmet

etmektedir (Yayla, 2009). Yeni doğan kız çocuklarının öldürülmesi, sayısız kadının yaşamdan mahrum bırakılması, her yıl milyonlarca kadın; partnerlerinin, akrabalarının, erkek arkadaşlarının ve diğer yabancı kişilerin, patronlarının ve iş arkadaşlarının, güvenlik görevlilerinin tecavüzüne uğramaları evrensel bir gerçektir (Gürsoy, 2008; akt. Yayla, 2009).

Ailede kadınlara yönelik şiddetin, hem evrensel hem de özel bir şiddet türü olduğu yaygın bir bakış açısını yansıtmaktadır (Eryılmaz, 2001). Şiddet evrenseldir, çünkü dünyada bu şiddet türünden tümüyle arındırılmış bir bölge bulunmamaktadır ve hiçbir ülke ya da kültürde kadın aile içi şiddetten tümüyle korunmuş durumda değildir (WHO, 2005). Kadına yönelik şiddet, din, sınıf, ırk, kültür ve ülke sınırlarının ötesinde varlığını korumakta ve sürdürmektedir (WHO, 2005). Ancak, bölgesel, kültürel, tarihsel koşullara ve özel durumlara bağlı olarak farklı karakteristikler, yaygınlık ve yapı farklılıkları gösterebilmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin; tüm sosyal sınıflarda, ekonomik düzeylerde, kentte ve köyde, tüm eğitim düzeylerinde ve farklı aile yapılarında görülebildiği; ancak bazı sosyo-demografik değişkenlerin kadına yönelik aile içi şiddetin görülme sıklığı ve biçimlerini etkileyebildiği belirtilmektedir (WHO, 2005).

Sosyo-demografik değişkenlere göre de, kadına yönelik aile içi şiddetin görülme sıklık ve özelliklerini inceleyen çeşitli çalışmaların sonuçları her zaman birbirleriyle örtüşmemektedir. Sonuçlar kültürel farklılıklardan etkilenebilmektedir.

Kadınların şiddet davranışlarına hedef olmalarının araştırılmaya başlanmasının sebebinin ise kadın hareketleri olduğu gerçeği de unutulmaması gereken bir durumdur, ancak yine de aile içi şiddet problemi kültürel unsurlardan dolayı en güç ortaya çıkartılan problemlerdendir (İçli, 1995). Kadına uygulanan aile içi şiddet tarihin her döneminde ve hemen hemen bütün toplumlarda görülen bir olgu olup hatta bazı toplumlarda ve kültürlerde kadının, şiddeti hak ettiği ve erkeğin her türlü aykırı davranışının arkasında kadının hakkıyla kadınlık yapmadığının yattığı bile yaygın görüş olarak kabul edilmiştir (İçli, 1995).

Kadına yönelik aile içi şiddet, din, ırk, kültür ve ülke sınırlarının ötesinde varlığını devam ettirmekte olup, uluslar arası bir geçerlilik taşımaktadır. Bu yönden de kadına yönelik şiddet türlerinden önce konunun ülkemiz ve dünya açısından yaygınlık durumuna bakıldığında; en genel sonuçlardan birinde, dünyada yaklaşık olarak her üç kadından birinin aile içi şiddete maruz kaldığı görülecektir (Nayak ve ark., 2003). Aile içi şiddetle ilgili yapılan çalışmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Çin'de üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin % 77'sinin, bir önceki yıl evde babalarının annelerine psikolojik şiddet uyguladıklarına tanık olduklarını belirtmişlerdir (Tang ve Beatrice, 2004; akt. Baykal, 2008). Türkiye'de yapılan bir çalışmada neredeyse aynı oranları vermektedir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili olarak bir kamuoyu araştırma şirketi tarafından 1988 yılında yapılan araştırmada kadınların % 75'inin kocalarının şiddetine maruz kaldıkları belirlenmiştir (Gülçür, 1999).

Başka bir çalışmada İlkaracan (1998), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 446 kişi ile yüz yüze görüşme tekniği ile gerçekleştirdiği araştırmasında; kadınların % 76.7'sinin eşlerinin sözel şiddetine, % 56.6'sının eşlerinin psikolojik şiddetine, % 57,9'unun ise eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kalmış olduklarını belirlemiştir (İlkaracan, 1998).

Kocacık ve Doğan'ın (2006) Sivas'ta aile içi şiddet ile ilişkili faktörleri saptamak üzere 583 kadın ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında ise; kadınların % 52'sinin en az bir tür aile içi şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Sözel şiddete maruz kalma oranı % 53.8, fiziksel şiddete maruz kalma oranı ise % 38.3 olarak bulunmuştur (Kocacık ve Doğan, 2006).

Uluslar arası düzeyde ve ülkemizde kadına yönelik şiddet ile ilgili araştırmalarda şiddetin nedenleri, şiddete yönelik tutumlar ve şiddet türlerinin de ayrı bir öneme sahip olduğu kaçınılmazdır. Bu bağlamda kadına uygulanan aile içi şiddet türlerinin bilinmesi ve iç içe geçmiş olan kavramlara netlik kazandırmak ayrı bir önem taşımaktadır.

2.2.1.2. Yaşlılara Yönelik Aile İçi Şiddet

Şiddet, toplumu oluşturan bütün bireyleri etkilemekle beraber incinebilirliği daha fazla olan bazı gruplar tanımlanmıştır. Bu gruplardan birisi de yaşlılardır (Bilir ve Paksoy, 2007). DSÖ'nün 1998 yılı Dünya Sağlık Raporu'nda yaşlılık genel itibarıyla; vücut özürlülerinin artması ve başkalarına daha fazla bağımlılaşma şeklinde tanımlanmaktadır (Metin ve ark., 1998). Dünya Sağlık Örgütü Psikogeratri Bilim grubunun “ hayatın önceki dönemlerine göre fiziksel ve zihinsel yetersizliklerin belirginleştiği dönem” olarak tanımladığı yaşlılık dönemi genel olarak 65 yaş ve üstü kabul edilir (Özkan ve ark., 2006).

Genel olarak yaşlı istismarı, yaşlı bireyin sağlık veya iyilik halini tehdit eden veya zarar veren herhangi bir davranıştır. İstismar bedensel, psikolojik veya ekonomik olabilir, aynı zamanda ihmale de dönüşebilir (Uysal, 2002). Yaşlılık dönemi; bireylerin bağımlılık ve kaza riskinin arttığı, fiziksel yeteneklerinin azaldığı, pek çok kronik hastalığın yaşandığı bir dönemdir (Koştu, 2005).

Bu yaş döneminde kişi, artık diğer aile bireyelerine daha bağımlı bir hale gelmekte ve bu sebeple de, hem doğrudan kendisinin şiddete direnebilmesi, hem de çevresindeki kişi ve olaylara tavır alabilmesi daha zor bir hale gelmektedir (Alkan ve Fincancı, 2001). Yaşlı istismarı özellikle son on yıl içerisinde üzerinde durulan bir aile içi şiddet türüdür (Koştu, 2005). Her toplumda, her kültürde ve her ekonomik gelişmişlik düzeyinde görülebilen istismar sadece aile içinde veya toplumun genel nüfusunda değil, sağlık hizmetlerinin ve sosyal hizmetlerin verildiği kurumlarda da görülebilen fiziksel ve psikolojik olarak yaşlıya zarar verme ve ondan faydalanma şeklinde kendini gösteren ciddi bir toplumsal sorundur (Turla ve Yılmaz, 2007).

Yaşlı istismarı; eş istismarı ve aile içi şiddet olayları ile bağlantılı olup fiziksel, ekonomik, sözel, duygusal, aktif ihmal ve pasif ihmal gibi çeşitleri içermektedir (Batuk, 2002). Bunlar şöyle özetlenebilir;

- *İhmal*; yaşlı kişinin fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmaması,
- *Pasif ihmal*; bakımın bilinçsizce ihmali,
- *Aktif ihmal*; yaşlının ihtiyaçlarının kasıtlı olarak karşılanmaması,
- *Psikolojik istismar*; duygusal olarak üzüntü verecek (hakaret etme, lakap takma, aşağılama vb.) davranışlarda bulunmak,
- *Ekonomik istismar*; yaşlı kişiye ait kaynakların yasadışı kullanımınıdır,
- *Fiziksel istismar*; bu istismara maruz kalan yaşlılarda kırıklar, yanıklar ve bunlara eşlik eden psikolojik rahatsızlıklar görülebilmektedir (Batuk, 2002).

2.2.1.3. Çocuklara Yönelik Aile İçi Şiddet

Çocuk kavramı tarih boyunca toplumların siyasi yapılarına, kültürlerine, inançlarına, ekonomilerine göre değişen bir kavram olmuştur (Kocaer, 2006). Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesine göre, ulusal yasalarca daha genç yaşta reşit sayılma dışında, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılmaktadır (İnanıcı ve Şelimen, 2004).

Aile içi şiddet en yaygın şekliyle aile içinde kocanın karısına şiddet uygulaması ve ebeveynlerin çocuklara karşı yönelttikleri şiddet olarak görülmektedir (BAAK, 1995). Şiddet uygulayanların % 95 kadarı erkek, şiddete maruz kalanların ise % 90'dan fazlası kadın ve çocuklardır (Güneri, 1996). Ayrıca, pek çok aile kesiminde, çocuk eğitiminin önemli bir unsuru olan ödüllendirme ve cezalandırmanın bilinçsizce uygulanması ve çocukların terbiye amacıyla dövülmeleri gibi nedenler de istismarın belirgin örnekleri olarak gösterilebilir (Yıldırım, 1998).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1992) yapmış olduğu tanımında, şiddetin aile içinde çocuğa yönelik boyutunu, fiziksel veya duygusal her türlü kötü muamele, cinsel istismar, ihmal veya sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içinde gelişen veya çocuğun sağlığına ve gelişmesine ya da potansiyel zarar verme tehlikesi olan her türlü davranış olarak belirtmiştir.

Polat'ın (2004) tanımına göre ise çocuk istismarı; 0-18 yaş grubundaki çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişiler tarafından ona zarar verici nitelikte, kaza dışı davranışa maruz kalmasıdır. Bu durumun çocuğun fiziksel, psiko-sosyal gelişimini engelleyen, gerçekleştiği toplumun kültür değerleri dışında kalan bir davranış olması gerekmektedir (Polat, 2004).

Çocuk istismarı; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olarak dört temel grupta incelenmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007).

- *Fiziksel istismar* genel anlamıyla “çocuğun kaza dışı yaralanması” şeklinde tanımlanabilir. En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay istismar tipidir (Tıraşçı ve Gören, 2007).
- *Cinsel istismar*, bir yetişkinin cinsel isteklerini karşılamak için çocukları araç olarak kullanması olup bu tür istismar sık rastlanan ve genelde yıllarca süren bir durum olmakla birlikte sıklıkla da gizli kalmaktadır (Taner ve Gökler, 2004).
- *Duygusal istismar* ise çocuğun nitelik, kapasite ve isteklerinin sürekli olarak kötülenmesi, çocuğun sosyal ilişki ilişkilerden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne göre olmayan isteklerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlanabilir (Kocaer, 2006).
- *İhmal* ise çocuğun bakımı, sağlığının korunması ve desteklenmesinden sorumlu kişilerin onun temel ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu çocuğun her türlü gelişiminin ve güvenliğinin zarar görmesidir (Kocaer, 2006).

Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yapılan araştırmalarda, % 78 gibi bir oran ile duygusal istismarın ilk sırada olduğu görülmektedir. Fiziksel istismar % 24 ve cinsel istismar % 9 oranındadır (Turhan, Sangün ve İnandı, 2006). Fiziksel istismar ve ihmal olgularının % 90’ında duygusal istismar ve ihmal olduğu saptanmıştır (Taner ve Gökler, 2004).

Dünyada % 1-10 sıklığında görülen çocuk istismarı ise, ülkemizde % 10-53 oranında belirlenmiştir (Yılmaz ve ark., 2003).

2.2.2. Aile İçi Şiddetin Türleri

Şiddet denildiğinde ilk olarak zihinlerde çağrışım yapan tür fiziksel şiddet olmakta olup, buna karşın fiziksel olmayan şiddet biçimleri de son derece yaygın olmakta ve şiddet türleri birbirleriyle etkileşim içinde olan yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Vatandaş, 2003). Kısaca şiddetin türlerini birbirlerinden ayırmak çok zor olmaktadır.

Aile içi şiddetle ilgili araştırmalar ise, şiddetin en çok evlilikte meydana geldiğini ve eş tarafından kadına uygulandığını göstermekte ve erkek, kadından bir şey elde etmek, kendisine itaat etmesini sağlamak veya kadının davranışlarını kontrol altında tutmak amacıyla farklı şiddet davranışları sergileyebilir. Bu şiddet davranışları; fiziksel, cinsel, psikolojik, duygusal ve ekonomik olabilmektedir (Moreno, 1999).

Yapılan çalışmalar, şiddet türlerinin aynı vaka içerisinde bir arada görüldüğünü göstermektedir. Ayrıca kadına yönelik aile içi şiddetin beş başlık altında toplandığını göstermektedir (Rickert ve ark., 2002; akt. Şahiner, 2007).

2.2.2.1. Fiziksel Şiddet

Dünyada ve ülkemizde oldukça yaygın olarak görülen fiziksel şiddet, şiddetin en sık uygulanan şeklidir (Tel, 2002). Bu şiddet türü kaba kuvvetin bir korkutma ve yaptırım aracı olarak kullanılması olup; ‘‘vurma, bir nesne fırlatma, tekmeleme, yakma, tokat atma, dövme, çimdikleme, itme, ısırma, boğazını sıkma, kemiklerini kırma, duvara vurma, saç çekme, tükürme, bıçak çekme, yaralama, silah kullanma, kadının yüzüne yakıcı (asit gibi) bir madde dökme, bedeninde sigara söndürme, elektrik süpürgesinin hortumu, kemer ile dövme, fiziksel kuvvet kullanarak evden çıkmasına neden olma veya eve girmesine engel olma, hasta ya da

hamileyken gerekli yardımı esirgeme, yakın mesafede el kol hareketleri yapma, kadının özel eşyalarına zarar verme, eşyaları fırlatma ve kırma, hasta, yaralı veya hamileyken hassas bölgelerine vurma, yiyecek ve tıbbi tedavi almasını engellemek gibi bireyde ciddi fiziksel yaralanmalara neden olan tehlikeli davranışları içerir” (Aksoy ve ark., 2006: s.69-76).

Türkiye ‘de 2007 yılında Altınay ve Arat’ın, 56 il merkezinde 1800 kişi üzerinde yaptıkları ‘Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet’ adlı çalışmada evli her üç kadından birinin fiziksel şiddet gördüğü sonucu çıkmıştır. Aynı çalışmada Türkiye bölgeler bazında ise, doğu bölgelerindeki kadınların %39’u fiziksel şiddete, orta/batı bölgelerinde ise kadınların %33’ü fiziksel şiddete uğradıklarını bildirmiştir. Yine aynı çalışmada öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısı azalmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını söyleyenlerin oranı % 43 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında bu oran % 12’dir. Türkiye’de kadınların yaklaşık üçte biri fiziksel şiddete maruz kalırken, daha büyük bir çoğunluk farklı şiddet türlerini yaşamaktadır (Altınay ve Arat, 2007).

2.2.2.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet

Gündelik yaşamda en sık yaşanan şiddet türlerinden birisi de duygusal şiddettir. Fiziksel bir baskı olmaksızın uygulanan fakat ruh sağlığını bozucu eylemlerin tümü psikolojik şiddet olarak kabul edilmektedir (Tel, 2002).

Psikolojik şiddet çoğunlukla aşağılama, küfür, yetersiz olduğunu ve hiçbir şeyi tam yapamadığını belirtmek, aşırı kıskançlık, kadını sıkıcı bir yaşam alanına kapatma, batıl inançlar veya hiç bir şeye inanmama, ne yaptığını sürekli araştırma, kişinin dinine, ırkına, diline, kültürel grubuna veya geçmişine ait değer verdiği inançların aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanması; maddi ve manevi destek alabileceği kurum ve kişilerden

soyutlanması şeklinde kendini gösterebilmektedir (Aksoy ve ark. 2006, 14.10.2010, www.ttb.org.tr).

Toplumda her ne kadar şiddet dendiği zaman akla ilk olarak, fiziksel şiddet gelse de aile içinde şiddete maruz kalan kadınların birçoğu, psikolojik şiddetin, en az fiziksel şiddet kadar zarar verici olduğunu ve kadınları sosyal yaşamdan dışladığını bildirmektedirler (Batuk, 2002; akt. Yayla, 2009).

2.2.2.3. Sözel Şiddet

Küfür etmek, hakaret etmek, kadını aşağılamak, kadına isteklerini bağırarak dile getirmek, kadına lakap takmak gibi davranışlar sözel şiddetin göstergeleridir. Yapılan çalışmalar sözel ve fiziksel şiddetin birlikte olduğunu göstermektedir (Rickert ve ark., 2002'den akt., Altıntaş, 2006). Ayrıca sözel şiddet uygulanması ile ilgili eylemlerin, psikolojik şiddet ile iç içe de geçtiği görülmektedir.

2.2.2.4. Ekonomik Şiddet

Kadınları şiddet ilişkisinde kalmaya zorlayan en önemli sebeplerden biri de ekonomik bağımlılıktır. Ekonomik güce sahip olmak aynı zamanda kişinin diğerleri üzerinde baskı kurmasına da olanak sağlamaktadır. Bu sebeple maddi kaynaklara sahip olan kişi bir anlamda gücü elinde bulundurmaktadır (Bütün, 2002).

Ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılması ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Çalışan kadının parasını elinden alma şeklinde olmakta ve özellikle erkeğin çalışmadığı durumlarda daha fazla gözlenmektedir (Aksoy ve ark., 2006; 14.10.2010, www.ttb.org.tr).

2.2.2.5. Cinsel Şiddet

Bireyi isteği dışında, baskı ve güç kullanarak cinsel aktiviteye zorlamak, zorla öpme, dokunma gibi fiziksel temas, cinsel içerikli sözel ifadelerin kullanılması olarak tanımlanabilir (Tel, 2002). Cinsel suçlar, insana yönelik olan suçlar içerisinde en ağır suçlardan biri olarak yer almakta ve cinsel amaçlı olarak hedeflenen kişinin isteği dışında yapılan hareketleri içermekte olup bunlar istenmeyen sözlerin söylenmesi ile başlayan, elle sarkıntılık, cinsel haz almaya yönelik hareketler ve en uç noktada ırza geçmeyi içine alır (Bütün, 2002). Cinsel saldırıya genellikle fiziksel ve psikolojik şiddet de eşlik etmekte olup; dayak, tehdit ve aşağılama gibi kadının cinselliğine yönelik sözel nitelikte rahatsız edici saldırı da ayrıca görülebilmektedir (Polat, 2005).

Cinsel şiddetin kapsamına giren davranışlar ise genel olarak; “kadının kabul edemeyeceği şekilde onu cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel içerikli imalarda bulunmak ve cinsel içerikli sözler söylemek, el ve parmak atmak, kişiye cinsel objeymiş gibi davranmak; aşırı kıskançlık ve şüphecilik göstermek; cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, açıkça karşı cinse ilgi göstermek, kaba kuvvet ve duygusal baskı kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak olarak tanımlanmaktadır” (Porter, 1999; akt. Altun, 2006: s.48-51). Evlilik bağıyla veya evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşayan eşler arasında istek dışı cinsel ilişki bir şiddet olgusu olarak yaygın biçimde görülmektedir (Vatandaş, 2003).

Altınay ve Arat’ın (2007) ‘Türkiye’de Aile İçi Şiddet’ adlı çalışmalarında, araştırmaya katılan kadınların %14’ü en az bir kez istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlandığını ifade ederken, cinsel şiddete uğradığını söyleyenlerin % 67’si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını ifade etmektedirler.

2.2.3. Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Aile içi öfke ve saldırganlığın yansıması olan şiddetin farklı toplumlarda benzer özellikler göstermesi bunun temelde erkek egemen toplum yapısından kaynaklandığı savını gündeme getirmektedir (Kemerli, 2003). Erkek egemen toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılar, aile içi şiddeti beslemekte ve kadınlara şiddetten çıkış yollarını kapatmaktadır (Yanikkerem, 2002). Kadınlar cinsiyete dayalı şiddete; ekonomik durum, geliri kimin kontrol ettiği, sosyal statü, meslek, etnik grup, din ve cinsiyet gibi faktörlere bağlı olarak değişik biçimlerde maruz kalmakta olup; kadına yönelik şiddet kişinin yaşam alanına göre de değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin daha iyi anlaşılmasında, kamusal ve özel alanda cinsiyetler arası güç dengesizliğinin irdelenmesi gerekmektedir (Özmen, 2004). Aile içi şiddetin nedenlerini; biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenler olarak genel hatları ile toplayabiliriz (Şirin, 1998).

2.2.3.1. Biyolojik Nedenler

Biyolojik nedenler olarak şizofreni gibi bazı akıl hastalıkları ile anti-sosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılabilir. Şiddeti uygulayan bireylerin büyük oranlarda erkek oluşu ve bu saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, (testesteron, norepinefrin gibi kimyasal maddelerin de azalmasıyla) erkeklik hormonlarının şiddet davranışında etkili olduğunu düşündürmektedir (Batlaş, 1996). Hezeyanlar, halüsinasyonlar, gerçeklikten uzaklaşma, sosyal ilişkilerin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkan şizofreni ve bunun özel bir çeşidi olan şüphe, kıskançlık, kendini beğenmişlik gibi duyguların ön plana çıktığı paranoid şizofreni diye adlandırılan akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasındadır (Rynerson, 1997; akt. Kıyak, 2008).

2.2.3.2. Psikolojik Nedenler

Aile içi şiddetle ilgili araştırmalar daha çok kadınların aile içi şiddete maruz kaldığını göstermektedir (WHO, 2002; Nayak ve ark., 2003). Erkekler için eşlerini dövme ile duygusal baskıları ortadan kaldırma, hayal kırıklıkları için bir çıkış yolu bulma ve kendi isteklerinin gerçekleşmesini garanti altına almak gibi sonuçlar elde edilmektedir (Beşer, 2000). Bazı araştırmacılar ise erkeklerin sevdikleri kadınlara fiziksel şiddet uygulamasının nedeni, erkeklerdeki ruhsal sorunlara ve kişilik bozukluğuna bağlamaktadırlar (Straus ve Gelles, 1990).

2.2.3.3. Sosyal Nedenler

Cinsel roller kadın ve erkek olarak davranışları koşullandıran, nasıl düşünüleceği ve tavır takınılacağı konusunda belirleyici olan çoğu zaman içinde yaşanan kültürdür. Pek çok sorunun kişiden kaynaklanan sorunlar değil de, içinde bulunulan toplumun beklentilerinden ve koşullamalarından kaynaklandığı söylenebilir (Navaro, 2000). Yapılan kimi çalışmalar kültürün etkisini destekler niteliktedir.

Devlet Planlama Teşkilatının 'Türk Aile Yapısı' (1992) adlı araştırmasında kadınların %69.4'ü, erkeklerin %76.2'si kadınların en önemli işinin ev işlerini yapmak olduğunu düşünmektedir (DPT, 1994). Kadına yönelik şiddetin farklı nedenlerle, içinde yaşadığımız kültürel yapı tarafından desteklenmesi, şiddetin en önemli nedenlerindedir. Şiddet olgusunun çağlar boyu devam etmesini sağlayan ise nesiller arası kültürel aktarımdır (Michaud, 1991).

2.2.4. Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı

1970'li yılların ortalarına kadar, aile içinde kadınlara yönelik şiddet olaylarının yalnızca küçük ve belirli bir kadın kesimini etkilediğine inanılmaktaydı ve bu nedenle de, şiddete maruz kalan kadınların bu tür davranışları kışkırtan bir kişiliğe sahip oldukları

yolundaki genel inancın sorgulanmasına pek gerek görülmemekteydi fakat bu tutum kadınlara yönelik şiddetin oldukça geniş bir kadın kesimini etkilediği gerçeğinin ortaya çıkmasıyla birlikte büyük ölçüde değişime uğramış, çözüm bulmaya yönelik girişimler çoğalmıştır (Bhasin, 2003). Çoğu aile içi şiddet gören kadına göre bu durum, evliliklerinde alışılmış tipik bir şeydi ve ancak 1970'lerde kadın hareketinin etkinliğinin artmasıyla ve feminizmin gelişmesiyle yazarlar kadına yönelik aile içi şiddeti içine alan konulara daha çok dikkat çekmeye başladılar (Bhasin, 2003).

Böylece aile içinde gizli kalan bu sorun araştırılmaya başlanmıştır ve sonuçlar kadına yönelik aile içi şiddetin ciddi bir sosyal problem olduğunu ortaya koymuştur.

2.2.4.1. Dünyada Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmalar

“Aile toplumun temelidir” sözü, hem tarihsel olarak hem de içinde bulunduğumuz zaman kesitinde, çok büyük ölçüde geçerlilik taşıyan bir saptamadır (Pervizat, 1998). Aile, toplum ile bireyler arasındaki ilişkiyi birinci elden inşa eden bir sosyal kurum özelliği taşımakta ve bu özellik; aileyi, sağlıklı bir toplum oluşturabilmenin vazgeçilmez koşulu haline getirmektedir (Güler ve ark., 2005). Bireyler arasında sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesinin gereği, öncelikle, onları topluma hazırlayan aile içindeki ilişkilerin sağlıklı olmasının gerekliliğini de beraberinde getirmektedir (Gülcür, 1999). Arkeologların bulgularına göre aile içi şiddetin mağduru daha çok kadınlardır, 3000 yıl öncesine ait erkek mumyaların kemiklerinde % 10-20 oranında kırık tespit edilirken, bu oran kadın mumyalarda ise % 30-50 olarak bildirilmiştir. Bu kırıkların savaş nedenlerinden çok bireysel şiddete bağlı olması ilgi çekicidir. Eski Roma yazıtlarında erkeklerin kendilerinden izinsiz oyunlara katıldıkları, zina yaptıkları için eşlerini cezalandırmak, boşamak ve öldürmek hakkına sahip olduğu yazılmaktadır (Şahin ve Dişsiz, 2009).

Aile içinde kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik düzeyi ve kültür farkı olmaksızın tüm ülkelerde yaygın olarak görülmekte ve dünyanın farklı bölgelerinde yapılan farklı araştırmalarda da şiddete maruz kalan kadınların oranı oldukça yüksektir (Anastasia, 2005). Aile içindeki kadına yönelik şiddet olgusunu 90 kültürde inceleyen bir araştırma sonucunda, bu kültürlerin hepsinde aile içi şiddetin varlığı kabul edilmektedir (Pervizat, 1998). Gelişmiş ülkelerde yapılan araştırmalar, kadınların 1/3'ü ile 2/3'ünün eşleri tarafından aile içi şiddete maruz kaldığını göstermiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran %20-50 civarındadır (Güler ve ark., 2005).

Lynch (2006), farklı ülkelerde yaşayan kadınların aile içi şiddete maruz kalma sıklığını belirlemek için, 36 ülkede yapılan 49 çalışmayı incelemiş ve nüfusa dayalı çalışmalarda şiddetin %52'ye kadar yükseldiğini bildirmiştir. ABD'de bu oran % 8.3 - % 13.6 arasındadır. Yeni Zelanda, Kore, İsrail, Filistin ülkelerinde %20'den yüksektir. Diğer ülkelere göre daha yüksek oranların olduğu ülkeler Mısır, Etiyopya, Hindistan, Kenya, Nijerya ve Papua Yeni Gine'dir. Karşılaştırma yaptığımızda ise; ABD, Kanada, İsviçre ve Güney Amerika'daki yaygınlığın % 20-% 30 arasında olduğu, fakat Norveç, Paraguay, Güney Afrika da ise %10-%20 arasında olduğu görülmektedir. (Lynch, 2006).

Othman, Azmi ve Adenan'a (2008) göre, Malezya 'da 15 yaşındaki kadınların %39'u eş ya da partnerleri tarafından fiziksel şiddete uğramaktadır. Malaya Üniversitesi Medikal Merkezi Kliniği'ne gelen her 7 kadın hastadan birinin aile içi şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Taylant, Bangkok'da yapılan bir başka araştırmada ise görüşme yapılan kocaların %20'si eşlerini fiziksel istismara maruz bıraktıklarını belirtmişlerdir (Othman ve ark., 2008).

Hong Kong'da üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise, öğrencilerin %77.5'inin, bir önceki yıl babasının annesine en az bir kez psikolojik şiddet uyguladığına

tanık oldukları, %15.5'inin ise en az bir kez fiziksel şiddet uyguladığına tanık oldukları belirlenmiştir (Tang ve Beatrice, 2004; akt. Baykal, 2008).

ABD'nde, 1152 kadınla yapılan bir çalışmanın sonucunda, kadınların %54'nün farklı şiddet türlerine maruz kaldıkları, %24'nün ise ağır şiddet gördüğü bulgusu elde edilmiştir (Coker ve ark., 2005; akt. Okutan, 2007). İran'da ise nüfus temelli olarak yapılan çalışmada, son bir yıl içinde eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranının %14.8, psikolojik şiddete maruz kalanların oranının ise %86.6 olduğu belirlenmiştir (Faramarzi, 2003; akt. Baykal, 2008).

Pek çok gelişmekte olan ülkede kadınlar, erkeklerin eşlerini güç kullanarak disipline etme hakkı olduğu konusunda birleşmektedirler. Örneğin Mısır'da kırsal kesimden kadınların en az %80'i, kadına karşı fiziksel şiddetin bazı durumlar çerçevesinde kabul gördüğünü, bu durumda en çok uygulanan fiziksel şiddetin, cinsel ilişki isteğinin reddedilmesi sonucu olduğunu söylemektedir (Yıldız ve ark., 2003). Mısır'da yapılan başka bir çalışma, kadınların üçte birinin evliliği boyunca, %45'inin ise anket çalışması yapılmadan önceki yılda dövüldüğü belirlenmiştir (Lynch, 2006). Ayrıca Sierra Leone'deki bir araştırmada ise üç kadından ikisi eşleri ya da partnerleri tarafından dövüldüğünü, kadınların yarısı da kendi istekleri dışında cinsel ilişkiye zorlandığını belirtmiştir (Lynch, 2006).

2.2.4.2. Türkiye'de Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmalar

Ülkemizde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet önemli bir sorundur ve konuyla ilgili çalışmalar yetersizdir. Yapılan çalışmalar kadına yönelik şiddetin yaygınlığını ortaya koymaktadır.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın 1993-1994 tarihleri arasında yaptığı 'Ailede Şiddet' konulu bir araştırmanın sonuçlarına göre; ailelerin %34'ünde fiziksel, %53'ünde ise sözlü şiddet görülmektedir. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı

%46'dır. Aile büyüdükçe şiddet de artmaktadır. Şiddet aynı sıklıkla hamilelik döneminde de sürmektedir. Cinsel şiddet ve taciz oranı ise %9 dur. Şiddete uğrayanların %80'i çaresizlik içinde olduklarını vurgulamıştır. Alkol kullanımının şiddeti artırdığı görülmektedir. İyi eğitim görmüş çiftlerde ise şiddetin görülme oranının düşük olduğu gözlenmektedir (Ünal ve Bilge, 2004).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun 1997 yılındaki "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet Araştırması" Türkiye genelinde yapılmış olup toplam 2578 aileye ulaşılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre kadına yönelik fiziksel şiddet sıklığı %16.5, sözel şiddet sıklığı ise %12.3 olarak saptanmıştır (Subaşı ve Akın, 2003).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılmış olan ve Türkiye'de beş coğrafi bölgeyi kapsayan 12 ilde 2479 kadın ve 1147 erkekle yapılan bir diğer araştırma bu konuda yapılan en kapsamlı araştırma olma özelliğindedir (Arslan, 1998). Yaygın saha çalışması sonucunda şiddet olduğu tespit edilen hanelerden 525'inde kadınlarla yapılan yüz yüze görüşmelerin sonucunda elde edilen bulgular özetle şunlardır (Arslan, 1998).

- Şiddet gören ailelerde kocalardan kadınlara yönelik şiddet ağırlıklıdır.
- Şiddetin başlangıç zamanı evliliğin ilk günlerine rastlamaktadır.
- Şiddet olaylarının %85'i oldukça sık tekrarlanmaktadır.
- Kadınların %40'ı gördükleri şiddeti "ağır şiddet" olarak nitelemektedir.
- Şiddet gören kadınların %41'i hamilelik döneminde de şiddet görmüştür.
- Kadınlar şiddetin gerekçeleri konusunda suskun kalmakta (%56'sı), yanıt verenlerin öne sürdüğü en önemli gerekçe ise kadının itaat etmemesidir.
- Kadınların %47'si şiddet nedeniyle fiziksel zarar görmekte ve bunların sadece ¼'ü hastane, doktor ya da bir sağlık kurumuna başvurmuştur.
- Şiddete uğrayan kadınların %91'i etkin bir çözüm düşünmemektedir. Şiddeti durdurmak için kadınların yalnızca % 15'i evi terk etmiş, %8'i evi terk etmeyi

düşünmekte, %5'i boşanma davası açmış, %2'si boşanma davası açmayı düşünmekte, %9'u boşanma düşüncesinden vazgeçmiş, %2'sinde erkek evi terk etmiş, %2'sinde ise çözüm olarak kadın intihar etmeyi düşünmüştür.

- Çalışan kadınlar, çalışmayan kadınlara göre daha az şiddet görmektedir.
- Alt sosyal- ekonomik gruplarda üst sosyal-ekonomik gruplara oranla daha az kadın şiddet görmektedir.

Bursa il merkezinde 2001 yılında 506 kadını kapsayan bir araştırmada kadınların %59'unun aile içi şiddete maruz kaldığı, şiddeti uygulayanların başında eşin geldiği ve bunu anne ve babanın izlediği, şiddete maruz kalanların %14.5'ine fiziksel, %33.6'sına duygusal, %45.5'ine de hem fiziksel hem de duygusal şiddetin birlikte uygulandığı saptanmıştır. Aynı araştırmada, eşlerin eğitim düzeylerinin yükselmesiyle birlikte erkeğin şiddet uygulanmasının azaldığı ve erkeğin eğitim düzeyinin daha belirleyici olduğu, yani eğitim düzeyi yüksek olan erkeklerin daha az aile içi şiddet uyguladıkları, şiddet uygulanan kadınların %44'ünün bu uygulamayı kabullendikleri ve şiddet uygulanan kadınların, şiddetin gerekçesi olarak en çok işaret ettikleri nedenin maddi sıkıntı olduğu belirlenmiştir (Ünal ve Bilge, 2004).

Polat tarafından Bakırköy bölgesinde eşlerinden şiddet gördükleri için adli rapor almaya gelen 100 kadın üzerinde 2002 yılında yapılan çalışmanın verileri de şiddetin dünyadaki duruma paralel olarak ülkemizde de var olduğunu ve kadınları etkilediğini göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre araştırmaya dahil olan kadınların %63'ü en az haftada 2 gün şiddete maruz kalmaktadır. Bunun %97'si duygusal şiddet, %64'ü cinsel şiddet, %30'u ekonomik şiddettir. Olguların %34'ünde şiddetin hiçbir nedene bağlı olmadığı, %18'inde ise eşin alkollüken şiddet uyguladığı saptanmıştır. Erkeklerin %68'i, kadınların ise %43'ü çocuklarına fiziksel şiddet uygulamışlardır. Şiddet yöntemleri içerisinde yumruklama, tokatlama, tekmeleme ilk sırayı almaktadır (Polat, 2005). Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 19 yerleşim biriminde 15 yaş ve üstü 599 kadınla yapılan çalışmada ise, kadınlar

eşleri tarafından sık sık sözel (%25.9), duygusal (%17.5), fiziksel (%15.4) ve cinsel (%16.3) şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (İlkkaracan, 1998).

Kocacık (2004) tarafından 'Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet' adlı dört farklı ilde (Adıyaman, Denizli, Kırklareli, Sivas) bu illeri temsil edebilecek nitelikte örneklem grubu ile yüz yüze görüşme tekniğiyle gerçekleştirilen araştırmada; kadınların %27.5'inin evlerinde aile içi şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Şiddete maruz kalmış kadınların önemli bir bölümünün birden fazla tür şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir (Kocacık, 2004).

Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin genel sonuçları bulmak güçtür. Buna karşın 2003 yılında gerçekleştirilen Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) tüm ülkeyi temsil edebilecek nitelikte kapsamlı bir çalışmadır. Araştırma'da şiddete ilişkin tutumların ne kadar içselleştirildiğinin belirlenmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda da kadınlara ekonomik ve cinsel nedenlere dayalı olarak kocanın fiziksel şiddet uygulamasını haklı bulup bulmadıklarını belirleyecek sorular sorulmuştur. Araştırma örnekleminde bulunan 15-49 yaş aralığındaki kadınların %39'u, belirtilen nedenlerden en az birini, kocasının kendisini dövmesi için haklı bir neden olarak göstermiştir. Ayrıca araştırmanın bulgularına göre; 15-19 yaş grubunda bulunan kadınların %63'ü, 45-49 yaşlarında bulunanların %39'u, eğitimi olmayan kadınların %62'si, lise ve üzeri eğitim almış kadınların %8.8'i şiddeti bir nedenle haklı bulmaktadır (TNSA, 2003).

Vatandaş'ın (2003), 'Türkiye'de Eşler Arası Şiddet' adlı araştırmasına göre; kadınların bazı gereken durumlarda dövülmelerinin gerekli olduğunu savunanların oranı %25'tir. Kadının dövülmemesi gerektiğini ifade edenler ise Eğitim (Öğretmenler) ve Sağlık sektörlerinde çalışanlardır. Ayrıca gerekli durumda bir erkeğin karısını dövebileceğini söyleyenler en çok, okuma yazması olmayanlardır. Kadınlarda da erkeklerde de, eğitim düzeyi yükseldikçe kadının dövülebileceğini söyleyenlerin sayısı azalmaktadır. Aynı araştırmanın bulgularına göre hayatının büyük bir kısmını kırsal alanda geçirenler, kentsel

alanda geçirenlere oranla daha fazla bir düzeyde kadının dövülebileceğini düşünmektedirler. Ayrıca ailenin aylık geliri azaldıkça eşe yönelik fiziksel şiddet eğilimi de artmaktadır (Vatandaş, 2003).

İlkkaracan 'Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile' (1998) adlı, bölgeyi temsil edecek nitelikte 446 kişiden oluşan bir örneklem grubu ile yüz yüze görüşme ile gerçekleştirdiği araştırmasında; kadınların %76.7'sinin eşlerinin sözel şiddetine, % 56.6'sının eşlerinin psikolojik şiddetine, %57.9'unun ise eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kalmış olduklarını belirlemiştir (İlkkaracan, 1998).

1993-1994'te Ankara ilinde kadınlarla yapılan bir araştırmada, kadınların %89'unun kocalarının psikolojik şiddetine, %39'unun ise kocalarının fiziksel şiddetine maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Gülçür, 1999).

Mor Çatı Vakfı'nın 1990 ile 1996 yılları arasında 1.259 kadın arasında yürüttüğü bir araştırma, kadınların yüzde 88.2'sinin bir şiddet ortamında yaşadığını ve yüzde 68'inin kocaları tarafından dövüldüğünü göstermiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 599 kadın üzerinde yapılan bir araştırma, kadınların yüzde 51'inin evlilik içi tecavüze ve yüzde 57'sinin de fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermiştir (İlkkaracan, 1998).

2.3. TUTUM KAVRAMI

Şiddete yönelik tutumun şiddeti yordayıcı öğelerden biri olarak kabul edilmesi, şiddete yönelik tutumların ölçülmesi ve tutumların tanımlanması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bu bölümde, şiddet kavramı üzerinde etkili olan öğelerden "tutum" kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Tutumlar psikolojik bir düşünsel oluşum içinde, toplumsal değer, norm ve ilişkilerin etkisiyle oluşurlar (İsen ve Batmaz, 2002). Sosyal psikolojide önemli yeri olan "tutum"un farklı yönlerini vurgulayan tanımları bulunmaktadır.

Katz (1967) tutumu; bireyin sahip olduğu değerler dizgesine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiye ya da dđnyayı iyi ya da kđtđ, yararlı ya da zararlı yđnleriyle algıladığı bir 6n dđřince biçimi olarak tanımlar (Akt. İsen ve Batmaz, 2002). Thurstone (2002) tarafından yapılan tanımında ise tutum; psikolojik bir nesneye y6nelen olumlu ya da olumsuz bir yoğunluk derecelendirmesidir (Akt. İsen ve Batmaz, 2002). Allport (1935) tutumu yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan ve ilgili olduğu bđtđn obje ve durumlara karşı bireyin davranışları izerinde y6nlendirici ya da dinamik bir etkileme gđcđne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu olarak tanımlamıştır (Akt. İsen ve Batmaz, 2002). Smith'e g6re tutum (1968) bireye atfedilen ve bireyin psikolojik bir obje ile ilgili dđřince, duygu ve davranışlarını dđzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (Smith, 1968; akt., İsen ve Batmaz, 2002).

Bilişsel, gđdđsel ve davranışsal bir dizge olarak tutum, bireyin dđnya hakkındaki sđrekli ya da geğici varsayımlarını, diğer insanlardan beklentilerini ve farklılıklarını, olaylara bakış ağıplarını, neyin doğru-neyin yanlış olduğuna ve neye yaklaşması-neden kaçınılması gerektiğine ilişkin duygu ve inanęlarını içerir (İsen ve Batmaz, 2002).

Her davranış tutumsal bir iğeriğe sahip olmamakla beraber, tutumlar kendi içinde belli bir yapıda olup, tutumları diğer dđřince yapılarından ayıran 6zellikleri Atkinson (1996, s.231-233) 6zetle şu şekilde sıralamaktadır;

- Tutumlar doğuştan değil, 6ęrenme sđrecinde toplumsallaşma yolu ile kđltđrel olarak sonradan kazanılır.
- Tutumlar geğici dđřünsel durumlar değillerdir, bir kez ortaya ęıktıktan sonra belirli bir sđre devam ederler. Bunun nedeni tutumların aşama aşama gelişerek ve biğimlenerek oluşmasıdır.
- Tutumlar birey ile nesnelere arasındaki ilişkilere bir kararlılık kazandırır. Tutumlar 6ęrenme sđreci içinde biğimlenip oluştuklarından dolayı, insan nesne ilişkisinin yanı

sıra, insanın çevresini algılamasına, yargılamasına ve kullanmasına yönelik ilişkileri de düzenler.

- İnsan-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirtilen bir etkilenme süreci ortaya çıkmaktadır. Bir insan herhangi bir tutumu biçimlendirdiğinde artık söz konusu nesneye yansız bir gözle bakamaz.
- Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbiriyle karşılaştırılabilir birçok ögenin bir arada olması zorunludur. Bir nesneye karşı olumlu ya da olumsuz bir eğilimin baş göstermesi, ancak o nesnenin diğer nesnelere karşılaştırılmasından sonra mümkün olabilir.
- Genel olarak kişisel tutumların oluşumuyla ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasına da uygulanabilir. Kişisel olduğu sanılan birçok değişken (erkeksilik, saldırganlık, utangaçlık gibi) gerçekte bazı toplumsal normların kişideki yansımalarıdır.
- Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlar da vardır. Toplumsal tutumlar, toplumsal değer, grup ve objelere yönelik tutumlardır.
- Bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumun oluşması ancak o objenin başka objelerle karşılaştırılması sonucu mümkündür.
- Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir.
- Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir.

2.3.1. Tutumların Öğeleri

Rosenberg ve Hovland'a (1960) göre, tutumların genel olarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi bulunmaktadır (Rosenberg ve Hovland, 1960; akt. Fishbein ve Ajzen, 1975). Bu üç öge aynı tutum nesnesine yöneliktir ve dolayısıyla birbirleriyle ilişkilidir. Aralarındaki ilişki olumlu yönde olmakla beraber yine de çok açık değildir

(Michener ve ark., 1990). Rosenberg ve Hovland'ın (1960) belirlediği bu ögeler sözel tepkilerden ve sözel olmayan tepkilerden oluşmaktadır. Bu tepkilerden yola çıkarak kişinin sahip olduğu tutumlar tahmin edilmeye çalışılmaktadır (Rosenberg ve Hovland, 1960; akt. Fishbein ve Ajzen, 1975).

Bilişsel Öge

Bilişsel öge nesnelere yönelik sahip olunan doğru-yanlış, iyi-kötü gibi düşüncelerin sözel ifadesini ve algısal tepkileri ifade etmektedir (Michener ve ark., 1990). Bilişsel tepkiler sözel ve sözel olmayan biçimlerde yansıtılabilir. Sözel olmayan bilişsel ögelerin belirlenmesi, sözel olana göre daha zordur (Michener ve ark., 1990).

Duygusal Öge

Nesnelere karşı duygular, olumsuz olabileceği gibi tersi bir biçimde olumlu duygularda olabilir ve tutum nesnesine yönelik bu duyguların değerlendirilmesiyle tutumlar belirlenebilir böylece duygusal tepkiler de diğer tepkiler gibi sözel ve sözel olmayan biçimlerde gösterilebilir (Michener ve ark., 1990).

Davranışsal Öge

Bir tutumun, tutum nesnesine karşı davranışta bulunma potansiyeli vardır. Bu öge davranışta bulunup bulunmama niyetini ortaya koyar. Eğer kişi tutum nesnesine karşı belli bir tutuma sahipse, nesneye yönelik olumlu ya da olumsuz biçimde davranır (Michener ve ark., 1990). Ortak öge sayısı ne kadar artarsa davranış ve tutum arasındaki ilişki de o kadar artmaktadır. Ajzen ve Fishbein'e (1977) göre benzerlik ne kadar yüksekse, tutumlardan davranışları tahmin etme ihtimali de o kadar yüksek olur (Akt. Michener ve ark., 1990).

2.3.2. Tutum ve Davranış İlişkisi

Tutum ve davranış arasındaki bağlantı çok basit olmasa da, tutum ve davranışlar arasında bir ilişki bulunmaktadır (İsen ve Batmaz, 2002). Birincisi davranışlar tutumu

etkilemektedir. İkinci olarak tutumlar davranışları etkiler. Tutum nesnesine karşı sahip olunan olumlu ya da olumsuz bakış açısı davranışlar üzerinde etkili olabilir (Michener ve ark., 1990). Davranışlar ve tutumların ilişkili olması, bu ilişkinin her zaman birbirini takip ettiği anlamına gelmez. Çünkü tutum, davranışları etkileyen pek çok etkenden sadece birisidir (Smith ve Mackie, 1995). Davranışlar üzerinde tutumların etkisi bazen zayıflayabilir ve sosyal normlar kişi için daha önemli hale gelebilir (Smith ve Mackie, 1995). Normlar daha zayıf olduğunda ise tutumlar davranışları daha çok etkilemektedir (Smith ve Mackie, 1995). Tutumların ölçülmesinde bilişsel, duygusal ve davranışsal öğelerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu öğelerin ölçülmesi kişinin tutumunu değerlendirmenin alternatif bir yoludur ve ayrı değerlendirilmeleri davranışa ilişkin beklenti geliştirilmesini olanaklı kılmaz (Fishbein ve Ajzen, 1975). Tutum ve davranış arasındaki ilişki tutumun kendi doğasından etkilenmektedir. Bu ilişkiyi etkileyebilecek özellikler; Bilişsel ve duygusal öğeler arasındaki tutarlılığın derecesi, tutumun kişisel deneyimlerin temelini oluşturup oluşturmadığı, kişinin kendi tutumunu beğenmesi, kabul etmesi ve zamanla değişmez bir hal alıp almadığından etkilenir (Michener ve ark., 1990).

Bilişsel (cognitive) ve duygusal (affective) öğeler arasındaki tutarlılık ne kadar yüksekse, tutum ve davranış arasındaki ilişki de o kadar yüksek olmaktadır (Michener ve ark., 1990). Tutumlar ve davranışlar arasındaki ilişkiyi etkileyen bir diğer özellik de geçmiş deneyimlerdir. Eğer kişi geçmişte bir davranışta bulunmuşsa, muhtemelen gelecekte de bulunacaktır. Bu nedenle kişinin geçmişteki davranışlarına bakılarak, bir nesneye yönelik tutumu ve gelecekte aynı davranışlarda bulunup bulunmayacağı tahmin edilebilir (Michener ve ark., 1990).

2.4. ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM

Çoğu tutumun genellikle; doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile edinildiği ve bu tutumların kökeninin, çocukluk dönemindeki kişisel deneyimlerden çok anne-babalar olmakta olduğu bilinmektedir (Aydoğuş, 2007). Bir kişinin tutumlarının oluşmasında üç ana etkenin rol oynadığı bilinmektedir. Bunlar; insanlar, kitle iletişim araçları ve diğer kaynaklardan edinilen bilgilerdir (Aydoğuş, 2007).

Erkek egemenliğinde olan sosyal sistemler temelde şiddet olgusuna önem vermekte ve bu sistemlerde şiddet uygulama, kültürel norm ve değerlerle olağanlaştırılmaya çalışılmaktadır, bu anlayış doğrultusunda toplumumuzda erkeğin kadını dövmesi, özellikle aile içi şiddet uygulaması, doğal karşılanmakta ve kadına uygulanan şiddete ilişkin atasözleri ve deyişlere dahi yansımaktadır (Ulusoy, 2007). Ayrıca toplumsal yapıdan dolayı geleneksel kadınlık rol ve görevleri de kadını özellikle aile içi şiddete maruz kalma açısından kurban pozisyonuna getirmekte, böylece geleneksel bakış açısının sorunların çözümünü engellediği ve aile içi şiddet vakalarında bir kısır döngü yarattığı belirtilmektedir (Ulusoy, 2007).

Tutumları incelemenin başlıca nedenlerinden biri, insan davranışlarını tahmin edebilmemize imkan vermesidir ve bu özellikle bir kişinin tutumlarının onun davranışlarını belirlediği varsayımına dayanmaktadır (Allen ve ark., 2007).

2.4.1. Aile İçi Şiddete Yönelik Toplumsal Tutum

Şiddet ve zorbalık biçimleri iç içe geçerek her toplumsal evrede kendini yeniden üretmektedir ve erkek egemen olan toplumsal, ekonomik ve siyasi yapılar, şiddeti beslemekte ve kadınlar şiddetten daha fazla etkilenmektedir (Rittersberg-Tılıç, 1998). Dolayısıyla aile içi şiddeti üreten dinamikler, yalnızca aile içindekilerden değil; toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitim yapısı içinde, kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan düzenlerden kaynaklanmaktadır. Kadına yönelik şiddet herhangi bir fiziksel ya da

biyolojik özelliklerinden kaynaklanmayıp, doğrudan kadını ikincilleştiren, baskı altına alan ve nesneleştiren erkek egemenliğinin bir sonucudur (Rittersberg-Tılıç, 1998).

Aile içinde ve sosyal yaşam ortamlarında; kadının “boyun eğen”, erkeğin de “boyun eğdiren” rolü, cinsiyet rollerinin sosyalleşme sürecinde bireylere aktarılıp, kültürel norm ve değerlerle de güçlendirilip, meşrulaştırılmaktadır (Ulusoy, 2007). Aile içinde annenin babaya oranla ikincil statüsü, onun emirlerine itaat etme ve saygı gösterme yükümlülüğü, hizmet sorumluluğu, çocuklar için kadınlık ve erkeklik rollerini modellemede önemli ataerkil kodları oluşturmaktadır. Bu kodlarla yetişen çocukların da, sosyo-kültürel ve ekonomik statüleri yüksek olsa da, “fedakâr ve çilekeş kadın-güçlü ve baskın erkek” kişilik özelliklerini benimsemeye yatkın oldukları görülmektedir (Rittersberg-Tılıç, 1998). Bu yatkınlık, eş seçiminden meslek seçimine kadar her konuda belirleyici olmakta, kadının ikincil statüsüne ilişkin kalıp yargılar olumlu yasal düzenlemeler olmasına karşın sürmektedir (Rittersberg-Tılıç 1998). Bu, şiddete yönelik tutumun sosyal öğrenme sürecinde nasıl özüksendiği ile ilgili temel bir çerçeve sunmaktadır.

2.4.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Toplumsal Tutumla İlgili Araştırmalar

Sosyal psikolojide önemli bir yere sahip olan tutumlar psikolojik bir düşünsel oluşum içinde değerler, normlar ve ilişkilerin etkisi ile oluşurlar (Kağıtçıbaşı, 1999). Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir örüntü olarak tutum, kişinin dünya hakkındaki varsayımlarını, diğer insanlardan beklentilerini, neyin doğru neyin yanlış olduğu ve neye yaklaşım neyden kaçınılması gerektiğine ilişkin duygu, değer ve inançları içerir (Taşçı, 2003). Dolayısıyla tutumlar kendisi gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Genellikle toplumlarda, kadına yönelik aile içi şiddet için ‘hak edilen’ ve ‘hak edilmeyen’ şiddet; ‘kabul edilebilir’ ve ‘kabul edilemez’ düzeylere ilişkin ayrımlar

bulunmaktadır (WHO, 2002). Bu normlar içinde kocanın karısına şiddet uygulaması hak olarak tanınmakta ve kabul görmektedir.

2.4.2.1 Yurt Dışı Araştırmalar

Aile içi şiddet araştırmaları daha çok aile içinde kadının maruz kaldığı şiddete yoğunlaşmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 3 kıtada 15 ülkede gerçekleştirdiği araştırmada (Ellsberg ve Heisse, 2005), çeşitli durumlarda kocanın karısını dövme hakkı olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcılara verilen durumlar, 'kocaya itaat etmeme', 'kocaya cevap verme', 'yemeği zamanında hazırlamama', 'çocuklar ve evle yeterince ilgilenmeme', 'izin almadan bir yere gitme', 'kocanın karısını cinsel sadakatsizliğinden kuşku duyabilmesi' vb.dir. Ülkelerin çoğunda, en az bir durumda kocanın karısını dövmesini meşru gören kadınların oranının %33.7 ile %79.3 arasında değiştiği görülmüştür. Yaklaşık tüm ülkelerde en yüksek onay verme 'cinsel sadakatsizlikle' ilgili maddelerde gözlenmektedir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gerçekleştirilen çok sayıda çalışma, dikkat çekici biçimde benzer durumlarda kocanın karısına şiddet uygulama hakkı tanındığını ortaya koymaktadır (Ellsberg ve Heisse, 2005).

Hindistan, Japonya, Kuveyt ve A.B.D'de gerçekleştirilen ortak bir çalışmada (Nayak ve ark., 2003); çalışmaya katılanlara "bir kadının dırdırı ailede şiddetin temel nedenidir", "kocalarına itaat eden ve onlara bakan kadınlar asla dayak yemezler" gibi cümleler verilerek, bu cümleleri ne oranda onayladıkları sorulmuştur. Dört ülkede de, bu cümleleri onaylama oranları açısından kadınlar ve erkekler arasında farklılık saptanmıştır. Ayrıca, tutumlar açısından farklı ülkelerin erkekleri arasında ve farklı ülkelerin kadınları arasında da belirgin farklılıkların olduğu görülmüştür. Ülkeler arasındaki kadına şiddetin onaylanmasına ilişkin tutumların farklılaşmasının, ülkeler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklılığa bağlı olduğu belirtilmektedir.

A.B.D’de yaşayan Asya ülkeleri kökenli katılımcılarla gerçekleştirilen bir çalışmada (Yoshioka ve ark., 2004; akt. Baykal, 2008); belirli durumlarda kocanın karısını dövebileceğini belirten katılımcıların oranının %24 ile %36 arasında değiştiği görülmüştür. Çalışmada, saptanan bulguların, kadına yönelik aile içi şiddetin haklı görülmesinde etnik kökenin ve sosyokültürel faktörlerin önemini ortaya koymuştur.

2.4.2.2. Yurt İçi Araştırmalar

Aile içi şiddet ülkemizde de oldukça yaygın olan bir problem olup, geleneksel aile yapısında bu sorunun saklı kalmasına inanıldığından yapılan çalışmalarda sorun var olanın altında görünmekte hatta bunun da ötesinde şiddetin bir terbiye biçimi olarak doğal karşılandığı görülmektedir (Aktaş Mavili, 1997). Yapılan araştırmalara bakıldığında;

Tanımlayıcı nitelikte olarak, Şahin, Dişsiz, Sömek ve Dinç’in (2008) çalışmalarında, sağlık çalışanlarının aile içi şiddet yaşama durumları ve bu konudaki yaklaşımlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Yapılan çalışmada katılımcıların %95.8’inin kadına karşı şiddetin asla kabul edilemez olduğunu bildirmesine karşın % 28.8’inin şiddet gördüğü ve %73’ünün şiddet karşısında hiç bir şey yapmadığı belirlenmiştir. Sağlık çalışanlarının %39.5’inin “Şiddeti ortaya çıkaran tahrik edici sözler veya davranışlardır” ve %28.3’ünün “Aile içi şiddete dışarıdan müdahil olmak uygun değildir” görüşlerine katıldıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ise, sağlık çalışanlarının şiddete ilişkin yaklaşımlarının kültürel olarak benimsenen, kadına yönelik şiddeti destekleyen cinsiyetçi rol beklentileri ile benzeştiği söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden; Hancıoğlu ve Akadlı tarafından yapılan (2003) çalışmada, çalışmaya katılan kadınların %39’u belirli durumlarda erkeğin kadını dövebileceğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada erkeğin uyguladığı şiddeti onaylayanların

çoğunun; kırsal bölgede yaşayan, eğitim düzeyleri düşük ve çocuk sayısı 4 ve daha fazla oldukları tespit edilmiştir.

Naçar, Baykan, Poyrazoğlu ve Çetinkaya (2009) yaptıkları araştırmalarında, kadınların maruz kaldıkları aile içi şiddetin boyutlarını, şiddeti etkileyen faktörleri ve aile içi şiddete bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmaya göre kadınların, şiddeti haklı görme oranları %52.1'dir. Düşük sosyo-ekonomik şartlarda yaşayan kadınlar 2.1 kat, eğitim düzeyi sekiz yıl ve altında olanlar 2.8 kat daha fazla kadına yönelik şiddeti haklı görmüşlerdir. Kadınların %49.9'u aile içi şiddete maruz kaldıklarını ifade etmekte olup, %38.6'sı şiddet görmeleri konusunda kendilerini suçlamaktadırlar.

Güler, Tel ve Tuncay (2005) yaptıkları çalışmada kadınların şiddete bakışlarını betimlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya göre kadınların %40.7'si aile içi şiddete maruz kaldıklarını, bunların %91'i eşi tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Kadınların %56,9'u şiddet uygulayanların erkekler olduğunu, şiddetin en çok kadınlara (%59.8) uygulandığını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan kadınların büyük bir bölümünün (%59.7) şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Kadınlar ekonomik yetersizliğin (%58,8) aile içi şiddeti artıran en önemli neden olduğunu belirtmişlerdir.

Kıyak (2008) yaptığı çalışmasında, sağlık personellerinin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya göre hemşire ve ebelerin eş şiddetine karşı genel olarak negatif bir tutuma sahip oldukları, daha büyük yaşta olanların, ekonomik durumunu iyi olarak algılayanların, yaşamında en uzun süre olarak ilçede yaşayanların ve mesleki yaşamda şiddete uğramış kadınla karşılaşanların şiddete karşı daha pozitif bir tutuma sahip olduğu saptanmıştır.

Altun (2006), kesitsel çalışmasında, Denizli İli Merkez Gözler Sağlık Ocağı Bölgesi'nde oturan 15-49 yaş aralığındaki evli kadınların, eşleri tarafından fiziksel şiddet görme durumları ve aile içinde kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumlarını belirlemeyi

amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; kadınlar aile içinde farklı sebeplerle % 47.2 oranında fiziksel şiddet görmektedirler. Eğitim durumu düşük, yaşı büyük, çocuk sayısı fazla, ailesinin ekonomik durumu kötü, eşiyle yaşadığı sorunlarda eşinin istediği doğrultuda davranan, şiddetle karşı karşıya kaldığında karşılık verilmemesi gerektiğini düşünen kadınlar, daha fazla şiddet görmektedirler. Ayrıca araştırma bulgularına göre kadınların şiddete yönelik tutumlarının geleneksel eğilimde olduğu saptanmıştır. Kadınların tutumlarında; yaş ilerledikçe, eşi ve kendisinin eğitim düzeyi düştükçe, ilk evlenme yaşı küçüldükçe, çocuk sayısı arttıkça, evlilik süresi uzadıkça, gelenekselleşme artmaktadır.

Okutan (2007), niteliksel yaklaşımla gerçekleştirilen araştırmasında daha önce şiddete maruz kalmış olan kadınların, şiddetin nedenlerini algılayış biçimlerini, şiddetle başatma stratejilerini, şiddete eşlik eden kişisel, ailesel ve çevresel koşulları, şiddetin kadın sağlığına etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre, kadınlar şiddetin nedenlerini ekonomik sorunlara, erkeğin iş yaşamındaki stresine, erkeğin ruhsal sorunlarına, çocuklukta maruz kaldığı ve tanık olduğu şiddete, erkeğin ailesindeki bireylerin etkisine ve kendine güvensizliğine bağlamaktadırlar. Kadınların eşlerine karşı gelmesi veya onu eleştirmesi erkeklerin kadınlara gösterdikleri şiddet gerekçeleridir. Kadınların şiddet karşısındaki en sık tepkileri sessiz kalmaktır.

Yaman, Efe ve Ayaz (2010) yaptığı çalışmalarında, evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumlarını, maruz kaldıkları şiddetin düzeyini, kadınların şiddete ilişkin görüşlerini ve şiddete maruz kalmayı etkileyen etmenleri tanımlayıcı olarak ortaya koymayı amaçlamışlardır. Yapılan çalışma sonucunda kadınların %88.1'inin şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımladığı, %28.6'sının şiddetin nedenini erkeklerin sözünü dinlememe olarak belirttiği, %43.2'sinin eşi ihanet durumunda şiddeti haklı gördükleri ve %25.9'unun eğitimin şiddeti engelleyebileceğini düşündükleri belirlenmiştir.

Karaçam, Çalışır, Dündar, Altuntaş, Avcı (2006) evli kadınlar ile yaptıkları çalışmalarında evli kadınların aile içi şiddet görmelerini etkileyen faktörleri ve kadınların şiddette ilişkin bazı özelliklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Yapılan çalışma sonucunda; Evlilik yaşamlarında kadınların %27.8'i şiddetin herhangi bir türünü %23'ü duygusal ve %14.4 fiziksel şiddet görmüşlerdir. Diğer bulgular olarak, kadınların son zamanlarda önemli sorun yaşamalarının, eşin alkol kullanmasının ve kahveye gitme alışkanlığının ve son zamanlarda evlilik ile ilgili problem yaşamalarının ailede şiddetin herhangi birini görme olasılığını arttırdığı belirlenmiştir.

Araştırmanın literatür bölümünde, özetle yaygın bir problem olan aile içi şiddet ve bu şiddetin temelindeki sosyal, psikolojik, bireysel nedenler ayrıca aile içi şiddetin özellikle kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı ve bu aile içi şiddete yönelik tutum ile ilgili araştırma bulgularının tanıtılması, sağlanmıştır. Açıklanan bulgular ışığında; aile içi şiddetin tüm toplumlarda, kültürlerde yaygın ve önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirdiği ayrıca aile içi şiddetin özellikle kadına yönelik olarak yaşandığı ve bu şiddetin de toplumsal bir kurum olan aile kurumu içerisinde yaygın olarak gerçekleştiği görülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin nasıl analiz edildiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2005).

3.2.Araştırmanın Evreni ve Çalışma grubu

Araştırmanın evreni, Tokat ili Gaziosmanpaşa Üniversitesinde 2009/2010 eğitim/öğretim yılında öğrenim görmekte olan tüm üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi yerleşkesinde yer alan 4 fakültede (Eğitim Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi) öğrenim gören 685 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma çalışma grubu 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde öğrenim gören 4 fakültedeki 1. 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Öğrencilerin fakültelerine göre dağılımı Tablo-3.1 de gösterildiği gibi şöyledir:

Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımları

Fakülte	Kişi Sayısı	Yüzde
Eğitim Fakültesi	214	31.3
İ.İ.B. Fakültesi	176	25.7
Fen Edebiyat Fak.	192	28.0
Ziraat Fakültesi	103	15.0
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %31.3'ü eğitim fakültesine, %25.7'si iktisadi idari bilimler fakültesine, %28'i fen edebiyat fakültesine ve %15'i ise ziraat fakültesine devam etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo-3.2 de yer almaktadır.

Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları

Sınıf	Kişi Sayısı	Yüzde
1. Sınıf	131	19.1
2. Sınıf	237	34.6
3. Sınıf	137	20.0
4. Sınıf	180	26.3
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %19.1'i 1. sınıfa, %34.6'sı 2. sınıfa, %20'si 3. sınıfa ve %26.3'ü ise 4. sınıfa devam etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlerine göre dağılımları ise Tablo-3.3 de yer almaktadır.

Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımları

Sınıf	Kişi Sayısı	Yüzde
Sınıf Öğretmenliği	116	16.9
PDR	52	7.6
Fen Bilgisi Öğretmenliği	29	4.2
İşletme	33	4.8
İktisat	23	3.4
Maliye	42	6.1
Kamu Yönetimi	78	11.4
Tarih	106	15.5
Türk Dili Edebiyatı	24	3.5
Kimya	45	6.6
Ziraat Mühendisliği	62	9.1
Diğer Bölümler	75	10.9
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %16.9'u Sınıf öğretmenliği bölümünde, %7.6'sı Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde, %4.2'si Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, %4.8'i İşletme bölümünde, %3.4'ü İktisat bölümünde, %6.1'i Maliye bölümünde, %11.4'ü Kamu yönetimi bölümünde, %15.5'i Tarih bölümünde, %3.5'i Türk dili ve edebiyatı bölümünde, %6.6'sı Kimya bölümünde, %9.1'i Ziraat mühendisliği bölümünde ve %10.9'u ise diğer bölümlerde öğrenim görmektedir.

Araştırma uygulaması yapıldıktan sonra veri değerlendirme işlemi sırasında çalışma grubunu oluşturan 752 öğrencinin veri toplama aracı incelenmiş, veri toplama aracını eksik ya da hatalı olarak dolduran 67 öğrenciden elde edilen veriler iptal edilmiştir. Değerlendirmeler geri kalan 685 veri toplama aracı üzerinden yapılmıştır.

3.2.1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin belirttikleri kişisel bilgilere ait istatistiklere yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre dağılımları Tablo 3.4'te gösterilmektedir.

Tablo 3.4 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Sınıf	Kişi Sayısı	Yüzde
18-20 Yaş Arası	185	27.1
21 Yaş	174	25.5
22 Yaş	169	24.8
23 ve Üzeri	154	22.6
Toplam	682	100.0

*3 öğrenci yaşını belirtmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %27.1'i 18-20 yaş arasında, %25.5'i 21 yaşında, %24.8'i 22 yaşında ve %22.6'sı ise 23 yaş ve üzerindedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3.5'te gösterilmektedir.

Tablo 3.5 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	385	56.5
Erkek	297	43.5
Toplam	682	100,0

*3 öğrenci cinsiyetini belirtmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %56.5'i (385) kadın ve %43.5'i (297) ise erkektir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kardeş sayılarına göre dağılımları Tablo 3.6'da gösterilmektedir.

Tablo 3.6 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde
Kardeşi Yok	7	1.0
1 Kardeş	147	21.5
2 Kardeş	203	29.7
3 Kardeş	139	20.3
4 ve Daha Fazla Kardeş	188	27.5
Toplam	684	100.0

**1 öğrenci kardeş sayısını belirtmemiştir.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin %21.5'inin 1 kardeşi, %29.7'sinin 2 kardeşi, %20.3'ünün 3 kardeşi ve %27.5'inin 4 ve daha fazla kardeşi bulunmakta iken öğrencilerin sadece %1'inin kardeşi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin, eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 3.7'de gösterilmektedir.

Tablo 3.7 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre

Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur Yazar Değil	95	13.9
Okur Yazar	44	6.4
İlkokul Mezunu	358	52.3
Ortaokul Mezunu	73	10.7
Lise Mezunu	84	12.3
Üniversite Mezunu	31	4.4
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %13.9'unun annesi okur-yazar değil iken %6.4'ü okuryazar, %52.3'ü ilkokul mezunu %10.7'si ortaokul mezunu, %12.3'ü lise mezunu ve %4.4'ü ise üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının, eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 3.8'de gösterilmektedir.

Tablo 3.8 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre

Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur Yazar Değil	11	1.6
Okur Yazar	24	3.5
İlkokul Mezunu	246	35.9
Ortaokul Mezunu	119	17.4
Lise Mezunu	166	24.2
Üniversite Mezunu	119	17.4
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %1.6'sının babası okuryazar değil iken %3.5'i okuryazar, %35.9'u ilkokul mezunu, %17.4'ü ortaokul mezunu, %24.2'si lise mezunu ve %17.4'ü ise üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirlerine göre dağılımları Tablo 3.9'da gösterilmektedir.

Tablo 3.9 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları

Aile Aylık Geliri	Kişi Sayısı	Yüzde
500 TL Altı	71	10.6
501-1000 TL	211	31.4
1001-1500 TL	212	31.5
1501-2000 TL	112	16.7
2000 TL Üstü	66	9.8
Toplam	672	100.0

**13 öğrenci aile aylık gelirini belirtmemiştir.*

Araştırmaya katılan öğrencilerin %10.6'sının ailesi 500 TL'nin altında gelire sahipken, %31.4'ünün ailesi 501-1000 TL arasında aylık gelire sahip, %31.5'inin ailesi 1001-1500 TL arası aylık gelire sahip, %16.7'sinin ailesi 1501-2000 TL aylık gelire ve %9.8'inin ailesi ise 2000 TL üstü aylık gelire sahiptir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşantılarının çoğunu nerede geçirdiklerine göre dağılımları Tablo 3.10'da gösterilmektedir.

Tablo 3.10 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunluğunu Nerede

Geçirdiklerine Göre Dağılımları

Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer	Kişi Sayısı	Yüzde
Köy	91	13.3
Belde	51	7.4
İlçe Merkezi	227	33.1
İl Merkezi	316	46.2
Toplam	685	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %13.3'ü yaşamının büyük çoğunluğunu köyde, %7.4'ü beldede, 33.1'i ilçe merkezinde ve %46.2'si ise yaşamının büyük çoğunluğunu il merkezinde geçirmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin siyasi görüşlerine göre dağılımları Tablo 3.11’de gösterilmektedir.

Tablo 3.11 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Siyasi Görüşlerine Göre Dağılımları

Öğrencilerin Siyasi Görüşleri	Kişi Sayısı	Yüzde
Merkez Sağ	64	9.3
Merkez Sol	74	10.8
Liberal	52	7.6
Muhafazakâr	120	17.5
Milliyetçi	225	32.8
Diğer	102	15.0
Görüş Belirtmeyen	48	7.0
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %9.3’ü merkez sağ görüşte, %10.8’i merkez sol görüşte, %7.6’sı liberal görüşte, %17.5’i muhafazakâr, %32.8’i milliyetçi görüşte, %15’i ise diğer görüşlerdedir. Ayrıca araştırmaya katılan %7’lik kesim ise siyasi görüş belirtmemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre dağılımları Tablo 3.12’de gösterilmektedir.

Tablo 3.12 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Şiddete Maruz Kalıp Kalmama

Durumuna Göre Dağılımları

Daha Önce Şiddete Maruz Kalma	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	174	25.4
Hayır	511	74.6
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %25.4'ü daha önce şiddete maruz kalmışken %74.6'sı ise daha önce herhangi bir şiddete maruz kalmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce partneri tarafından şiddete maruz kalıp kalmamasına göre dağılımları Tablo 3.13'de gösterilmektedir.

Tablo 3.13 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Partneri Tarafından Şiddete Maruz

Kalıp Kalmama Durumuna Göre Dağılımları

Daha Önce Partneri Tarafından Şiddete Maruz Kalma	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	126	72.4
Hayır	48	27.6
Toplam	174	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden daha önce şiddete maruz kalanların %72.4'ü partneri tarafından şiddete maruz kalmışken %27.6'sı ise partneri tarafından herhangi bir şiddete maruz kalmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin partneri tarafından ne tür şiddete maruz kaldıklarına göre dağılımları Tablo 3.14'te gösterilmektedir.

Tablo 3.14 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Partneri Tarafından Ne Tür Şiddete

Maruz Kaldıklarına Göre Dağılımları

Şiddetin Türü	Evet		Hayır	
	Kişi Sayısı	Yüzde	Kişi Sayısı	Yüzde
Fiziksel Şiddet	19	15.1	107	84.9
Psikolojik Şiddet	51	40.5	75	59.5
Ekonomik Şiddet	8	6.3	118	93.7
Sözel Şiddet	75	59.5	51	40.5
Cinsel Şiddet	3	2.4	123	97.6

Araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde partneri tarafından şiddete maruz kalanların %15.1'i fiziksel, %40.5'i psikolojik, %6.3'ü ekonomik, %59.5'i sözel ve %2.4'ü ise cinsel şiddete maruz kalmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce partnerine şiddet uygulama durumuna göre dağılımları Tablo 3.15'de gösterilmektedir.

Tablo 3.15 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Partnerine Şiddet Uygulama Durumuna Göre Dağılımları

Partnerine Şiddet Uygulama	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	46	6.7
Hayır	639	93.3
Toplam	685	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 6.7'si partnerine şiddet uygulamakta iken % 93.3'ü partnerine şiddet uygulamamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla 'Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nden faydalanılmıştır. Ayrıca araştırmadaki bağımsız değişkenlerle ilgili bilgi toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu iki temel bölümden oluşmaktadır. Bunlar (I) Öğrenci Bilgileri Bölümü ve (II) Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği bölümüdür.

Bu bölümlerden Öğrenci Bilgileri Bölümü de kendi içinde üç alt kısımdan oluşmaktadır. Bunlar (I) Sosyo-Demografik Özellikler kısmı, (II) Siyasal ve İdeolojik Kimliğe İlişkin

Özellikler kısmı ve (III) Şiddet Öyküsü kısmı olmak üzere. Üç kısımdaki toplam madde sayısı ise 14'dür.

Araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının ilgili değişkenler bağlamında incelenmesi amacıyla da Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilen 13 maddelik 'Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği' kullanılmıştır.

3.3.1.Öğrenci Bilgileri Formu

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan formun Öğrenci Bilgileri Bölümü (Kişisel Bilgi Formu), üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre olan durumlarını belirlemek amacıyla ve öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla, uzman görüşlerinden faydalanılarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Veri Toplama Araçlarının birinci bölümünü oluşturan 14 madden oluşan, 'Öğrenci Bilgileri Bölümü' de kendi içinde üç alt kısımdan oluşmaktadır.

Bunlar (I) Sosyo-Demografik Özellikler kısmı, (II) Siyasal ve İdeolojik Kimliğe İlişkin Özellikler kısmı ve (III) Şiddet Öyküsü kısmı olmak üzere.

(I) *Sosyo-Demografik Özellikler* kısmında üniversite öğrencilerinin; eğitim görülen fakülte, eğitim görülen sınıf, eğitim görülen bölüm, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne/baba eğitim durumu, ailenin aylık gelir durumu, yaşamın çoğunluğunun geçtiği yer olmak üzere toplam 10 madde yer almaktadır.

(II) *Siyasal ve İdeolojik Kimliğe İlişkin Özellikler* kısmında ise politik/siyasi görüş bildirim skalası olmak üzere tanımlayıcı nitelikte 1 madde bulunmaktadır. Maddenin hazırlanmasında GOP Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanındaki öğretim üyelerinden uzman yardımı alınmıştır.

(III) *Şiddet Öyküsü* kısmında ise ilk olarak şiddet türlerini ifade eden betimsel nitelikte açıklama ile beraber, daha önce şiddete maruz kalma/kalmama, daha önce partner şiddetine

maruz kalma/kalmama, daha önce partnere şiddet uygulama/uygulamama gibi durumların belirtildiği 3 madde bulunmaktadır. Ayrıca maddelerden biri (13.madde) bir önceki maddeye bağlı olarak cevaplanmaktadır. 12.maddeye (Daha önce şiddete maruz kaldınız mı?) Evet, cevabı verildiği takdirde 13.maddeye (Daha önce partnerinizce şiddete maruz kaldınız mı?) geçilmektedir. 14.madde ise (Daha önce partnerinize yönelik şiddet uyguladınız mı?) son maddedir.

3.3.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Formu

Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilen 'Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Formu' 13 maddeden oluşmaktadır. Aile içi şiddete yönelik tutumların belirlenmesine yönelik ölçek, Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilmiştir.

Ölçek madde havuzunda toplam 31 madde olarak oluşturulmuş, daha sonra uzmanların yaptıkları içerik analizi indeksi (Content Validity Index-CVI) ile değerlendirmeleri sonucunda 20 maddeye indirilmiştir. Tekrar düzenlenen ölçek taslağının uygulamasının yapılmasından sonra ölçekteki maddelerin, madde-toplam korelasyonları belirlenmiş ve bu analiz neticesinde ise; 4 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca yapılan faktör analizi sonucunda da, faktör yükleri 0.30'un altında olan 3 maddenin daha çıkarılması ile 13 maddeli, toplam varyansın %51.227'sini açıklayan 4 de faktöre ulaşılmıştır.

Faktörler sırasıyla "şiddeti olağanlaştırma", "şiddeti genelleştirme" "şiddeti nedenselleştirme" ve "şiddeti saklama" olarak adlandırılmıştır. Bu doğrultuda 1., 2., 3., 4., 5. maddeler '*Şiddeti Olağanlaştırma*' alt boyutunu, 6., 7., 8. maddeler '*Şiddeti Genelleştirme*' alt boyutunu, 9., 10., 11. maddeler '*Şiddeti Nedenselleştirme*' alt boyutunu, 12., 13. maddeler ise '*Şiddeti Saklama*' alt boyutunu oluşturmuştur.

Ölçeğin Şahin ve Dişsiz tarafından yapılan güvenilirlik ve geçerlik analiz çalışmalarında ise; aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği'nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla

test-tekrar test tutarlılığının birinci ve ikinci uygulamada alınan puanlar arasındaki korelasyon .87 bulunmuştur. İç tutarlılık için yapılan çalışmada ise ilk ve ikinci uygulama toplam ölçek için Cronbach Alfa değeri sırasıyla .75 ve .64 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin iç ölçüte dayalı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla uygulama yapılan sağlık personeli verileri kullanılıp 'bağımsız gruplar için t testi'nden yararlanılmıştır.

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, beşli dereceli likert formatında yanıtlanacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçekte ifadeler olumlu ifadeler olarak belirlenmiştir. Maddelerin Derecelendirilmesi ise, 'Kesinlikle Katılmıyorum(1)', 'Katılmıyorum(2)', 'Kararsızım(3)', 'Katılıyorum(4)', ve 'Kesinlikle Katılıyorum(5)' seçeneklerine göre puanlanmıştır. Bu bağlamda bir bireyin *Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinden* alabileceği en düşük puan '13', en yüksek puan ise '65' olacaktır.

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için en düşük '5' en yüksek '25' puan alınabilmektedir.

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için en düşük '3' en yüksek '15' puan alınabilmektedir.

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için en düşük '3' en yüksek '15' puan alınabilmektedir.

Şiddeti Saklama alt boyutu için ise en düşük '2' en yüksek '10' puan alınabilmektedir.

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği ve ölçeğin dört alt boyutunun hepsi için ölçek/alt boyut puanlarının niceliksel artışı şiddete yönelik olumlu tutumun arttığını, puanların azalması ise şiddete yönelik olumsuz tutumun arttığını göstermektedir.

3.4.Verilerin Analizi

Anket formu aracılığı ile elde edilmiş olan bilgiler "SPSS for Windows 19.0" istatistik paket programına aktarılmış ve bu program aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Öncelikle araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ile siyasi görüşleri ve şiddet geçmişlerini ortaya koymak için sıklık dağılımları oluşturulmuştur.

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği için Cronbach Alfa güvenilirlik analizi uygulanmıştır.

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve ölçek alt boyutları için araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, şiddete maruz kalıp kalmama, partner şiddetine maruz kalıp kalmama ve partnerine şiddet uygulayıp uygulamama durumlarına göre farklılık olup olmadığını belirlemek için % 95 güvenirlkte bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır.

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği için araştırmaya katılan öğrencilerin devam ettikleri fakülte, devam ettikleri sınıf, öğrencilerin yaşı, kardeş sayısı, anne baba eğitim durumu, aile geliri ve yaşanılan yer arasında farklılık olup olmadığını karşılaştırmak için %95 güvenirlkte tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda fark çıkan gruplarda farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla ise Post-hoc Tukey testi kullanılmıştır.

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutları için araştırmaya katılan öğrencilerin siyasi görüşleri arasında farklılık olup olmadığını karşılaştırmak için %95 güvenirlkte tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda fark çıkan gruplarda farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla ise Post-hoc Tukey testi kullanılmıştır.

3.5. Yeniden Kodlama

İstatistiksel gereklilikler nedeniyle, yeniden kodlamalarla demografik değişken sıklarının gruplamalarında düzenlemeler yapılmıştır;

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri; 500TL ve altı, 501-1000 TL, 1001-1500 TL, 1501-2000 TL, 2001-2500 TL, 2500 TL ve üzeri şeklinde altılı gruplamadayken; 500 TL ve altı, 501-1000 TL, 1001-1500 TL, 1501-2000 TL ve 2000 TL ve üstü olmak üzere beşli grup haline getirilmiştir.

'Kardeş Sayısı' değişkeninde 'kardeşi yok' maddesi frekansı çok düşük (7) olduğu için analiz dışı bırakılmıştır.

'Baba Eğitim Durumu' değişkeninde Okur-yazar değil ve Okur-yazar seçenekleri Okur-Yazar olmayan baba sayısı az (11) olduğu için '*Okul Mezunu Olmayan*' şeklinde birleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırma problemi ve alt problemlere ilişkin analizler ve bulgular özetlenmiştir.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Demografik Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1’de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.1. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Fakülte'deki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Fakülte	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
1.Eğitim Fakültesi	214	26.81	6.993			
2.İ.İ.B. Fakültesi	176	28.78	6.554			
3.Fen Fakültesi	192	28.58	6.613	4.143	0.006*	1-2,3,4
4.Ziraat Fakültesi	103	28.86	5.647			
Toplam	685	28.12	6.631			

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için eğitim fakültesindeki öğrencilerin ortalaması 26.81, iktisadi idari bilimler fakültesindeki öğrencilerin ortalaması 28.78, fen-edebiyat fakültesindeki öğrencilerin ortalaması 28.58 iken ziraat fakültesindeki öğrencilerin ortalaması ise 28.86’dır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı fakülte'deki öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (F:4.143, $p < 0.05$).

Bu farklılığın hangi fakültede öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında olduğunu saptamak amacıyla Post-hoc Tukey testi yapılmış olup, analiz sonucuna göre ise Eğitim fakültesindeki öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 26.81$); İ.İ.B. Fakültesi ($\bar{X} = 28.78$), Fen Fakültesi ($\bar{X} = 28.58$) ve Ziraat Fakültesi ($\bar{X} = 28.86$) öğrencilerinin ortalamasından anlamlı derecede daha düşüktür. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının, öğrencilerin farklı sınıf seviyelerinde öğrenim görme değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.2 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Sınıflardaki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
1. Sınıf	131	27.88	7.117			
2. Sınıf	237	29.14	6.515			
3. Sınıf	137	27.84	6.652	3.295	0.020*	2.sınıf ile 4.sınıf
4. Sınıf	180	27.17	6.266			
Toplam	685	28.12	6.631			

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için birinci sınıftaki öğrencilerin ortalaması 27.88, ikinci sınıftaki öğrencilerin ortalaması 29.14, üçüncü sınıftaki öğrencilerin ortalaması 27.84 iken dördüncü sınıftaki öğrencilerin ortalaması ise 27.17'dir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı sınıflardaki öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (F:3.295, $p < 0.05$).

Bu farklılığın hangi sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında olduğunu saptamak amacıyla Post-hoc Tukey testi yapılmış olup, analiz sonucuna göre ise İkinci sınıfta

öğrenim gören öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalaması ($\bar{X} = 29.14$) dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X} = 27.17$) anlamlı derecede daha yüksektir. İkinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir.

Tablo 4.3'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının, öğrencilerin buldukları yaş grubuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.3 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Yaş Grubundaki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
18-20 Yaş Arası	185	27.96	7.205			
21 Yaş	174	27.38	6.157			
22 Yaş	169	28.22	6.540	1.601	0.188	-
23 ve Üzeri	154	28.95	6.367			
Toplam	682	28.10	6.605			

* $P > .05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için 18-20 yaş grubundaki öğrencilerin ortalaması 27.96, 21 yaşındaki öğrencilerin ortalaması 27.38, 22 yaşındaki öğrencilerin ortalaması 28.22 iken 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerin ortalaması ise 28.95'tir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:1.601, $p > 0.05$).

Tablo 4.4'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ve alt boyut puanlarının, öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.4 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutları İçin Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu

Ölçek	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	Kadın	385	26.92	6.035	-5.344	0.000*
	Erkek	297	29.66	7.062		
Şiddeti Olağanlaştırma	Kadın	385	9.24	3.104	-4.999	0.000*
	Erkek	297	10.54	3.549		
Şiddeti Genelleştirme	Kadın	385	5.37	1.980	-1.831	0.068
	Erkek	297	5.67	2.167		
Şiddeti Nedenselleştirme	Kadın	385	7.41	1.924	-0.697	0.486
	Erkek	297	7.52	2.156		
Şiddeti Saklama	Kadın	385	4.90	2.179	-5.968	0.000*
	Erkek	297	5.93	2.324		

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için kız öğrencilerin ortalaması 26.92 iken erkek öğrencilerin ortalaması ise 29.66'dır. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği puanları bakımından erkek öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($t: -5.344$, $p < 0.05$).

Erkek öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması ($\bar{X} = 29.66$), kız öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 26.92$) anlamlı derecede daha yüksektir. Erkek öğrencilerin aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir.

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için kız öğrencilerin ortalaması 9.24 iken erkek öğrencilerin ortalaması ise 10.54'tür. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu bakımından erkek öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($t: -4.999$, $p < 0.05$).

Erkek öğrencilerin Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut ortalaması ($\bar{X} = 10.54$) kız öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X} = 9.24$) anlamlı derecede daha yüksektir. Erkek öğrenciler aile içi şiddeti kız öğrencilere göre daha olağan karşılamaktadırlar.

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için kız öğrencilerin ortalaması 5.37 iken erkek öğrencilerin ortalaması ise 5.67'dir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında Şiddeti Genelleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t: -1.831, p > 0.05$).

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için kız öğrencilerin ortalaması 7.41 iken erkek öğrencilerin ortalaması ise 7.52'dir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t: -0.697, p > 0.05$).

Şiddeti Saklama alt boyutu için kız öğrencilerin ortalaması 4.90 iken erkek öğrencilerin ortalaması ise 5.93'tür. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında Şiddeti Saklama alt boyutu bakımından erkek öğrenciler açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($t: -5.968, p < 0.05$).

Erkek öğrencilerin Şiddeti Saklama ortalaması ($\bar{X} = 5.93$), kız öğrencilerin şiddeti saklama ortalamasından ($\bar{X} = 4.90$) anlamlı derecede daha yüksektir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre aile içi şiddeti daha fazla saklama eğilimindedirler.

Tablo 4.5'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının öğrencilerin kardeş sayısı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.5 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Puanları İçin Farklı Sayıda Kardeşe Sahip Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Kardeş Sayısı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
1 Kardeş	147	28.18	6.401			
2 Kardeş	203	28.26	6.582			
3 Kardeş	139	27.74	6.428	0.184	0.907	-
4 ve Daha Fazla	188	28.15	7.088			
Toplam	677	28.10	6.645			

* $P > .05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için bir kardeşi olan öğrencilerin ortalaması 28.18, iki kardeşi olan öğrencilerin ortalaması 28.26, üç kardeşi olan öğrencilerin ortalaması 27.74 iken dört ve daha fazla sayıda kardeşi olan öğrencilerin ortalaması ise 28.15'tir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı sayıda kardeşe sahip öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutumları bakımından anlamlı bir düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır (F:0.184, $p > 0.05$).

Tablo 4.6'da Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin anne eğitim düzeyi açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.6 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Annesi Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Anne Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Okur Yazar Değil	95	28.94	7.016			
Okur Yazar	44	30.16	6.908			
İlkokul	358	27.53	6.462			
Ortaokul	73	27.84	6.737	2.029	0.073	-
Lise	84	28.38	6.479			
Üniversite	31	29.52	6.567			
Toplam	685	28.12	6.631			

* $P > .05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için annesi okuryazar olmayan öğrencilerin ortalaması 28.94, annesi okuryazar olan öğrencilerin ortalaması 30.16, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması 27.53, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması 27.84, annesi lise mezunu olan öğrencilerin ortalaması 28.38 iken annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalaması ise 29.52'dir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, annesi farklı eğitim düzeyinde olan öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:2.029, $p>0.05$).

Tablo 4.7'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin baba eğitim düzeyi açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.7 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Babası Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Okul Mezunu Olmayan	35	29.20	7.041			
İlkokul	246	28.27	6.598			
Ortaokul	119	27.70	6.136	2.044	0.087	-
Lise	166	28.89	7.001			
Üniversite	119	26.85	6.404			
Toplam	685	28.12	6.631			

* $P>.05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için babası herhangi bir okul mezunu olmayan öğrencilerin ortalaması 29.20, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması 28.27, babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması 27.70, babası lise mezunu olan öğrencilerin ortalaması 28.89 iken babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalaması ise 26.85'tir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, babası farklı eğitim düzeyinde olan

öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:2.044, $p>0.05$).

Tablo 4.8'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının ailelerinin aylık gelir düzeyi değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.8 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Ailesi Farklı Gelire Sahip Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Aile Geliri	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
500 TL Altı	71	28.03	6.250	0.328	0.859	-
501-1000 TL	211	28.38	6.650			
1001-1500 TL	212	28.18	7.039			
1501-2000 TL	112	28.03	6.022			
2000 TL Üstü	66	27.33	6.680			
Toplam	672	28.12	6.626			

* $P>.05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için ailesi 500 TL altında gelire sahip öğrencilerin ortalaması 28.03, ailesi 501-1000 TL arasında gelire sahip öğrencilerin ortalaması 28.38, ailesi 1001-1500 TL arasında gelire sahip öğrencilerin ortalaması 28.18, ailesi 1501-2000 TL arasında gelire sahip öğrencilerin ortalaması 28.03 iken ailesi 2000 TL üstü gelire sahip öğrencilerin ortalaması ise 27.33'tür. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ailesi farklı gelire sahip öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanı bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:0.328, $p>0.05$).

Tablo 4.9'da Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.9 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Yerde Yaşayan Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Yaşanılan Yer	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
1.Köy	91	29.74	7.492			
2.Belde	51	26.78	6.217			1-2
3.İlçe Merkezi	227	28.17	6.916	2.711	0.044*	1-4
4.İl Merkezi	316	27.84	6.153			
Toplam	685	28.12	6.631			

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için köyde yaşayan öğrencilerin ortalaması 29.74, belde de yaşayan öğrencilerin ortalaması 26.78, ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin ortalaması 28.17 iken il merkezinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ise 27.84'tür. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ailesi farklı yerde yaşayan öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (F:2.711, $p < 0.05$).

Bu farklılığın hangi yerleşim yerinde yaşayan öğrenciler arasında olduğunu saptamak amacıyla Post-hoc Tukey testi yapılmış olup, analiz sonucuna göre ise Köyde yaşayan öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği ortalaması ($\bar{X} = 29.74$), belde de yaşayan öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X} = 26.78$) ve il merkezinde yaşayan öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X} = 27.84$) anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Yaşamlarının çoğunu köyde yaşayan öğrencilerin, belde ve il merkezinde yaşayan öğrencilere göre aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4.2. Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum ve Alt Boyut Puanlarının Politik Görüş ve Şiddete Maruz Kalma Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.10'da Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ve alt boyut puanlarının, öğrencilerin politik/siyasi görüşüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.10 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Farklı Siyasi Görüşteki Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Ölçek	Siyasi Görüş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Aile İçi Şiddet Tutum Ölçeği	1.Merkez Sağ	64	28.67	7.705	1.623	0.138	-
	2.Merkez Sol	74	26.93	6.420			
	3.Liberal	52	26.42	5.203			
	4.Muhafazakâr	120	28.53	6.577			
	5.Milliyetçi	225	28.59	6.579			
	6.Diğer Görüşler	102	28.53	6.430			
	7.Görüş Belirtmeyen	48	26.96	7.296			
	Toplam	685	28.21	6.576			
Şiddeti Olağanlaştırma Alt Boyut	1.Merkez Sağ	64	10.34	4.255	1.697	0.119	-
	2.Merkez Sol	74	9.20	3.496			
	3.Liberal	52	9.52	2.934			
	4.Muhafazakâr	120	10.18	3.531			
	5.Milliyetçi	225	10.03	3.099			
	6.Diğer Görüşler	102	9.55	3.082			
	7.Görüş Belirtmeyen	48	9.02	3.442			
	Toplam	685	9.82	3.363			

Ölçek	Siyasi Görüş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Şiddeti Genelleştirme Alt Boyut	1.Merkez Sağ	64	5.73	2.311	0.440	0.852	-
	2.Merkez Sol	74	5.39	2.066			
	3.Liberal	52	5.19	1.704			
	4.Muhafazakâr	120	5.46	2.029			
	5.Milliyetçi	225	5.53	2.051			
	6.Diğer Görüşler	102	5.62	2.295			
	7.Görüş Belirtmeyen	48	5.42	1.966			
	Toplam	685	5.50	2.078			
Şiddeti Nedenselleştirme Alt Boyut	1.Merkez Sağ	64	7.61	2.067	1.103	0.359	-
	2.Merkez Sol	74	7.47	1.852			
	3.Liberal	52	7.19	2.039			
	4.Muhafazakâr	120	7.26	1.863			
	5.Milliyetçi	225	7.39	2.146			
	6.Diğer Görüşler	102	7.85	1.957			
	7.Görüş Belirtmeyenler	48	7.40	2.151			
	Toplam	685	7.45	2.026			
Şiddeti Saklama Alt Boyut	1.Merkez Sağ	64	4.98	2.420	3.089	0.005*	1-4,5 2-4,5 3-4,5,6
	2.Merkez Sol	74	4.86	2.198			
	3.Liberal	52	4.52	1.721			
	4.Muhafazakâr	120	5.63	2.204			
	5.Milliyetçi	225	5.64	2.373			
	6.Diğer Görüşler	102	5.51	2.264			
	7.Görüş Belirtmeyenler	48	5.13	2.455			
	Toplam	685	5.35	2.297			

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için merkez sağ görüşteki öğrencilerin ortalaması 28.67, merkez sol görüşteki öğrencilerin ortalaması 26.93, liberal görüşteki öğrencilerin ortalaması 26.42, muhafazakâr görüşteki öğrencilerin ortalaması 28.53, milliyetçi görüşteki öğrencilerin ortalaması 28.59 iken diğer görüşte olan öğrencilerin ortalaması ise 28.53'tür. Ayrıca siyasi görüşlerini bildirmeyen öğrencilerin ortalaması da 26.96'dır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı siyasi görüşe sahip olan öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:1.655, $p > 0.05$). Ancak merkez sol ($\bar{X} = 26.93$) ve liberal ($\bar{X} = 26.42$) görüşteki öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalaması diğer görüşteki öğrencilerden gözlenebilir olarak daha düşüktür.

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için merkez sağ görüşteki öğrencilerin ortalaması 10.34, merkez sol görüşteki öğrencilerin ortalaması 9.20, liberal görüşteki öğrencilerin ortalaması 9.52, muhafazakâr görüşteki öğrencilerin ortalaması 10.18, milliyetçi görüşteki öğrencilerin ortalaması 10.03 iken diğer görüşte olan öğrencilerin ortalaması ise 9.55'tir. Ayrıca siyasi görüşlerini bildirmeyen öğrencilerin ortalaması da 9.02'dir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı siyasi görüşe sahip olan öğrenciler arasında Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:1.697, $p>0.05$). Ancak merkez sol ($\bar{X} =9.20$) ve liberal ($\bar{X} =9.52$) görüşteki öğrencilerin Şiddeti Olağanlaştırma ortalaması diğer görüşteki öğrencilerden gözlenebilir olarak daha düşüktür.

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için merkez sağ görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.73, merkez sol görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.39, liberal görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.19, muhafazakâr görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.46, milliyetçi görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.53 iken diğer görüşte olan öğrencilerin ortalaması ise 5.62'dir. Ayrıca siyasi görüşlerini bildirmeyen öğrencilerin ortalaması da 5.42'dir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı siyasi görüşe sahip olan öğrenciler arasında Şiddeti Genelleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:0.440, $p>0.05$).

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için merkez sağ görüşteki öğrencilerin ortalaması 7.61, merkez sol görüşteki öğrencilerin ortalaması 7.47, liberal görüşteki öğrencilerin ortalaması 7.19, muhafazakâr görüşteki öğrencilerin ortalaması 7.26, milliyetçi görüşteki öğrencilerin ortalaması 7.39 iken diğer görüşte olan öğrencilerin ortalaması ise 7.85'tir. Ayrıca siyasi görüşlerini bildirmeyen öğrencilerin ortalaması da 7.40'tır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı siyasi görüşe sahip olan öğrenciler arasında Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (F:1.103, $p>0.05$).

Şiddeti Saklama alt boyutu için merkez sağ görüşteki öğrencilerin ortalaması 4.98, merkez sol görüşteki öğrencilerin ortalaması 4.86, liberal görüşteki öğrencilerin ortalaması 4.52, muhafazakâr görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.63, milliyetçi görüşteki öğrencilerin ortalaması 5.64 iken diğer görüşte olan öğrencilerin ortalaması ise 5.51'dir. Ayrıca siyasi görüşlerini bildirmeyen öğrencilerin ortalaması da 5.13'tür. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı siyasi görüşe sahip olan öğrenciler arasında Şiddeti Saklama alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($F:3.089, p>0.05$).

Bu farklılığın hangi siyasi görüşte olan öğrenciler arasında olduğunu saptamak amacıyla Post-hoc Tukey testi yapılmış olup, analiz sonucuna göre ise; merkez sağ ($\bar{X} = 4.98$), merkez sol ($\bar{X} = 4.86$) ve liberal ($\bar{X} = 4.52$) görüşteki öğrencilerin Şiddeti Saklama ortalama puanları; muhafazakâr görüşte olanların ($\bar{X} = 5.63$) ve milliyetçi görüşte olanların ($\bar{X} = 5.64$) şiddeti saklama ortalama puanlarından anlamlı olarak daha düşüktür. Merkez sağ, merkez sol ve liberal görüşe sahip üniversite öğrencilerinin, muhafazakâr ve milliyetçi görüşe sahip öğrencilere göre aile içi şiddeti saklamaya yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Tablo 4.11'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ve alt boyut puanlarının, şiddete uğrama durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.11 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Şiddete Maruz Kalmış ve Kalmamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu

Ölçek	Şiddete Maruz Kalma	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Aile İçi Şiddet Tutum Ölçeği	Evet	174	29.20	7.016	2.497	0.013*
	Hayır	511	27.75	6.461		
Şiddeti Olağanlaştırma	Evet	174	10.48	3.633	3.046	0.002*
	Hayır	511	9.59	3.239		
Şiddeti Genelleştirme	Evet	174	5.55	2.144	0.375	0.708
	Hayır	511	5.48	2.057		
Şiddeti Nedenselleştirme	Evet	174	7.63	2.189	1.334	0.183
	Hayır	511	7.39	1.966		
Şiddeti Saklama	Evet	174	5.54	2.389	1.234	0.218
	Hayır	511	5.29	2.264		

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği için şiddete maruz kalan öğrencilerin ortalaması 29.20 iken şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 27.75'tir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, şiddete maruz kalan ve kalmayan öğrenciler arasında şiddete maruz kalan öğrencilerin lehine Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (t:2.497, $p < 0.05$).

Şiddete maruz kalan öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ortalaması ($\bar{X} = 29.20$), şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X} = 27.75$) anlamlı derecede daha yüksektir. Daha önce şiddete maruz kalan öğrencilerin aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları gözlenmiştir.

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için şiddete maruz kalan öğrencilerin ortalaması 10.48 iken şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 9.59'dur. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, şiddete maruz kalan ve şiddete maruz kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu bakımından, daha önce şiddete maruz kalan öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (t:3.046, $p < 0.05$). Şiddete maruz kalan

öğrencilerin Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut ortalaması ($\bar{X} = 10.48$) şiddete maruz kalmayan öğrencilerden ($\bar{X} = 9.56$) anlamlı derecede daha yüksektir. Daha önce şiddete maruz kalan öğrenciler, daha önce şiddete maruz kalmayan öğrencilere göre, aile içi şiddeti saklamaya yönelik daha olumlu bir tutuma sahiptirler.

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için şiddete maruz kalan öğrencilerin ortalaması 5.55 iken şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 5.48'dir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, şiddete maruz kalan ve kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Genelleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t: 0.375, p > 0.05$).

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için şiddete maruz kalan öğrencilerin ortalaması 7.63 iken şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 7.39'dur. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, şiddete maruz kalan ve kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t: 1.334, p > 0.05$).

Şiddeti Saklama alt boyutu için şiddete maruz kalan öğrencilerin ortalaması 5.54 iken şiddete maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 5.29'dur. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, şiddete maruz kalan ve kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Saklama alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t: 1.234, p > 0.05$).

Tablo 4.12'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ve alt boyut puanlarının, öğrencilerin daha önce partner şiddetine uğrama durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.12 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Partner Şiddetine Maruz Kalmış ve Kalmamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu

Ölçek	Partner Şiddetine Maruz Kalma	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Aile İçi Şiddet Tutum Ölçeği	Evet	126	29.34	7.291	0.426	0.671
	Hayır	48	28.83	6.295		
Şiddeti Olağanlaştırma	Evet	126	10.56	3.683	0.427	0.670
	Hayır	48	10.29	3.531		
Şiddeti Genelleştirme	Evet	126	5.63	2.258	0.829	0.408
	Hayır	48	5.33	1.814		
Şiddeti Nedenselleştirme	Evet	126	7.54	2.229	-0.846	0.398
	Hayır	48	7.85	2.083		
Şiddeti Saklama	Evet	126	5.61	2.459	0.633	0.528
	Hayır	48	5.35	2.207		

* $P > .05$ (.05 düzeyinde anlamsız)

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği için partner şiddetine maruz kalan öğrencilerin ortalaması 29.34 iken partner şiddetine maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 28.83'tür. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partner şiddetine maruz kalan ve kalmayan öğrenciler arasında Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (t:0.426, $p > 0.05$).

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için partner şiddetine maruz kalan öğrencilerin ortalaması 10.56 iken partner şiddetine maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 10.29'dur. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partner şiddetine maruz kalan ve maruz kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (t:0.427, $p > 0.05$).

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için partner şiddetine maruz kalan öğrencilerin ortalaması 5.63 iken partner şiddetine maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 5.33'tür. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partner şiddetine maruz kalan ve maruz kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Genelleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (t:0.829, $p > 0.05$).

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için partner şiddetine maruz kalan öğrencilerin ortalaması 7.54 iken partner şiddetine maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 7.85'tir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partner şiddetine maruz kalan ve maruz kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t:-0.846, p>0.05$).

Şiddeti Saklama alt boyutu için partner şiddetine maruz kalan öğrencilerin ortalaması 5.61 iken partner şiddetine maruz kalmayan öğrencilerin ortalaması ise 5.35'tir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partner şiddetine maruz kalan ve maruz kalmayan öğrenciler arasında Şiddeti Saklama alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t:0.633, p>0.05$).

Tablo 4.13'de Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum ve alt boyut puanlarının, partnerine şiddet uygulama durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4.13 Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği İçin Partnerine Şiddet Uygulamış ve Uygulamamış Öğrenciler Arasında Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonucu

Ölçek	Partnerine Şiddet Uygulama	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Aile İçi Şiddet Tutum Ölçeği	Evet	46	30.43	7.819	2.459	0.014*
	Hayır	639	27.95	6.513		
Şiddeti Olağanlaştırma	Evet	46	11.65	4.473	2.930	0.005*
	Hayır	639	9.68	3.233		
Şiddeti Genelleştirme	Evet	46	5.87	2.391	1.247	0.213
	Hayır	639	5.47	2.053		
Şiddeti Nedenselleştirme	Evet	46	7.24	2.243	-0.729	0.466
	Hayır	639	7.46	2.011		
Şiddeti Saklama	Evet	46	5.67	2.450	0.976	0.330
	Hayır	639	5.33	2.286		

* $P < .05$ (.05 düzeyinde anlamlı)

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçek puanı için partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin ortalaması 30.43 iken partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin ortalaması ise 27.95'tir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partnerine şiddet uygulayan ve şiddet uygulamayan öğrenciler arasında, partnerine şiddet uygulayanların lehine aile içi şiddete yönelik tutum ölçek puanı açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($t:2.459$, $p<0.05$).

Partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ortalaması ($\bar{X} =30.43$) partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin puanlarından ($\bar{X} =27.95$) anlamlı derecede daha yüksektir. Partnerine şiddet uygulayan öğrenciler partnerine şiddet uygulamayanlara göre aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutuma sahiptirler.

Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu için partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin ortalaması 11.65 iken partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin ortalaması ise 9.68'dir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partnerine şiddet uygulayan ve uygulamayan öğrenciler arasında partnerine şiddet uygulayanlar lehine Şiddeti Olağanlaştırma alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($t:2.930$, $p<0.05$).

Partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut ortalaması ($\bar{X} =11.65$) partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin puanlarından ($\bar{X} =9.68$) anlamlı derecede daha yüksektir. Partnerine şiddet uygulayan öğrenciler partnerine şiddet uygulamayanlara göre aile içi şiddete yönelik tutumu daha olağan karşılayan bir tutuma sahiptirler.

Şiddeti Genelleştirme alt boyutu için partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin ortalaması 5.87 iken partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin ortalaması ise 5.47'dir. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partnerine şiddet uygulayan ve uygulamayan öğrenciler arasında Şiddeti Genelleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t:1.247$, $p>0.05$).

Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu için partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin ortalaması 7.24 iken partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin ortalaması ise 7.46'dır. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partnerine şiddet uygulayan ve uygulamayan öğrenciler arasında Şiddeti Nedenselleştirme alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t:-0,729, p>0.05$).

Şiddeti Saklama alt boyutu için partnerine şiddet uygulayan öğrencilerin ortalaması 5.67 iken partnerine şiddet uygulamayan öğrencilerin ortalaması ise 5.33'tür. Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, partnerine şiddet uygulayan ve uygulamayan öğrenciler arasında Şiddeti Saklama alt boyutu bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($t:0.976, p>0.05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve araştırma bulgularına dayalı olarak önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırma bulgusuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik toplam tutum puanları ve Şiddeti Olağanlaştırma, Şiddeti Saklama alt boyut puanları, öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir düzeyde farklılaşmaktadır. Erkek öğrencilerin toplam puanları ile şiddeti olağanlaştırma ve şiddeti saklama alt boyut puanlarında kız öğrencilere göre aile içi şiddete yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Şiddeti Genelleştirme ve Şiddeti Nedenselleştirme alt boyut puanları öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmamıştır. Yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bryant ve Spencer (2003), üniversite öğrencilerinde, aile içi şiddet için suçlama atıflarını inceledikleri çalışmalarında; erkek öğrencilerin kadınlara göre daha fazla mağdur olan kişiyi suçlama eğiliminde olduklarını ve ayrıca kendi ailelerinde şiddet geçmişi olanların sosyo-kültürel faktörleri daha fazla suçladıkları tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularıyla benzer şekilde, Sakallı'nın (2001) üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada; öğrenciler genel olarak evlilikte kadına uygulanan fiziksel şiddete karşı çıkmışlardır; ancak, ataerkillik ve düşmanca cinsiyetçilik konusunda olumlu tutumlara sahip olan erkek öğrenciler, evlilikte kadına uygulanan fiziksel şiddeti daha kabul edilebilir bulmuşlar ve bu şiddete yol açması nedeniyle kadını suçladıkları tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada da Türkiye genelinde, Kongar (1990) tarafından yürütülen çalışmada, kadına yönelik eş şiddetini onaylayan erkeklerin oranı %31.7 iken, kadınlarda bu oran %20.0 olarak bulunmuştur (DPT, 1994). Araştırma bulgusunu destekler nitelikte olan, üniversite

öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmada ise, erkek öğrencilerin %70.7'si, kız öğrencilerin %31.6'sı "kadının geleneksel namus anlayışına uygun davranmaması" durumunda fiziksel şiddeti hak edeceğini düşündükleri tespit edilmiştir (Okutan, 2007). Ayrıca araştırma bulgusunu destekler nitelikte olarak farklı öğretim kademelerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda da şiddete yönelik tutumun erkek öğrenciler lehine arttığı araştırma sonuçları mevcuttur. Bunlardan Demirbağ (2010) ilköğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmada şiddete yönelik tutumun erkek öğrenciler lehine arttığı bulgusuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Ünalmiş (2010)'un ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonucunda da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ve Şiddeti Olağanlaştırma, Şiddeti Genelleştirme, Şiddeti Nedenselleştirme alt boyut puanları ile öğrencilerin politik/siyasi görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Ancak merkez sol ve liberal görüşteki öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği toplam puanları ve Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut puanları açısından diğer görüşteki öğrencilere göre ortalama puanlarının arasında muhafazakar ve milliyetçi görüşte olan öğrencilerin lehine gözlenebilir bir farklılık vardır. Araştırma sonucuna göre ayrıca, üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının şiddeti saklama alt boyutunda muhafazakâr ve milliyetçi görüşe sahip olan öğrencilerin lehine politik/siyasi görüşlerine göre farklılaştığı görülmektedir. Merkez sağ, merkez sol ve liberal görüşteki öğrencilerin aile içi şiddeti saklamaya yönelik alt boyutta ki tutum puanları milliyetçi ve muhafazakâr politik görüşlere sahip olan öğrencilere göre daha olumsuzdur.

Aile içi şiddete yönelik tutum konusu başlığı altında politik-siyasi görüş ile aile içi şiddet arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar nicelik ve kapsam açısından sınırlı olmakla beraber, yapılan bazı araştırmalarda politik görüş ile aile içi fiziksel şiddet arasında manidar

bir ilişkiyi vurgulayan araştırma bulgusuna rastlanılmıştır. Baykal (2008) tarafından ailede kadına yönelik fiziksel şiddet, bu şiddete ilişkin tutumlar ve kişinin şiddet yaşantısının incelendiği araştırmada katılımcıların siyasi eğilimlerini 1'den 7'ye doğru uzanan tek boyutlu bir çizelge üzerinde (1= 'sol'– 7= 'sağ') siyasi görüşler açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların belirttikleri siyasi eğilim puanlarına göre, kadına yönelik şiddet tutum puanı ile katılımcıların siyasi eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların siyasi eğilimleri sol görüşten sağa doğru kayarken, kadına yönelik şiddet tutum ortalamaları da düşmekte; yani daha patriarkal, daha az eşitlikçi tutumlar görülmektedir. Bu bağlam da manidar bir ilişkinin varlığı söz konusu olmaktadır. Ayrıca aynı araştırmada; Baykal (2008) katılımcıların siyasi eğilimleri ile ailede kadına yönelik şiddeti meşru görme (*şiddeti olağanlaştırma*) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu yönde ilişki bulunmuştur. Katılımcıların siyasi eğilimleri sol görüşten sağa doğru kayarken, ölçek puanları da artmakta; yani ailede kadına yönelik şiddeti daha fazla meşru görmektedir.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ve Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut tutum puanları öğrencilerin daha önce şiddete maruz kalma/kalmama durumlarına göre anlamlı bir düzeyde farklılaşmaktadır. Daha önce şiddete maruz kalan öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutum toplam puanlarının ve şiddeti olağanlaştırmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görünmektedir. Şiddeti genelleştirme, Şiddeti nedenselleştirme ve Şiddeti saklama alt boyutları için ise öğrencilerin daha önce şiddete maruz kalma/kalmama durumu ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. İlgili alan yazını incelendiğinde, yapılan çalışmalar bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptığı Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet (1998) konulu çalışmada, bireylerin çocukluk döneminde ebeveynlerinden kaynaklanan şiddete maruz

kalmalarının şiddet eğilimlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (BAAK, 1998). Araştırma bulgusunu destekleyen bir başka araştırma da ise ebeveynlerinden fiziksel şiddet gören erkekler, ebeveynlerinden fiziksel şiddet görmeyenlere göre eşlerine daha fazla şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir (Altun, 2006). Sonuç olarak, şiddete maruz kalanlar aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutuma sahiptir. Ayrıca araştırma bulgusunu destekler şekilde, ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırma göstermiştir ki; daha önce şiddete maruz kalan öğrenciler daha önce şiddete maruz kalmamış öğrencilere göre şiddete yönelik daha olumlu tutum sergilemektedirler (Ünalmiş, 2010).

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum toplam puanları, Şiddeti Olağanlaştırma, Şiddeti Genelleştirme, Şiddeti Nedenselleştirme, Şiddeti Saklama alt boyut tutum puanları ile şiddete maruz kalmış öğrencilerden daha önce partner şiddetine de maruz kalma/kalmama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Bu konu ile ilgili olarak özellikle yakın partner şiddetinin utanç duygusundan dolayı toplumdan sıklıkla saklanan hassas bir konu olduğu söylenebilir. Özellikle yurt dışı alan yazın incelendiğinde Anastasia (2005) yakın partner şiddetini konu alan çalışmasının sonucunda, yakın partner şiddetinin yoğunluğunun fazla olduğunu bulmuştur.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ve Şiddeti Olağanlaştırma alt boyut tutum puanları, öğrencilerin daha önce partnerlerine şiddet uygulama/uygulamama durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Partnerlerine şiddet uygulamış öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutumlarının ve şiddeti olağanlaştırmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Şiddeti genelleştirme, Şiddeti nedenselleştirme ve Şiddeti saklama alt boyutları için ise öğrencilerin partnerlerine şiddet uygulama durumu ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Bu kişiler şiddetin uygulayıcıları oldukları için uyguladıkları

şiddeti haklı görülecek şekilde bir tutum edinmektedirler. Tutum-davranış tutarsızlığının yaratacağı bilişsel çelişkidten kaçınmak için bu tür bir tutuma sahip olmaları anlaşılabilir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Araştırma sonucuna göre farklı fakültede okuyan üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde Vatandaş'ın (2003) benzer nitelikte bir araştırma bulgusuna rastlanılmıştır. Vatandaş'ın (2003), 'Türkiye'de Eşler Arası Şiddet' adlı araştırma bulgusuna göre; kadınların bazı durumlarda dövülmelerinin gerekli olduğunu savunanların oranı %25 olup, kadının dövülmemesi gerektiğini ifade edenlerin Eğitim (Öğretmenler) ve Sağlık sektörlerinde çalışanlar olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre öğrencilerin farklı sınıf seviyelerinde öğrenim görmeleri ile aile içi şiddete yönelik tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma saptanmıştır. İkinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin aile içi şiddet tutum ölçeği puan ortalamaları dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olup, ayrıca sınıf düzeylerine göre tutum puan ortalamaları üniversitede bulunulan yıl arttıkça düşmektedir. Öğrencilerin öğrenim düzeyi yükseldikçe aile içi şiddete yönelik tutumlarının olumsuz olduğu ve bunun eğitimin beklenen bir ürünü olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin yaşantılarının çoğunu geçirdikleri yer ile aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Yaşamının çoğunu köyde geçiren üniversite öğrencilerinin tutum ölçeği puan ortalamaları, belde ve il merkezinde yaşayan öğrencilerin ortalama puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yani köyde yaşayan öğrencilerin aile içi şiddete yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. İlgili alan yazında araştırma bulgusunu destekler nitelikte sonuçlara rastlanılmıştır. Vatandaş'ın (2003), 'Türkiye'de Eşler Arası Şiddet' adlı araştırması

sonucuna göre, hayatının büyük bir kısmını kırsal alanda geçirenler kentsel alanda geçirenlere oranla daha fazla bir düzeyde kadının dövülebileceğini belirtmişlerdir (Vatandaş, 2003). Araştırma bulgusunu destekleyen bir diğer araştırmada ise Hancıoğlu ve Akadlı (2003), ‘Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasında’ çalışmaya katılan kadınların %39’unun belirli durumlarda erkeğin kadını dövülebileceğini düşündüğü sonucunu saptamıştır. Bu çalışmada erkeğin uyguladığı şiddeti onaylayanların çoğunun; kırsal bölgede yaşayan, eğitim düzeyleri düşük kişiler oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Baykal (2008) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada yaşamının en uzun dönemini, büyük il de geçirenlerin, yaşamlarını küçük il, ilçe, belde ve köyde geçirenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde kadına yönelik daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını tespit etmiştir. Yurt dışı alan yazınında Anastasia (2005)’nin; nüfusunun % 12’si Müslüman, örneklem grubunun da % 62’si Müslüman olan, Uganda’da yakın partner şiddetini konu alan çalışmasında, yakın partner şiddetinin yoğunluğu fazla çıkmakta olup aynı araştırma göstermiştir ki; köylü kadınlar şehirli kadınlara oranla yakın partner şiddetini dört kat daha fazla yaşamaktadır. Kırsal kesim toplumları genellikle daha fazla muhafazakârdır ve geleneksel toplumların sosyokültürel değerlerinin temel yapısını oluşturur. Bu sosyokültürel değerler, güç, roller, sorumluluklar, zorunlulukları da kapsayan kadın ve erkeğe ait cinsiyet normlarını belirler (Anastasia, 2005). Geleneksel kültürel değerler tipik bir şekilde kadını alt pozisyonda tutan kadın ve erkek arasında güç dengesizliğini destekler. Güç dengesizliği kırsal kesimde yaşayan kadınlar arasında daha fazla yakın partner şiddetinin yaşanmasını sağlar. Yakın partner şiddeti, kadının düşük statüsünden ve evlilik sürecinde şiddete çoğunlukla göz yumulmasından kaynaklanır. Dahası, katı kültürel normlara sahip kırsal topluluklarda kadınların daha fazla özeklik kazanması evlilik ilişkilerini sarsabilir ve böylelikle daha fazla şiddete neden olabilir (Anastasia, 2005).

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının öğrencilerin; yaş grubu aralığı, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, aile aylık

gelir düzeyi gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

1. Bu çalışma verileri; üniversitelerde önleme, farkındalık yaratma; bilgi, davranış ve tutum değiştirmeye yönelik eğitim programlarına duyulan ihtiyaca ilişkin önemli veriler ortaya koymuştur.
2. Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde görevli psikolojik danışman ve psikolog sayıları artırılarak aile içi şiddete yönelik olumlu tutumu olan öğrencilerin tespit edilip, onlarla benzer durumda olanlar ile grupla psikolojik danışma çalışmaları yapmaları yararlı olabilir.
3. Sorunun bireysel, ailesel, toplumsal düzeylerde çözümüne ve risk faktörlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik organizasyonların sayısı ve işlevselliğinin artırılması önem taşımaktadır.
4. Üniversitelerde aile içi şiddete yönelik olumlu tutumu olan öğrenciler değerlendirilirken, tutumların her zaman tutuma uygun davranışla sonuçlanacağına kesin gözüyle bakılmasa da güçlü tutumların davranışlara yol açacağı unutulmamalıdır. Nitekim araştırma sonuçlarına göre şiddete yönelik olumlu tutum puanları ile şiddet uygulama davranışları arasında pozitif yönde bir ilişki çıkmıştır. Bu nedenle üniversitelerde şiddete yönelik olumlu tutumu olan öğrenciler tespit edilip, onların olumlu faaliyetlere yönlendirilmeleri hem sosyal gelişimleri açısından hem de davranış değişikliği açısından yararlı olabilir.
5. Ayrıca araştırma sonucunda erkek öğrencilerin şiddete yönelik daha olumlu tutumları olduğu ve kızlara oranla daha çok şiddet davranışları sergiledikleri görülmüştür. Bu nedenle şiddete yönelik olumlu tutumu olan öğrencilere, özellikle erkek öğrencilere kendilerini ifade edebilecekleri sosyal, kültürel, sportif uğraş alanlarının oluşturulması şiddete yönelik olumlu tutumların azalmasında yararlı olabilir.

6. Toplumsal hayatta yaşanan aile içi şiddet olayları erkekler ve kadınlar üzerinde olduğu kadar, toplumsal yaşam üzerinde de önemli etkiler bırakmaktadır. Bu nedenle toplumsal gelişimde önemli bir role sahip olan üniversiteler aile içi şiddetin önemine dikkat çekmeli ve şiddet içerikli olayların önlenmesinde önleyici çalışmalar üzerine odaklanmalıdır.
7. Erkekler aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet konularında bilinçlendirilmeli, erkeklerin şiddet içerikli olmayan, alternatif davranış biçimleri geliştirmelerine destek olunmalıdır.
8. Anne-babalar, arkadaş grubu gibi gençlerin yakın iletişimde buldukları yetişkin gruplarının aile içi şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla çalışmalar yapılabilir.
9. Aile içi şiddet ve bu şiddete ilişkin tutumları farklı boyutlarıyla ele alacak yaygın, kapsamlı ek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

Aksoy ve ark. (2006). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*,

www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html-30k, Erişim Tarihi: 14.10.2010

Aktaş, MA. (1997). *Aile İçi Şiddet ve Önleme Yolları*, Somgür Yayıncılık Ankara, 3-25s..

Alkan N, Fincancı ŞK. (2001) *Aile İçi Şiddette Adli Tıbbın İşlevi*. I. Ulusal Aile Hizmetleri

Sempozyumu. TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi: 117,

Ankara:149-153.

Allen NE, Lehrner A, Mattison E, Miles T, Russell A (2007). *Promoting Systems Change in*

the Health Care Response to Domestic Violence, Journal of Community Psychology,

35(1), 103–120.

Altınay, AG., Arat, Y. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul.

Altıntaş, N. (2006). *Sağlık Kurumlarında Çalışan Hemşirelere Yönelik Şiddetin Belirlenmesi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Altun, M. (2006). *Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli*

Kadınların, Fiziksel Şiddet Görme Durumları ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri

Enstitüsü, Denizli.

Anastasia, J.G. (2005). Women's Experience Of İntimate Partner Violence İn Haiti

Erişim Tarihi, 27 Nisan 2011

http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6VBF-4FH0WB5-1&_user=10&_coverDate

Arıca, O.T. (1995). *Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık Benlik Saygısı ve Denetim*

Odağı İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arslan, D. (1998). *Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet ve İstanbul Kadın Misafirhanesi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul.

Atkinson, R.L. (1996). Psikolojiye Giriş, 12. Baskı, *Arkadaş Yayınları*, Ankara.

Aydoğuş, R. (2007). *Tutumlar*. www.aku.edu.tr, Erişim Tarihi:04.06.2010. tarihinde indirildi.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Bizim Büro

Basımevi, Ankara, 1995.

Baron, R.A., Byrne, D. (2000). "Agression", *Social Psychology, USA: Allyn and Bacon*, 11: 438-476.

Batlaş, Z. (1996). Bir Sağlık Sorunu Olarak Şiddet, *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel*

Çalışmalar Kitabı, Pastel Matbaası, İstanbul, 210-221s.

- Batuk, H.İ., (2002). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddette Sosyodemografik Özellikler ve Adli Tıbbi Yaklaşım*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Baykal, T. (2008). *Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu Şiddete İlişkin Tutumlar ve Kadının Şiddet Yaşantısı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı İzmir.
- Beşer, A. (2000) Kadın ve Şiddet. *I. Ulusal Hemşirelik Öğrenci Sempozyumu Program ve Özet Kitabı*, İzmir, 31s.
- Bhasin, K. (2003). *Ataerkil Sistem, Erkeklerin Dünyasında Yaşamak*. Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, Çeviren Ayşe Coşkun, İstanbul.
- Bilir N, Paksoy N. (2007) *Değişen Dünyada ve Türkiye’de Yaşlılık Kavramı*. Temel Geriatri. Güneş Kitabevleri, Ankara.
- Boxer, P., Tisak M. S. (2005). Children’s Beliefs About the Continuity of Aggression. *Aggressive Behavior*. (31): 172- 188.
- Bryant, S. A., Spencer, G.A. (2003). University students’attitudes about attributing blama in domestic violence. *Journal of Family Violence*, Vol. 18. No. 6, Dec. 2003, 369 – 376.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları. 710s.

- Büker, S., Kıran, A. (1999). *Televizyon Reklâmlarında Kadına Yönelik Şiddet*, Alan Yayıncılık, Ankara.
- Bütün, C. (2002). *Kadına Yönelik Ölümle Suçlanan Şiddetin Değerlendirilmesi*. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Carson, V.B., (2000). *Mental Health Nursing, the Nurse-Patient Journey*, Second Edition, W.B. Saunders Company, USA, 991–1040.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İnsan ve Davranışı*. (9.Basım). Ankara, Türkiye: Remzi Kitapevi
- Çetin, H., (2004). *Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları: Yaş ve Cinsiyete Göre Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara
- Çetiner, G. (2006). *Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar Ve İntihar Olasılığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- DeKeseredy W.S., Schwartz M.D. (1996). Violence Against Women in Intimate Relationships In Contemporary Criminology, Wardsworth Publishing Company, 317-353
- Demir, S.(1997). *Aile İçi Şiddetin Çocuk Açısından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demir, Ü. (2000). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 3(1), 57.

Demirbağ, S. (2010). *İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutum ve Zorba-Kurban Olma Durumlarının Aile İçi Şiddet Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat

Dijulio, KS. (1998) Families in Crisis: Family Violence, In: Warcarolis EM editors, 3rd ed. Foundations of Psychiatric Mental Health Nursing, St. Louis, *WB Saunders Company*, 387-437s.

Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 420-438s.

Donovan, J. (2005). *Feminist Teori*. İletişim Yayınları, Çevirenler Aksu Bora, Meltem Ağduk, Fevziye Sayılan, İstanbul.

Dünya Sağlık Raporu. (1998). *21. Yüzyılda Yaşam: Herkes İçin Bir Vizyon*. (Çev Ed: Metin B, Akın A, Güngör İ). TC Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Müdürlüğü, Ankara.

Ellsberg M. and Heise L. (2005). *Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Washington DC, United States: World Health Organization, PATH.

Ercan, F. (1997). Dinsel Şiddet. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, s 48-49

Eren, A. (2005) *Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet*. Aile ve Toplum Dergisi
2(8),20-35.

Erten, Y., Ardalı, C. (1996). *Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları*,
Cogito, sayı:6/7, s:143-165, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Eryılmaz, G. (2001). *Aile İçi Şiddet, Kadın Sağlığı ve Hemşirelik*. C.Ü. Hemşirelik
Yüksekokulu Dergisi. 5:19-24.

Fishbein, M., Ajzen, I. (1975). Belief, Attitude, Intention And Behaviour: An
Introduction To Theory And Research. Reading, MA: Adison-Wesley.

Freedman, J.L., Sears, D.O., Carlsmith, M.J., (1989) *Sosyal Psikoloji*, (Çeviren: A. Dönmez),
İstanbul: Ara Yayıncılık.

Fromm, E. (1994). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*. Çeviren. Yurdanur Salman ve Nalân
İçten. (6. Baskı). İstanbul: Payel Kitapevi.

Fromm, E.(1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri* (Çev. S. Alpagut,2. basım)
Payel Yayınevi, İstanbul.

Geçtan, E. (2004). *Psikanaliz ve Sonrası*, Metis Yayınları, İstanbul.

Giray H, Keskinoglu P, Sönmez Y, Meseri R, Karakuş NE, Yüçetin N, Günay T.

(2005). Gebelikte aile içi fiziksel şiddet ve etkileyen etmenler. *Sted Dergisi* 14(10):217-220.

Gunter, J. (2007). Intimate Partner Violence. *Obstetrics and Gynecology Clinics of North America*. (34): 365– 389.

Gülçür, L. (1999). *A Study On Domestic Violence And Sexual Abuse In Ankara, Turkey*. Women for Women's Human Rights Reports No. 4

Güleç, Y. (2002). *Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güler, N., Tel, H., Tuncay, F.Ö. (2005). *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(1), 14-27.

Günay, Y. Ramadanoğlu, E. (1996) Aile Kavramı İçinde Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Olayının Adli Tıp Kurumuna Yansıması, *Türk Hemşireler Dergisi*, 46 (6): 16-20

Güneri, FY. (1996) Ailede Kadına Yöneltilen Şiddet. Mor Çatı Yayınları, İstanbul, p. 87-92.

Güneş, G., Kaya, M., Pehlivan, E., (2000). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Ailelerinde Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Bir Araştırma, *Toplum ve Hekim*, 15(5): 391 397.

Gürsimsek, I. (1988). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. Editör: Nuri Bilgin, Ege Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Yayınları, Numara:20, İzmir

Halıcı, C., (2007). *Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim*

Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmış

Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.

Heald, S. (1989). *Şiddetin Ritüel Olarak Kullanımı, Antropolojik Açıdan Şiddet*,

Derleyen: David Riches, Çev.: Dilek Hattatoğlu, İstanbul:Ayrıntı Yayınları,. s.104-108

<http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/violence?cx=partner-pub>

Erişim Tarihi: 16.01.2010 tarihinde indirildi.

İçli, T. G., Öğün, A., Özcan, N. (1995). *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*.

Devlet Bakanlığı, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Bizim Büro

Basımevi, Ankara, 26-55s.

İlkkaracan, P. (1998). *Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile Bilânçosu 75 Yılda Kadınlar ve*

Erkekler. Tarih Vakfı Yayınları, pp. 173 -192.

İnanıcı, MA., Şelimen, D. (2004). Acil Serviste Adli Olgu Değerlendirilmesi ve Adli

Hemşirelik. 3. Baskı, Yüce Yayım, İstanbul, s.169-184.

İsen, G., Batmaz, V. (2002) Ben ve Toplum, 2. Baskı, *Om Yayınevi*, İstanbul.

Jeyaseelan, L., Sadowski L.S., Kumar, S., Hassan, F., Ramiro, L. and Vizcarra, B. (2004).

World Studies Of Abuse İn The Family Environment – Risk Factors For Physical Intimate Partner Violence. *Injury Control and Safety Promotion*, Vol.11, No2:117-124.

Karabıyık, Ç. (2003). *Üniversite Öğrencilerinde Saldırıcılığı Yordayan Bazı Değişkenler*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.

Karaduman, A., Taş, D.U., Karakaya, Z. (1993). *Şiddeti İçselleştiren Kadın Profili: Türkiye*

İçin Nicel Bir Yaklaşım, DİE Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesi, www.tuik.gov.tr/tkba/paper1_5rev.pdf, (09.11.2010) tarihinde indirildi.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Kemerli, N. (2003). “*Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet*”, Kadına Yönelik Şiddet ve

Hekimlik Sempozyumu, Ankara Tabip Odası Yayınları, Ankara.

Kıyak, S. (2008). *Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik*

Şiddet Konusunda Bilgi ve Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kocacık, F. (2004) *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi

Yayınları, No:93., s11

Kocacık, F., Doğan, O. (2006). *Domestic Violence Against Women In Sivas, Turkey: Survey Study*. *Croatia Medical Journal*. October, 47 (5): 742 – 749.

Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri.*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü İstanbul.

Koştü N. (2005). *Yaşlı İstismarı ve İhmalinin Önlenmesinde Halk Sağlığı Hemşiresinin Rolü*. *Özveri Dergisi*. 2005;2 (2):527-534.

Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet* (1. basım). Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Kulaksızoğlu, A. (2005) 'Ergenlik Psikolojisi', 7.basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Lorenz, K. (1996). *Saldırganlığın Spontanlığı*, Cogito, Çev; Müjgan Şahinoğlu, Kış-Bahar, s.165-168, , İstanbul.

Lynch, V.A. (2006). *Forensic Nursing: Chapter 6: p.52-64*, Elsevier Mosby.

Michaud, Y. (1991). *Şiddet*. İstanbul, Cem Yayınevi.

Michener, H.S., DeLamater, J.D., Schwartz, S.H. (1990). Genel Editör: R.K. Merton *Social Psychology*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.

- MILLETT, K. (1987). Cinsel Politika, Çeviri: Seçkin Selvi, Panel Yayınevi, İstanbul.
- Moreno, C.G. (1999). Health and Human Rights, WHO Recommendations Put Women First, *Lancet*, 354 (9195):2075.
- Morris, G.C. (2004). Psikolojiyi Anlamak, Psikolojiye Giriş, Çeviren: Belgin Ayvaşık, Melike Sayıl, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, İstanbul.
- Navaro, L (2000). Bir Cadı Masalı: Kızgınlık, Güç ve Cinsel Roller Üzerine. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Nayak, M.B., Byrne, C.A., Martin, M.K., Abraham, A.G. (2003). *Attitudes Towards Violence Against Women: A Cross Nation Study*. Sex Roles, Vol. 49, Nos. 7/8, Oct. 2003, 333 – 342.
- Okutan, N. (2007). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet – Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Van.
- Othman, S., Azmi, N., Adenan, M. (2008). Domestic Violence Management In Malaysia: A Survey On The Primary Health Care Providers. *Asia Pacific Family Medicine*, 7:2
- Ozankaya, Ö. (1996). Toplumbilim. Cem yayınevi, İstanbul.

Özgüven, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yasam. PDREM Yayınları, Ankara.

Özkan H, Yalvarmış F, Güler M, Çalışkan T, Türker S, Sunay BF. (2006). Yaşlı nüfusun sosyodemografik özellikleri:Pamukçu kasabası, Balıkesir. *Sted Der.*, 15(11):199-201.

Özmen, S. (2004) Aile iç öfke ve saldırganlığın yansımaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2004;37:27-39.

Pervin, L. A., Oliver, P. J. (1999). *Handbook of Personality: Theory and Research*, New York: The Guilford Press.

Pervizat, L. (1998). *Domestic Violence An International Human Right Issue*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Pişkin, M. (2002). *Okul Zorbalığı Tanımı Türleri İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri 2(2).

Polat O. (2004). Adli Tıp. 2.Basım, Der Yayınevi, İstanbul.

Polat, O. (2005). *Cinsiyete Dayalı Şiddet Olguların Sağlık Personelinin Yaklaşımı*.

Türkiye Üreme Sağlığı Programı.

www.psikoloji.gen.tr/modules.php, (14.06.2010) tarihinde indirildi.

Riches, D. (1989). *Şiddet Olgusu. Antropolojik Açıdan Şiddet*. Editör: David Riches,
Çeviri. D. Hattatoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.

Rittersberg-Tılıç, H. (1998). *Aile İçi Şiddet: Bir Sosyolojik Yaklaşım*.

20. *Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek*. Editör Oya Çiftçi, Türkiye ve Ortadoğu
Amme İdaresi Enstitüsü, Yayın No:285:118-129, Ankara.

Rynerson, B.C. (1997). *Violence Against Women, Maternity& Women's Health Care*,

Ed.by Lowdermilk DL, Perry SE, Bobak _M, 1220-1242, Sixth Edition,

Mosby-Year Book, United States.

Savran, B., Yarış, F., Gündüz, M. (2002). Kadına Yönelik Ölümle Sonuçlanan Bir Aile

İçi Şiddet. İçinde: T.C. Adalet Bakanlığı adli Tıp Kurumu Yıllık Adli Tıp

Toplantıları Kitabı, Antalya, 390-392.

Smith, E.R., Mackie, D.M. (1995). *Social Psychology*. New York: Worth Publishers.

Straus, M.A., Gelles, R. (1990) *Measuring interfamily conflict and violence*.

pp. 29-47 In *Physical Violence in American Families: Risk Factors and Adaptations to*

Violence in 8.145 Families. New Brunswick, NJ. Transactions Publishers

Subaşı, N., Akın, A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları. Akın, A.(Editör)

Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları;. S:

231-247.

- Şahin, N.H., Dişsiz, M., Sömek, A., Dinç, H. (2008). Sağlık Çalışanlarının Aile İçi Şiddet Konusunda Yaklaşımlarının Belirlenmesi. *1. Kadın Sağlığı Kongresi "Kadına Yönelik Şiddet" Kongre Kitabı*, Ankara, s.186.
- Şahin, N.H., Dişsiz, M. (2009). Sağlık Çalışanlarında Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2009, 6(2) 1-12.
- Şahiner, G. (2007). *Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Karşı Şiddetin Kadınların Üreme Sağlığına İlişkin Hizmetlerden Faydalanmasına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, A. (1998). Kadın İstismarı ve Kadına Yönelik Şiddet, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(1):71-80.
- Taner Y, Gökler B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35:82-86
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. (1994). Kadın ve Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Kadın Alt Komisyonu Raporu, Yayın no: DPT:358-ÖİK: 426.
- Tel, H. (2002). *Gizli Sağlık Sorunu: Ev İçi Şiddet ve Hemşirelik Yaklaşımları*, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 6(2),1-9.
- Tezcan, M. (1996). *Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Sayı: 6-7, 105-108.

Tıraşçı Y, Gören S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1):70-74

Tuntufye, M. (1999). Gender differences in attitudes toward wife battering *The Journal of Social Psychology* v. 139 No 6 (Dec 1999) p 790

Turhan E. Sangün Ö. İnandı T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sted Dergisi* 15 (9):153-157.

Turla A, Yılmaz EM. (2007). *Yaşlılıkta İstismar ve İhmal*. Adli Psikiyatri Dergisi. 2007; 4 (4): 27-35.

Türk Dil Kurumu (1992) Türkçe sözlük, Milliyet Yayınları, İstanbul.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) (2003) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. Retrieved February 12, 2007, from <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003>.

Ulusoy, S. (2007) *Siddetin Toplumsal Yansımalarına Bir Örnek: Aile İçi Sıddet*, www.sosyalhizmetuzmani.org, Erişim Tarihi: 18.11.2010.

Uysal A. (2002). Dünyada yaygın bir sorun: Yaşlı istismarı ve ihmali. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(2):43-49

- Uysal, A.(2003). *Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Örgencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünal, G., Bilge, A. (2004). Ev İçi Şiddet Yönetiminde Acil Servis Hemşiresinin Rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 20(1):127-137.
- Ünal G. (2005). Aile İçi Şiddet. *Aile ve Toplum Dergisi*, 8(2).
- Ünal, M. (2010). *Lise 1.Sınıf Öğrencilerinin Zorba/Kurban Olma Davranışları İle Sosyal Beceri ve Şiddete Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat
- Ünsal, A., (1996). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi. *Cogito*, Kış-Bahar, 6-7: 29-35
- Vatandaş, C. (2003). *Aile ve Şiddet: Türkiye’de Eşler Arası Şiddet*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları. Numara: 58, 63-17
- Worchel, S. vd., (2000). “Agression: Harming Others”, *Social Psychology*, Wadsworth Thomson Learning, USA, 10: 303-333.
- WHO (2002) *World Report on Violence and Health*, Edited by Krug, E. G.,Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B., Lozano, R., World Health Organization, 2002 Geneva

WHO (2005). Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, -(authors)Garcia-Moreno, C., Jansen, H.A.F.M., Ellsberg, M., Heise, L., Watts, C. World Health Organization, Geneva.

Yanikkerem, E. (2002). *15-49 Yaş Evli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yayla, İ.D. (2009). *Hekim ve Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Yıldırım, A. (1998) *Sıradan Şiddet*, İstanbul: Boyut Kitapları.

Yıldız, H.Y., Yavuz, F., Akıncı, F.S., Gölge, B. (2003). Aile İçi Şiddet Olgularında 4320 Say. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulamaları. *Adli Tıp Dergisi* 17(2):59-68

Yılmaz G, İştien N, Ertan Ü, Öner A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi*, 46:295-298

Yörükân, A. (1995). "Saldırganlık ve Yıkıcılık", *Cogito*, Sayı:3, Barış ve Savaş(Barış ve Savaş Özel Sayısı), Yapı Kredi Yayınları, Kış.

Yüksel, Ş. (1995). Eş Dayağı ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası. 1980'ler
Türkiye'sinde Kadının Bakış Açısından Kadınlar. Editör Şirin Tekeli,
İletişim Yayınları, İstanbul.

EKLER

EK-1 ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Gençler,

Bu anket Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ve bu tutumlar ile bazı kişisel özellikler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili genel bilgileri içeren 14 soru, ikinci bölümde ise aile içi şiddete yönelik görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanan 13 ifade yer almaktadır. Anketi cevaplarırken, sizden istenen **ankette yer alan soruları boş madde bırakmadan** ve içtenlikle kendinize en uygun olan seçeneğe "X" işareti ile cevaplamanızdır. Ankete verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve yüksek lisans tez çalışması dışında bir amaçla kullanılmayacaktır. **Anketin hiçbir bölümüne isminizi yazmanız istenmemektedir.**

Katkılarınız için teşekkür ederim!

İlyas BESNİ
Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.BÖLÜM

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

A.Sosyo-Demografik Özellikler

- 1- Fakülte :
- 2- Sınıf :
- 3- Bölüm :
- 4- Yaşınız :
- 5- Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
- 6- Kaç kardeşiniz var?
0 1 2 3 4 ve daha fazla
- 7- Annenizin eğitim durumu:
Okur-Yazar değil Okur-Yazar İlkokul Ortaokul
Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora
- 8- Babanızın eğitim durumu:
Okur-Yazar değil Okur-Yazar İlkokul Ortaokul
Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora
- 9- Ailenizin aylık gelir durumu
500 ve altı 501-1000 1001-1500 1501-2000
2001-2500 2500 ve üzeri
- 10- Yaşamınızın çoğunluğunu nerede geçirdiniz?
Köy Belde İlçe Merkezi İl merkezi
Diğer(Belirtiniz).....

B.Siyasal ve İdeolojik Kimliğe İlişkin Özellikler

11- İnsanlar siyasal konular hakkında konuşurken kendilerini “sağcı”, “solcu” ya da benzeri kimliklerle tanımlarlar. Siz kendinizi nasıl tanımlarsınız?

- ()Merkez Sağ ()Merkez Sol ()Liberal ()Muhafazakâr
 ()Aşırı Sağ ()Aşırı Sol ()Milliyetçi
 ()Diğer(Belirtiniz).....

C.Şiddet Öyküsü (Şiddet; vurma, bağırma, aşağılama, sözel saldırı, alay edilme, cinsel ilişkiye zorlanma, çalışmanın engellenmesi ve paranızın zorla alınması gibi v.b şekilde olabilmektedir.) Aşağıdaki soruları bu açıklamayı göz önünde bulundurarak yanıtlayınız.

12- Daha önce şiddete maruz kaldınız mı?

- ()Evet ()Hayır

12. soruya cevabınız evet ise 13.soruyu cevaplayınız. Cevabınız hayır ise Lütfen 14. soruya geçiniz.

13- Daha önce partnerinizce (Eş, sevgili, erkek/kız arkadaş) şiddete maruz kaldınız mı?

Cevabınız evet ise aşağıdaki şiddet türlerinden hangisine maruz kaldınız? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ()Fiziksel Şiddet ()Psikolojik Şiddet ()Ekonomik Şiddet
 ()Sözel Şiddet ()Cinsel Şiddet

14- Daha önce partnerinize (Eş, sevgili, erkek/kız arkadaş) yönelik şiddet uyguladınız mı?

- ()Evet ()Hayır

Lütfen arka sayfaya geçiniz→

2.BÖLÜM

AİLE İÇİ ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda şiddet ile ilgili duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Her ifadeyi okuyunuz, sonra da kendinize uygun olanı "x" işareti koyarak işaretleyiniz. Ölçekle ilgili ifadelerde doğru ya da yanlış cevap yoktur.

İFADELER	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Kocanın karısını dövmesi dinsel inanca uygundur.					
2. Kadının şiddeti hak ettiği bazı durumlar olabilir.					
3. Evde, okulda disiplini sağlamak için şiddet kullanılabilir.					
4. Aile bireylerinin birbirine sevgisi ve bağlılığı öylesine fazladır ki, aile içi şiddet önemli bir zarar vermez.					
5. Erkekler doğası gereği saldırgandır.					
6. Aile içi şiddet sadece fiziksel olduğu zaman şiddettir.					
7. Şiddetten sonra özür dilenirse her şey unutulur.					
8. Aile içinde şiddet sadece kadınlara yöneliktir.					
9. Aile içi şiddetin nedeni sadece alkoldür.					
10. Kızgınlık kontrol edilemezse şiddete yol açar					
11. Aile içi şiddet sadece yoksul ve eğitimsiz ailelerde görülür					
12. Aile içi şiddet, aile içinde kalmalıdır					
13. Aile içi şiddete dışarıdan müdahil (karışmak) olmak uygun değildir.					

EK-2 GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖLÇEK UYGULAMA İZİN YAZISI**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ**

Sayı : B.30.2.GOÜ.0.70.00.00/ 1766
Konu : Anket İzni

06/05/2010

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İlyas BESNİ "Üniversite Öğrencilerinin Kadına Karşı Şiddete Yönelik Tutumları Cinsiyet, Politik Görüş ve Şiddete Maruz Kalma Açısından İncelenmesi" konulu anket çalışmasını biriminizdeki öğrencilere uygulayabilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Rektör Yardımcısı

EK : 2

DAĞITIM :

Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na
Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı'na
Ziraat Fakültesi Dekanlığı'na

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı : İlyas BESNİ
Doğum Yeri, Yılı : Gölbaşı / 1984
Medeni Durumu : Evli
İş Adresi : Ticaret Meslek Lisesi Merkez / Sivas
İletişim Adresi : ilyasbesni@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2008-2011 : Yüksek Lisans, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans
Programı

2002-2006 : Lisans, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı

İŞ DURUMU

2006- : Ticaret Meslek Lisesi Merkez / Sivas